

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 8.11.2006
COM(2006) 649 definitief

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

**Uitbreidingsstrategie en voornaamste uitdagingen 2006–2007
Inclusief het speciaal verslag over de capaciteit van de EU om nieuwe lidstaten op te
nemen**

{SEC(2006) 1383}
{SEC(2006) 1384}
{SEC(2006) 1385}
{SEC(2006) 1386}
{SEC(2006) 1387}
{SEC(2006) 1388}
{SEC(2006) 1389}
{SEC(2006) 1390}

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

Uitbreidingsstrategie en voornaamste uitdagingen 2006–2007 Inclusief het speciaal verslag over de capaciteit van de EU om nieuwe lidstaten op te nemen

1. INLEIDING

De uitbreiding is al enkele decennia een kernpunt van de ontwikkeling van de EU. De essentie van de Europese integratie is een einde te maken aan de verdeeldheid van Europa en een bijdrage te leveren aan de vreedzame eenwording van het continent. Op politiek vlak heeft de uitbreiding van de EU bijgedragen tot de verwerking van grote veranderingen zoals de val van dictaturen en de ineenstorting van het communisme. De uitbreiding heeft geleid tot consolidatie van democratie, mensenrechten en stabiliteit op het hele continent. De uitbreiding weerspiegelt het feit dat Europa in essentie een soft power is, die meer heeft bereikt door zijn aantrekkingskracht dan op andere manieren mogelijk was geweest.

Op economisch vlak heeft de uitbreiding bijgedragen tot meer welvaart en een sterkere concurrentiepositie, waardoor de uitgebreide Unie sterker staat ten opzichte van de uitdagingen van de globalisering. Dit heeft voor heel Europa voordelen. Dankzij de uitbreiding heeft de EU wereldwijd meer gewicht en speelt zij internationaal een sterkere rol.

De toetreding van Bulgarije en Roemenië op 1 januari 2007 is de vijfde uitbreidingsronde, volgende op die van mei 2004, toen tien nieuwe lidstaten toetraden. Dankzij rigoureuze voorbereidingen kunnen deze landen soepel deelnemen aan de instellingen en het beleid van de EU. De tien nieuwe lidstaten voldoen inmiddels op de meeste punten aan de EU-wetgeving en leveren een uitstekende bijdrage aan het werk van de EU-instellingen. Het peil van hun economische activiteit, handel en investeringen is verbeterd en hun economische groei is sterk.

De huidige uitbreidingsagenda heeft betrekking op de landen van de westelijke Balkan en Turkije. Deze landen hebben het vooruitzicht gekregen op het EU-lidmaatschap zodra zij aan de gestelde voorwaarden voldoen. Zij bevinden zich in verschillende fases op de weg naar toenadering tot de EU. Met Kroatië en Turkije wordt over toetreding onderhandeld. De voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië is sinds december 2005 kandidaat-lidstaat. De overige westelijke Balkanlanden maken vorderingen op hun weg naar de Europese Unie.

Het uitbreidingsproces van de EU kan in 2006–2007 een aantal grote uitdagingen tegemoet zien. Die uitdagingen betreffen met name de toetredingsonderhandelingen met Turkije, de toekomstige status van Kosovo, de betrekkingen met Servië en de grotere rol die Bosnië en Herzegovina speelt in het eigen bestuur. Deze vraagstukken zijn op zichzelf belangrijk en hebben bovendien geopolitieke implicaties voor de veiligheid en stabiliteit van heel Europa. De lange weg naar het lidmaatschap is op zich al waardevol, ook als de toetreding nog vele jaren verwijderd is. Omdat deze weg met een groot aantal uitdagingen gepaard gaat, moet de EU zich op het hele traject blijven inzetten.

De pretoetredingsstrategie en de onderhandelingen met de kandidaten en potentiële kandidaten moeten op strikte wijze worden voortgezet, met volledige inachtneming van de overeengekomen voorwaarden. De EU zal vanaf januari 2007 financiële bijstand verstrekken via het nieuwe instrument voor pretoetredingssteun. Die financiële bijstand wordt geconcentreerd op de prioriteiten die zijn vastgesteld in de toetredingspartnerschappen en Europese partnerschappen.

De uitbreiding van de EU is een historisch project dat stoelt op het streven naar een verenigd Europa en een wereldwijde rol voor Europa. Dit project moet de brede steun krijgen van de volkeren van Europa, wil er sprake zijn van volledige democratische legitimiteit. De voornaamste besluiten die de toetreding van een land tot gevolg hebben, worden genomen door democratisch verkozen instellingen in de lidstaten en in de EU.

De lidstaten moeten zich als eerste inspannen om uit te leggen waarom de uitbreiding in het belang van de EU is. De Commissie is bereid om de verstrekking van objectieve informatie in een gebruikersvriendelijke vorm te verbeteren en samen met de lidstaten en het Europees Parlement te werken aan effectiever voorlichting over het uitbreidingsproces.

De Europese Raad zal in december 2006 de uitbreiding bespreken. De Raad heeft in zijn conclusies van december 2005 verklaard dat de strategie die de Commissie vorig jaar heeft voorgesteld, een goede basis vormt voor het debat over de uitbreiding in 2006. Die strategie onderstreept dat de Europese integratie door een zorgvuldig geleid uitbreidingsproces kan worden versterkt en verdiept. De strategie stoelt op drie basisbeginselen: consolidatie van de verbintenissen die ten opzichte van de betrokken landen zijn aangegaan, hanteren van eerlijke en consistente voorwaarden en intensiveren van de publieksvoorlichting over de uitbreiding.

De EU neemt de klachten over het tempo van de uitbreiding serieus. Om te voorkomen dat de EU haar krachten te boven gaat, honoreert zij de bestaande verbintenissen met landen die al in de pijplijn zitten, maar is zij terughoudend met het aangaan van nieuwe beloften.

Voor alle (potentiële) kandidaat-lidstaten gelden strikte voorwaarden. Overgang naar een nieuwe fase in het toetredingsproces is voor een gegeven land alleen mogelijk als het op politiek en economisch gebied voldoende vorderingen maakt. Omdat de toetreding een inspanning op de lange termijn vereist, moeten de landen gemotiveerd blijven om met hun hervormingen door te gaan. De EU moet ook streven naar een transparanter verloop van het toetredingsproces.

De eigen instellingen van de EU moeten worden hervormd, zoals in de conclusies van de Europese Raad van juni 2006 al is aangegeven. Een nieuwe institutionele regeling zou een feit moeten zijn tegen de tijd dat het volgende nieuwe lid klaar is voor toetreding. De financiering van de EU is ook een belangrijke vraag voor de toekomst. Het vermogen van de EU om nieuwe leden op te nemen en tegelijkertijd het tempo van de integratie in stand te houden, zal in de toekomst van nog groter belang worden. In het speciale verslag van de Commissie, in de bijlage bij deze mededeling, wordt een aanpak beschreven die moet garanderen dat de EU voldoende capaciteit behoudt om effectief te blijven functioneren, terwijl zij een uitbreidingsbeleid voert dat toegespitst is op de uitdagingen van de komende jaren.

Niet alle Europese landen zijn bij dit uitbreidingsproces betrokken. De EU onderhoudt met andere landen een breed scala aan betrekkingen, zoals die in het kader van de Europese Economische Ruimte, de bilaterale banden met Zwitserland, het Europees nabuurschapsbeleid en het strategisch partnerschap met Rusland. Het Europees nabuurschapsbeleid is gericht op vergroting van de welvaart en versterking van stabiliteit en goed bestuur in de buurlanden van de EU door verdieping van de politieke betrekkingen en economische integratie. De Commissie zal binnenkort voorstellen indienen om het nabuurschapsbeleid te versterken.

Dit document bouwt voort op de bestaande strategie van de EU en schetst een aanpak die gebruik maakt van de ervaringen die met de vijfde uitbreidingsronde zijn opgedaan. De betrokken landen moeten worden geholpen op de weg naar toetreding, de steun van het publiek voor verdere uitbreiding moet worden gestimuleerd, de uitdagingen van het uitbreidingsproces moet het hoofd worden geboden en het integratievermogen van de EU moet gewaarborgd blijven. Op deze basis moet een hernieuwde consensus inzake de uitbreiding worden opgebouwd.

2. DE VIJFDE UITBREIDINGSRONDE

De uitbreiding is een van de meest effectieve en blijvend waardevolle beleidsgebieden van de EU gebleken. Zij heeft met succes bijgedragen tot vrede, stabiliteit en democratie in heel Europa. De tien lidstaten die in 2004 zijn toegetreden, integreren zich soepel in de instellingen en het beleid van de EU. De democratische politieke stelsels van de nieuwe lidstaten functioneren over het algemeen goed. Zij voldoen inmiddels geheel en al aan de EU-wetgeving en leveren een uitstekende bijdrage aan het werk van de EU-instellingen. De instellingen van de EU blijven effectief functioneren. Dankzij de uitbreiding heeft de EU in het internationale politieke en economische leven meer gewicht en speelt zij in de diverse fora een sterkere rol als onderhandelaarster. Bovendien heeft de uitbreiding bijgedragen tot de verrijking van het cultureel erfgoed van de Unie.

De uitbreiding heeft niet alleen geleid tot meer veiligheid en stabiliteit in Europa, maar heeft ook economische voordelen gebracht. De tien nieuwe lidstaten lopen hun achterstand op de oude lidstaten snel in. De oude lidstaten hebben van nieuwe handels- en investeringsmogelijkheden geprofiteerd. De uitbreiding heeft in het algemeen voor de economie van de EU grote voordelen gehad, waardoor de EU beter is voorbereid op de uitdagingen van de globalisering¹. De geleidelijke invoering van de euro door de nieuwe lidstaten, te beginnen met Slovenië op 1 januari 2007, draagt ook bij tot deze positieve ontwikkeling.

Dankzij de uitbreiding van de Unie is een efficiënter arbeidsdeling mogelijk gemaakt en is de EU beter toegerust voor de concurrentie op wereldniveau. De meest recente uitbreiding heeft kortom als katalysator gewerkt voor de economische groei en modernisering in de EU. Uit een aantal belangrijke studies is dit de laatste tijd ook duidelijk geworden. Er zijn bijvoorbeeld concrete voordelen in de drie lidstaten die zich bij de toetreding van de tien nieuwe lidstaten hebben opengesteld voor werknemers uit die landen. Die voordelen behelzen een hoger nationaal inkomen, hogere belastingopbrengsten en een inkrimping van de grijze economie. Dankzij werknemers uit de nieuwe lidstaten, die zich goed hebben aangepast aan

¹ Mededeling van de Commissie: *De uitbreiding twee jaar later – Een economisch succes*. COM(2006) 200 van 3.5.2006.

hun nieuwe culturele omgeving, konden tekorten op de arbeidsmarkt worden opgevangen². In het licht van deze ervaringen hebben nog eens vijf lidstaten hun arbeidsmarkt volledig opengesteld en twee gedeeltelijk³.

De voorbereidingen van Bulgarije en Roemenië op het lidmaatschap van de EU zijn verlopen overeenkomstig de strikte voorwaarden, met volledige steun van de EU. Beide landen hebben in de loop van de onderhandelingsperiode ingrijpende hervormingen doorgevoerd. Toch moest in de monitoringverslagen die de Commissie in oktober 2005, mei 2006 en september 2006 uitbracht nog worden gewezen op punten van bijzondere zorg, die aanvullende inspanningen nodig maakten. Gezien de vooruitgang die is geboekt, zullen Bulgarije en Roemenië in staat zijn de rechten en plichten van het lidmaatschap vanaf 1 januari 2007 op zich te nemen. In het verslag van september werden strenge voorwaarden gesteld die moeten waarborgen dat het hervormingsproces in beide landen in de tijd tot de toetreding en ook daarna doorgaat. In het verslag werd ook gewezen op bepalingen in het acquis en het toetredingsverdrag die ervoor moeten zorgen dat het beleid en de instellingen van de EU effectief zullen blijven functioneren. De Commissie zal niet aarzelen om deze mechanismen in te zetten wanneer dat nodig blijkt.

De toetreding van Bulgarije en Roemenië laat andere landen, die in een vroege fase van de voorbereidingen op het lidmaatschap verkeren, zien dat het uiteindelijke doel haalbaar is. Ook wordt daardoor ervaring opgedaan die nu in de pretoetredingsstrategie van pas komt. Het is dus duidelijk dat zaken als hervorming van het justitiële stelsel en bestrijding van corruptie en georganiseerde misdaad in een vroeg stadium moeten worden aangepakt. De Commissie wil bijvoorbeeld bevorderen dat aandacht wordt besteed aan de beste manier om de onafhankelijkheid, onpartijdigheid en effectiviteit van het justitiële apparaat te waarborgen en corruptie te voorkomen. Bovendien onderstreept de Commissie dat de hervorming van het openbaar bestuur duurzaam moet zijn. Een land heeft een verantwoordingsplichtig en efficiënt ambtenarenapparaat nodig, dat volgens professionele loopbaanontwikkelingscriteria is opgezet, om zich efficiënt voor te bereiden op de toetreding en daarna als lidstaat te functioneren. Dit is voor het hele land van nut.

Over het geheel genomen is de vijfde uitbreidingsronde dus een aanzienlijk succes. De voordelen zullen ook na vele jaren nog voelbaar zijn. De meer dan 100 miljoen nieuwe EU-burgers zullen met hun stijgende inkomens een stimulans zijn voor de Europese economie. De uitbreiding heeft geleid tot een hoger democratisch gehalte en een betere naleving van de rechtsstaat in Europa. De veiligheid van alle EU-burgers is erdoor versterkt en hun welvaart is gegroeid.

² Mededeling van de Commissie: *Verslag over het functioneren van de overgangsregelingen als vastgesteld in het Toetredingsverdrag van 2003 (periode 1 mei 2004 – 30 april 2006)*. COM(2006) 48 van 8.2.2006.

³ Volledige openstelling: Ierland, Verenigd Koninkrijk, Zweden (mei 2004); Spanje, Griekenland, Finland, Portugal (mei 2006); Italië (juli 2006). Gedeeltelijke openstelling: België en Frankrijk.

3. HET UITBREIDINGSPROCES

Het uitbreidingsbeleid van de EU stoelt nu op drie basisbeginselen: consolidatie van verbintenissen, strikte voorwaarden en communicatie.

Consolidatie van de uitbreidingsagenda van de EU betekent dat de Unie terughoudend is bij het aangaan van nieuwe verplichtingen, maar haar bestaande verbintenissen met landen die al deel uitmaken van het uitbreidingsproces honoreert. De EU is begonnen met toetredingsonderhandelingen met Turkije en Kroatië en biedt andere landen van de westelijke Balkan een Europees perspectief. Deze verbintenis is voor de betrokken landen een sterke stimulans om met de hervormingen door te gaan.

Voor alle (potentiële) kandidaat-lidstaten gelden strikte, maar eerlijke voorwaarden. Voor elke nieuwe stap moet een land in een bepaalde mate vorderingen hebben gemaakt bij het voldoen aan de voorwaarden in iedere fase van het toetredingsproces. Door deze aanpak kunnen de hervormingen worden geconsolideerd en kunnen nieuwe lidstaten zich voorbereiden op de verplichtingen waaraan zij vanaf de toetreding moeten voldoen.

Wil de uitbreiding slagen, dan moet de EU de steun zien te krijgen van haar burgers. De lidstaten moeten het voortouw nemen bij effectieve communicatie over het uitbreidingsproces, en met name de voordelen die dat voor de EU-burgers met zich meebrengt. Democratische legitimiteit is voor het toetredingsproces van wezenlijk belang.

3.1. Toetredingsonderhandelingen

De toetredingsonderhandelingen met Kroatië en Turkije zijn in oktober 2005 van start gegaan, nadat de lidstaten daarmee unaniem akkoord waren gegaan. Dit was een verdere stimulans voor de politieke en economische hervormingen in deze landen en de goede betrekkingen met hun buurlanden. De onderhandelingen worden gevoerd aan de hand van een duidelijk en strikt onderhandelingskader, dat door de Raad unaniem is goedgekeurd. Het tempo van de onderhandelingen is afhankelijk van de voortgang van de hervormingen.

In het kader van de toetredingsonderhandelingen worden regelingen opgezet waarbij de kandidaat zich ertoe verplicht de wetgeving en het beleid van de EU, het zogeheten “acquis” in zijn geheel toe te passen. De betrokken landen moeten het acquis aanvaarden en ten uitvoer leggen en de politieke doelstellingen van de verdragen onderschrijven. Door de onderhandelingen kunnen de kandidaat-lidstaten en de EU het eens worden over maatregelen die noodzakelijk kunnen zijn om de integratie te vergemakkelijken. Elk land wordt op zijn eigen merites beoordeeld. De onderhandelingen bieden de betrokken landen de gelegenheid aan te tonen dat zij de nodige hervormingen kunnen voltooien en aan alle eisen van het lidmaatschap kunnen voldoen.

De onderhandelingen verlopen op gestructureerde wijze. Sinds oktober 2005 wordt door honderden experts uit Turkije en Kroatië en van de Commissie deelgenomen aan het screeningproces, waarin het acquis wordt toegelicht, de mate van aanpassing van de betrokken landen beoordeeld en hun uitvoeringsplannen besproken. De screening is inmiddels voor alle hoofdstukken van het acquis afgerond.

Nadat een hoofdstuk is gescreend besluiten de lidstaten, op aanbeveling van de Commissie, of het hoofdstuk voor onderhandeling kan worden geopend of dat de kandidaat daarvoor eerst bepaalde ijkpunten moet halen. Wanneer de onderhandelingen worden geopend, brengt de Unie haar gemeenschappelijk standpunt naar voren, met inbegrip van de ijkpunten die moeten worden gehaald alvorens het hoofdstuk voorlopig kan worden gesloten.

Deze ijkpunten zijn ingevoerd naar aanleiding van de ervaringen met de vijfde uitbreidingsronde. Het doel is de kwaliteit van de onderhandelingen te verbeteren door de kandidaat-lidstaten te stimuleren in een vroeg stadium de noodzakelijke hervormingen door te voeren. De ijkpunten kunnen worden gemeten en zijn gekoppeld aan sleutelonderdelen van het desbetreffende hoofdstuk van het acquis. De ijkpunten bij de opening van een hoofdstuk behelzen over het algemeen belangrijke voorbereidende stappen voor de uit te voeren aanpassing van de wetgeving (zoals strategieën en actieplannen), alsmede de uitvoering van contractuele verplichtingen die met de vereisten van het acquis corresponderen. De afsluitende ijkpunten betreffen primair wetgevingsmaatregelen, bestuurlijke of justitiële instanties en de prestaties wat betreft de overname van het acquis. Voor hoofdstukken die betrekking hebben op de economie wordt tevens het criterium toegepast dat het betrokken land een functionerende markteconomie moet hebben.

Voldoet een kandidaat-lidstaat voor een onderhandelingshoofdstuk niet langer aan de initiële ijkpunten, dan kan de Commissie voorstellen de onderhandelingen over dat hoofdstuk op te schorten. Voldoet een kandidaat-lidstaat voor een onderhandelingshoofdstuk niet langer aan de afsluitende ijkpunten, dan kan de Commissie de lidstaten voorstellen de onderhandelingen over dat hoofdstuk te heropenen.

De Unie verwacht van de landen waarmee onderhandelingen worden gevoerd, dat zij voldoen aan de politieke criteria en gedurende de onderhandelingen naar verdere verbetering streven. De resultaten van de dialoog met de betrokken landen over het succes waarmee problemen in verband met de politieke criteria zijn aangepakt, worden in het onderhandelingsproces verwerkt. De Commissie bereidt de dialoog samen met de lidstaten voor en brengt aan hen verslag uit in de desbetreffende instanties van de Raad. Het huidige onderhandelingskader kent bovendien ook een hoofdstuk Justitie en fundamentele rechten, waar politieke vraagstukken kunnen worden besproken. Zo kan de vooruitgang op cruciale gebieden goed in het oog worden gehouden.

Het onderhandelingskader bepaalt dat toetredingsonderhandelingen worden opgeschort als de beginselen van vrijheid, democratie, eerbiediging van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en van de rechtsstaat ernstig en aanhoudend worden geschonden. Door meer aandacht voor de politieke hervormingen kan de kwaliteit van de toetredingsonderhandelingen worden verbeterd en kunnen de noodzakelijke hervormingen in de kandidaat-lidstaten worden gestimuleerd.

De resultaten van de dialoog met de betrokken landen over hun economische hervormingen worden nu eveneens in het onderhandelingsproces verwerkt. De Commissie bereidt de dialoog samen met de lidstaten voor en brengt aan hen verslag uit in de desbetreffende instanties van de Raad. Deze dialoog concentreert zich op de vervulling van de economische criteria en op convergentie met de economieën van de EU. Toetredende landen moeten al voor de toetreding een functionerende markteconomie hebben, die binnen de interne markt kan concurreren. De pretoetredingssteun zal sterker worden gericht op het verwezenlijken van dit doel.

3.2. Pretoetredingsstrategie

De toetredingspartnerschappen en Europese partnerschappen vormen de kern van de pretoetredingsstrategie. Deze partnerschappen zijn gebaseerd op de bevindingen van de voortgangsverslagen die de Commissie voor elk land opstelt en stellen voor elk ervan vast aan welke prioriteiten zij bij hun streven naar het EU-lidmaatschap vooral aandacht moeten besteden. Ook bieden de partnerschappen een kader voor de bijstand van de EU bij het verwezenlijken van die doelstellingen. De huidige partnerschappen zijn door de Raad eerder dit jaar vastgesteld. De Commissie is voornemens eind 2007 een toetsing uit te voeren. Zij stelt nu een Europees partnerschap voor Montenegro voor, aangezien het land onlangs onafhankelijk is geworden.

Instrument voor pretoetredingssteun

Met ingang van 1 januari 2007 past de Commissie voor het bevorderen van modernisering, hervorming en aanpassing aan het acquis een nieuw financieel instrument toe, het Instrument voor pretoetredingssteun IPA. Dit instrument vervangt de eerdere bijstandsinstrumenten, zoals Phare, Cards, Ispa en Sapard, volledig. De (potentiële) kandidaat-lidstaten komen voor financiering in het kader van het nieuwe instrument in aanmerking. Doordat er nog maar één stel regels en procedures is en grotere flexibiliteit kan worden geboden, kan de toewijzing van EU-middelen effectiever en voordeliger gebeuren. De landen van de westelijke Balkan en Turkije krijgen de komende zeven jaar de beschikking over bijna 11,5 miljard euro. De Commissie presenteert nu een meerjarig financieel kader dat voor elk land en elke IPA-afdeling indicatieve bedragen voor de toewijzing van IPA-middelen geeft.

Omdat in Servië, Montenegro en de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië het essentiële naoorlogse wederopbouwwerk is voltooid, zal het Europees Bureau voor Wederopbouw zijn werkzaamheden eind 2008 beëindigen. De tenuitvoerlegging van de steun, waarbij de prioriteiten zijn aangepast aan de veranderde realiteit, zal worden overgenomen door de delegaties van de Commissie en vervolgens, wanneer die daarvoor klaar zijn, de eigen autoriteiten van de betrokken landen. De invoering van het IPA biedt tevens de gelegenheid tot nauwere coördinatie met de Europese Investeringsbank, de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling, de Wereldbank en andere internationale financiële instellingen. De Commissie bouwt voort op de reeds bestaande samenwerking en streeft zo samen met haar partners naar een zo kosteneffectief mogelijke mix van subsidies en leningen voor het ondersteunen van modernisering en ontwikkeling overal in de regio.

Uitvoering van de routekaart voor de westelijke Balkan

Alle westelijke Balkanlanden hebben vooruitgang geboekt op de weg naar verwezenlijking van hun Europese perspectief, die bepaald is door de routekaart die de Commissie vorig jaar in haar strategiedocument over de uitbreiding heeft vastgesteld. De vooruitgang van elk land wordt afzonderlijk gemeten, afhankelijk van de mate van succes bij het voldoen aan de eisen. Met name de vraag of een land een bevredigende staat van dienst heeft wat de tenuitvoerlegging betreft van zijn verplichtingen volgens de stabilisatie- en associatieovereenkomst (inclusief de handelsgerelateerde bepalingen) is een essentieel element voor de EU bij de beoordeling van een verzoek om toetreding.

In maart 2006 bevestigde de EU in Salzburg opnieuw, als vervolg op de agenda van Thessaloniki, dat de toekomst van de landen van de westelijke Balkan binnen de Europese Unie ligt en riep hij de betrokken landen op tot actievere regionale samenwerking. Regionale samenwerking blijft de sleutel tot duurzame stabiliteit, economische ontwikkeling en verzoening op de westelijke Balkan.

De landen van Zuidoost-Europa zijn dit jaar overeengekomen een nieuw kader in te stellen, met een sterkere eigen inbreng, op basis van het Samenwerkingsproces voor Zuidoost-Europa. Er wordt een Regionale Samenwerkingsraad ingesteld, waarin vertegenwoordigers van Zuidoost-Europa en vertegenwoordigers van de internationale gemeenschap zitting hebben. De Commissie is een groot voorstander van deze aanpak. De Commissie is ook verheugd dat in 2006 het Verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap en de Overeenkomst betreffende de totstandbrenging van een Europese gemeenschappelijke luchtvaartruimte in werking zijn getreden.

De EU bevordert contacten tussen mensen. Met dat doel voor ogen stelt zij meer beurzen beschikbaar voor studenten en onderzoekers en vereenvoudigt zij de visumprocedures. Voor korte verblijven hebben Kroatische burgers geen visum nodig. De Commissie heeft de Raad voorgesteld haar te machtigen met de andere landen in de regio onderhandelingen te voeren over overeenkomsten tot versoepeling van de visumplicht, zodat die in 2007 kunnen worden gesloten. Het voorstel heeft ook betrekking op overname, behalve voor Albanië, aangezien de Gemeenschap met dat land reeds een overnameovereenkomst heeft gesloten. De EU zal ook bijstand blijven bieden op belangrijke gebieden als energie, vervoer en economische samenwerking.

De Zuidoost-Europese landen hebben in april 2006 onderhandelingen geopend over een regionale vrijhandelsovereenkomst. Het streven is de overeenkomst uiterlijk eind 2006 te sluiten. De Commissie verleent aan dit streven haar volledige medewerking. Het is ook geheel in overeenstemming met het Stabiliteitspact⁴. De EU gaat binnenkort over tot diagonale cumulatie van de oorsprongsregels in het kader van de overeenkomsten met Kroatië en de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, en later andere landen. Dit stimuleert de regionale handel en investeringen. Albanië, Kroatië en de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië zijn reeds lid van de WTO. Het werk dat Bosnië en Herzegovina, Montenegro en Servië in de nabije toekomst zullen moeten doen om WTO-lid te kunnen worden, zal hen ook helpen om de regionale handelsbetrekkingen te versterken, economische hervormingen door te voeren en een toekomstige stabilisatie- en associatieovereenkomst uit te voeren.

⁴ Het Stabiliteitspact voor Zuidoost-Europa is een regionaal beleidskader dat in juni 1999 door de internationale gemeenschap is gecreëerd om de landen in die regio te ondersteunen bij hun streven naar vrede, democratie, eerbiediging van de mensenrechten en welvaart, en om stabiliteit in de regio in haar geheel te bewerkstelligen. Het Stabiliteitspact wordt momenteel omgevormd tot een samenwerkingsproces dat sterker in de regio wortelt.

4. VERWERVEN VAN DE STEUN VAN HET PUBLIEK VOOR DE UITBREIDING

Dankzij de uitbreidingsagenda beschikt de Unie over methoden om vele van de bovengenoemde uitdagingen het hoofd te bieden. Het vooruitzicht op toetreding tot de EU is voor de landen van de westelijke Balkan en voor Turkije een sterke stimulans om hervormingen door te voeren. Voor de EU zijn er duidelijke voordelen in termen van groei, stabiliteit en veiligheid. Over die voordelen is echter betere publieksvoorlichting nodig. De EU moet naar de burgers luisteren, oog hebben voor hun zorgen en feitelijke informatie geven. De lidstaten moeten daarbij het voortouw nemen en het Europees Parlement en de Commissie moeten hen daarbij steunen. De lidstaten moeten met de steun van de regionale en plaatselijke autoriteiten en organisaties van het maatschappelijk middenveld, die het dichtst bij de burger staan, duidelijk maken welke voordelen het uitbreidingsbeleid voor de burgers van de uitgebreide EU heeft.

Om voor de uitbreiding de steun van het publiek te verwerven, moet het wederzijds begrip worden versterkt. De Commissie is daarom in 2005 begonnen met een dialoog tussen het maatschappelijk middenveld in de EU en dat in de (potentiële) kandidaat-lidstaten. Dit programma is gericht op meer wisselwerking tussen niet-gouvernementele organisaties, zoals uitwisseling van studenten, studiereizen van journalisten en contacten tussen vrouwenorganisaties, vakbonden en bedrijfsorganisaties.

De Commissie zal de volgende maatregelen nemen:

- De Commissie is voor meer transparantie. Zij beveelt aan de screeningverslagen, de ijkpunten voor het openen van de onderhandelingshoofdstukken en het definitieve gemeenschappelijke standpunt van de EU openbaar te maken.
- De Commissie breidt haar ondersteuning van de dialoog tussen organisaties van het maatschappelijk middenveld uit op basis van de maatregelen die al voor Turkije en de landen van de westelijke Balkan zijn genomen.
- De Commissie bevordert contacten tussen mensen op gebieden als onderwijs, onderzoek en cultuur.
- De Commissie blijft de publieke opinie over de uitbreiding volgen en luisteren naar de klachten van het publiek. Zij zal via haar vertegenwoordigingen in de lidstaten en de delegaties in de (potentiële) kandidaat-lidstaten werken aan effectievere voorlichting over het uitbreidingsbeleid.
- De Commissie zorgt voor gebruikersvriendelijke informatie in gewone taal, bestemd voor het algemene publiek en voor gespecialiseerde gebruikers, over aspecten van het uitbreidingsbeleid, met name via op specifieke doelgroepen gerichte websites. Zij geeft ook voorlichting over praktische zaken, zoals bijvoorbeeld hoe voorwaarden en effectbeoordelingen worden toegepast.

5. BELANGRIJKSTE UITDAGINGEN IN 2007

5.1. Niet-opgeloste problemen in verband met de vijfde uitbreidingsronde

Er is nog steeds geen alomvattende regeling voor de kwestie-Cyprus tot stand gekomen, noch is het eiland herenigd. De Commissie is verheugd over de stappen die de Grieks-Cypriotische en de Turks-Cypriotische gemeenschap hebben gezet (2006) in de richting van een hernieuwd streven naar een alomvattende regeling onder auspiciën van de VN. Deze inspanningen moeten in 2007 aanzienlijk worden opgevoerd.

De Commissie is bereid om dergelijke inspanningen te steunen, zoals zij ook in het verleden heeft gedaan. Twee van de maatregelen die de Commissie heeft voorgesteld om een einde te maken aan het isolement van de Turks-Cypriotische gemeenschap, zijn door de Raad goedgekeurd. Dankzij de groenelijnverordening is het vrije verkeer van Grieks-Cyprioten, Turks-Cyprioten en andere EU-burgers overal op het eiland gewaarborgd. Het hulpprogramma voor de Turks-Cypriotische gemeenschap is goedgekeurd en inmiddels in uitvoering. De door de Commissie voorgestelde verordening over rechtstreekse handel met het noordelijk deel van Cyprus is nog niet goedgekeurd. Om snelle goedkeuring ervan mogelijk te maken, zijn intensievere inspanningen nodig, alsmede de bereidheid compromissen te sluiten.

5.2. Kandidaat-lidstaten

Kroatië

Ook in 2006 heeft Kroatië vorderingen gemaakt ten aanzien van de politieke en economische criteria en het acquis, alsmede de tenuitvoerlegging van de stabilisatie- en associatieovereenkomst. Als belangrijkste uitdaging in 2007 moet worden voortgebouwd op de reeds geboekte vooruitgang en moet het tempo van de hervormingen worden versneld, vooral op sleutelgebieden als de hervorming van het justitiële stelsel en het openbaar bestuur, de bestrijding van corruptie en economische hervormingen. Kroatië moet het tempo waarin het naar integratie in de EU toewerkt vasthouden door rigoureuze uitvoering van zijn verbintenissen, onder andere op het gebied van overheidssteun en onroerend goed. Kroatië moet zijn programma van aanpassing van de wetgeving voortzetten en zijn bestuurlijke capaciteit verder versterken.

Nog steeds van groot belang zijn goede betrekkingen met de buurlanden en regionale samenwerking. Het oplossen van bilaterale knelpunten, met name inzake grensafbakening, moet prioriteit krijgen. Bijzondere aandacht blijft nodig voor minderheidsrechten en de terugkeer van vluchtelingen.

De toetredingsonderhandelingen met Kroatië zijn goed van start gegaan. Het land heeft na de screening op veel gebieden belangrijke stappen gezet in de aanpassing van zijn wetgeving. Het werkt nu aan de ontwikkeling van de noodzakelijke bestuurlijke capaciteit. Als op deze vorderingen wordt voortgebouwd en Kroatië de bovengenoemde problemen aanpakt, kan worden verwacht dat de onderhandelingen in een behoorlijk tempo zullen verlopen.

Turkije

Turkije heeft ook in 2006 vooruitgang geboekt bij zijn hervormingen, met name door de recente goedkeuring van enkele onderdelen van het negende hervormingspakket. Het aantal gemelde gevallen van marteling en mishandeling daalt over het algemeen, dit in overeenstemming met het nultolerantiebeleid, hoewel de situatie in het Zuidoosten in dit verband zorgwekkend is. Het tempo van de hervormingen is echter afgenomen. In 2007 moeten vastberaden inspanningen worden geleverd om de drijvende kracht achter de hervormingen in heel Turkije te verbreden. Om de vrijheid van meningsuiting te waarborgen, mag niet langer worden gewacht met de intrekking of wijziging van artikel 301 van het Wetboek van Strafrecht en, in het algemeen, de aanpassing van de wetgeving aan de Europese normen. Niet alleen op het gebied van de vrijheid van meningsuiting zijn maatregelen nodig, ook moeten verdere inspanningen worden geleverd om de vrijheid van godsdienst, vrouwenrechten, minderheidsrechten en vakbondsrechten te versterken. De civiele controle over het militaire apparaat moet worden gewaarborgd en op het gebied van wetshandhaving en de justitiële praktijk moet worden gestreefd naar sterkere overeenstemming met de geest van de hervormingen. Tegelijkertijd moet Turkije de ernstige economische en sociale problemen in het Zuidoosten aanpakken en zorgen dat de Koerdische bevolking al haar rechten en vrijheden kan genieten. Het in januari 2006 goedgekeurde toetredingspartnerschap zal de graadmeter worden voor de vooruitgang bij de hervormingen. Goede betrekkingen met de buurlanden zijn van groot belang. De Commissie zal intensiever gaan toezien op de naleving van de politieke criteria.

Zoals gezegd in de verklaring van de Europese Gemeenschap en haar lidstaten van 21 september 2005 verwacht de EU van Turkije dat het land het Aanvullend Protocol bij de Overeenkomst van Ankara volledig en op niet-discriminerende wijze toepast, en dat alle belemmeringen voor het vrije verkeer van goederen, inclusief beperkingen op middelen van vervoer, worden opgeheven. Als Turkije verzuimt zijn verplichtingen volledig na te komen, zal dat gevolgen hebben voor de algemene vooruitgang van de onderhandelingen. De Commissie zal nog voor de Europese Raad van december passende aanbevelingen opstellen, indien Turkije zijn verplichtingen niet is nagekomen. Het is tevens van wezenlijk belang dat Turkije, overeenkomstig het toetredingspartnerschap, concrete stappen zet om de bilaterale betrekkingen met alle EU-lidstaten zo spoedig mogelijk te normaliseren.

Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië

Door de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië in december 2005 de status van kandidaat-lidstaat te geven, erkende de EU de prestatie die het land met zijn hervormingen had geleverd. Het land werd hierdoor aangemoedigd om verder te gaan met de hervormingen en zo de verwezenlijking van het Europese perspectief van het land dichterbij te brengen.

De voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië heeft ook in 2006 vooruitgang geboekt, zij het in een langzamer tempo. De verkiezingen van juli verliepen over het algemeen in overeenstemming met de internationale normen. De geconstateerde tekortkomingen moeten volledig worden verholpen.

De regering staat nog voor een aantal bijzondere uitdagingen: de hervorming van de politie en het justitiële stelsel, de bestrijding van corruptie en de volledige tenuitvoerlegging van de stabilisatie- en associatieovereenkomst. Voortzetting van de uitvoering van de overeenkomst van Ohrid is essentieel om een gunstig hervormingsklimaat te creëren. De hervormingen moeten de komende tijd een duurzaam karakter krijgen op basis van samenwerking en politieke consensus. In het algemeen moet prioritair worden gestreefd naar verbetering van het hervormingstempo op belangrijke gebieden, anders kan in het toetredingsproces geen vooruitgang worden behaald.

5.3. Potentiële kandidaat-lidstaten

Albanië

Albanië heeft ook dit jaar bijgedragen aan de stabiliteit in de regio, met name door zijn gematigde standpunt met betrekking tot de situatie in de buurlanden. Er is vooruitgang in de betrekkingen van de EU met Albanië: dit jaar is de stabilisatie- en associatieovereenkomst ondertekend. Allereerst moet nu worden gewerkt aan de tenuitvoerlegging van de interimovereenkomst inzake handelsgerelateerde aangelegenheden, die op 1 december 2006 in werking treedt. Met de steun van de EU werkt Albanië nu aan de hervorming van het politieke, justitiële en economische stelsel en pakt het de bestrijding van corruptie en georganiseerde misdaad aan. Deze onderwerpen zullen ook de komende tijd prioritair blijven.

Bosnië en Herzegovina

Het Europese perspectief is een cruciaal instrument om alle partijen in Bosnië en Herzegovina aan te moedigen politieke en economische hervormingen door te voeren, zoals de hervorming van de politie. Volledige medewerking met het Joegoslavië-tribunaal (ICTY) is een essentiële voorwaarde voor verdere toenadering tot de EU. Door de terugtrekking van het Bureau van de Hoge Vertegenwoordiger kunnen de burgers en de instellingen van het land hun gemeenschappelijke toekomst in hogere mate zelf bepalen. Door afronding van de onderhandelingen over een stabilisatie- en associatieovereenkomst en tenuitvoerlegging daarvan wordt het Europese perspectief van het land versterkt. Mits aan de voorwaarden wordt voldaan, kunnen die onderhandelingen binnen een paar maanden worden afgesloten. Om een functioneler, duurzamer en democratischer staat op te bouwen, moet de grondwet verder worden uitgewerkt. De EU zal een oplossing moeten vinden voor de wijze waarop zij haar eigen vertegenwoordiging in het land regelt, als het Bureau van de Hoge Vertegenwoordiger zich heeft teruggetrokken.

Montenegro

Montenegro is in juni 2006 onafhankelijk geworden, nadat een vrij en eerlijk verlopen referendum was gehouden onder voorwaarden waarover met de Europese Unie was overlegd. Na de onafhankelijkheid zijn met Montenegro onderhandelingen begonnen over een afzonderlijke stabilisatie- en associatieovereenkomst, waarvoor de richtsnoeren snel door de Raad waren goedgekeurd. Door toenadering tot de EU toe te zoeken, kan Montenegro de uitdagingen waarvoor het als onafhankelijke staat komt te staan het hoofd bieden binnen het stabiele en veilige kader van het pretoetredingsproces.

Wanneer Montenegro het tempo van de hervormingen volhoudt en blijft meewerken met het Joegoslavië-tribunaal, kunnen de onderhandelingen over een stabilisatie- en associatieovereenkomst de komende maanden worden afgerond. Montenegro staat nog voor een zware taak: het moet zijn instellingen voldoende versterken om verdere vorderingen te kunnen maken. De belangrijkste maatregelen zijn opgenomen in het Europees partnerschap dat samen met deze mededeling wordt voorgesteld. Voorrang dient te worden gegeven aan hervorming van het justitiële stelsel en bestrijding van de georganiseerde misdaad en corruptie. Om de stabilisatie- en associatieovereenkomst te kunnen uitvoeren, zal Montenegro zijn bestuurlijke capaciteit moeten versterken.

Servië

Servië mag worden geprezen om de verantwoorde wijze waarop het met de onafhankelijkheid van Montenegro omgaat. Dankzij de nieuwe grondwet wordt de weg vrijgemaakt voor versterking van het bestuursstelsel van het land. Servië heeft succes geboekt op het gebied van de macro-economische stabiliteit door te streven naar privatisering en het aantrekken van buitenlandse rechtstreekse investeringen. De economische integratie is versterkt. Ook is verdere vooruitgang geboekt met de bestuurlijke hervorming. Bij de onderhandelingen met de EU over de stabilisatie- en associatieovereenkomst heeft de Servische overheid laten zien dat zij over een aanzienlijke institutionele capaciteit beschikt. Dit biedt goede vooruitzichten voor het vermogen van Servië om zijn achterstand op de andere landen in de regio, waar het om de toenadering tot de EU gaat, in te halen, wanneer Servië eenmaal aan de voorwaarden voor hervatting van de SAO-onderhandelingen voldoet.

De omvang van de problemen waarvoor Servië in de huidige politieke omstandigheden staat, wordt door de Commissie niet onderschat. Servië moet zich constructief opstellen waar het gaat om de kwestie-Kosovo. Het vooruitzicht op de uiteindelijke toetreding tot de EU moet voor de Servische bevolking geloofwaardig en zichtbaar worden gemaakt door snelle hervatting en afsluiting van de SAO-onderhandelingen, zodra Servië voldoet aan de voorwaarde van volledige medewerking met het Joegoslavië-tribunaal. De EU streeft er voorts naar het Servische volk in de Europese hoofdstroom in te passen door de afgifte van visa te vereenvoudigen⁵ en te streven naar vollediger participatie van Servië in communautaire programma's op gebieden als onderwijs, jeugdzaken, onderzoek en cultuur.

*Kosovo*⁶

De EU heeft haar betrokkenheid bij Kosovo voortgezet. Zij oefent toezicht uit op de naleving van de normen, verleent bijstand en werkt samen met UNMIK. Zij ondersteunt het proces betreffende de bepaling van de status van Kosovo, dat plaatsvindt onder auspiciën van Martti Ahtisaari, de speciale gezant van secretaris-generaal van de VN. De EU heeft een grote rol te spelen bij het bepalen van de status en de tenuitvoerlegging van de uitkomst van dat proces, zodra die is goedgekeurd door de VN-Veiligheidsraad.

De regeling voor de status van Kosovo moet zowel politiek als juridisch duidelijk zijn en een visie geven op de toekomstige ontwikkeling van Kosovo. De kwestie van de status van Kosovo is een unieke situatie, die dus geen precedent schept.

⁵ Zie bladzijde 10 voor meer informatie over versoepeling van de visumafgifte.

⁶ Overeenkomstig Resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad.

De autoriteiten van Kosovo worden hierdoor verder gestimuleerd om voort te gaan met de hervormingen die nodig zijn op belangrijke gebieden als de rechtsstaat, de economie en het openbaar bestuur. Voorts wordt de basis gelegd waarop UNMIK met succes zijn bevoegdheden kan overdragen. De rechten van minderheden blijven een essentiële kwestie, evenals de participatie van minderheden in de instellingen van Kosovo.

Het Europees perspectief is cruciaal om alle betrokkenen te inspireren tot een gezamenlijke toekomst in de Europese Unie.

6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Op basis van het bovenstaande stelt de Commissie voor de volgende conclusies te trekken:

1. Het uitbreidingsbeleid van de Commissie blijft gebaseerd op de drie beginselen consolidatie, conditionaliteit en communicatie. De EU honoreert de bestaande verbintenissen met landen die al deel uitmaken van het proces, maar is terughoudend met het aangaan van nieuwe verbintenissen. Het tempo van het toetredingsproces is afhankelijk van de voortgang van de hervormingen in de betrokken kandidaat-lidstaat.
2. De huidige uitbreidingsstrategie vormt samen met de methoden die moeten garanderen dat de EU de capaciteit heeft om nieuwe leden te integreren, de basis voor een hernieuwde consensus inzake de uitbreiding.
3. De capaciteit van de EU om nieuwe leden te integreren wordt bepaald door twee factoren:
 - het vermogen om verdere impulsen te geven aan de versterking en verdieping van de Europese integratie, door ervoor te zorgen dat de EU kan blijven functioneren. Dit is in het belang van zowel de huidige als de toekomstige EU-burgers.
 - zorgen dat de kandidaat-lidstaten gereed zijn om vanaf de toetreding de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen, door strikte voorwaarden te stellen. Of aan die voorwaarden is voldaan, wordt door de Commissie beoordeeld aan de hand van strenge criteria.
4. De integratiecapaciteit van de EU wordt getoetst in alle sleutelfasen van het toetredingsproces. In de adviezen van de Commissie over lidmaatschapsaanvragen en in de loop van toetredingsonderhandelingen zal voor de belangrijkste beleidsgebieden een beoordeling van het effect van de toetreding worden gegeven. Mede aan de hand daarvan kunnen de lidstaten een gemeenschappelijk EU-standpunt over de onderhandelingen over de betrokken hoofdstukken opstellen, waarin indien nodig overgangspannen of andere regelingen worden opgenomen.
5. Bij de beoordeling van het effect van toekomstige toetredingen op de begroting zal de Commissie de gevolgen voor belangrijke beleidsgebieden onderzoeken, zoals met name het landbouwbeleid en het cohesiebeleid.

6. De EU moet ervoor zorgen dat zij haar eigen ontwikkeling kan voortzetten en verdiepen, terwijl ze haar uitbreidingsagenda ten uitvoer legt. Institutionele hervorming is noodzakelijk om de effectiviteit van de besluitvorming in een uitgebreide EU te verbeteren. Een nieuwe institutionele regeling zou een feit moeten zijn tegen de tijd dat het volgende nieuwe lid klaar is voor de toetreding.
7. De Commissie zal toezien op verdere verbetering van de kwaliteit van het toetredingsproces. Zowel voor het openen als voor het sluiten van onderhandelingshoofdstukken kunnen ijkpunten worden vastgesteld. Naar aanleiding daarvan kunnen de onderhandelingen over afzonderlijke hoofdstukken worden geschorst of heropend. De resultaten van de politieke en de economische dialoog zullen in de onderhandelingen aan de orde komen. Moeilijke kwesties als de hervorming van het justitiële stelsel en de bestrijding van corruptie en georganiseerde misdaad moeten in een vroeg stadium van het toetredingsproces worden aangepakt.
8. Om de transparantie te versterken, beveelt de Commissie aan belangrijke onderhandelingsdocumenten openbaar te maken. Dat moet onder andere gelden voor effectbeoordelingen, screeningverslagen, ijkpunten voor het openen van onderhandelingshoofdstukken en gemeenschappelijke standpunten van de EU inzake de onderhandelingen.
9. Het verkrijgen van publieke steun voor de uitbreiding is essentieel. Om deze steun te behouden, is het van groot belang tijdens het proces rigoureus op te treden en strikte voorwaarden te hanteren. Ook het vertrouwen in de integratiecapaciteit van de EU is cruciaal. Verder moeten we beter communiceren over de uitbreiding. De EU moet naar de burgers luisteren, met geschikt beleid reageren op hun bezorgdheid en feitelijke informatie geven. De lidstaten hebben hier een leidende rol te spelen. De Commissie zal haar rol spelen in samenwerking met het Europees Parlement, de nationale, regionale en lokale autoriteiten en het maatschappelijk middenveld.
10. Kroatië heeft een goede start genomen in de toetredingsonderhandelingen. Het land heeft na de screening op veel gebieden belangrijke stappen gezet in de aanpassing van zijn wetgeving, en werkt nu aan de opbouw van de noodzakelijke bestuurlijke capaciteit. Kroatië moet echter zijn inspanningen aanzienlijk opvoeren om de voornaamste uitdagingen, zoals justitiële hervorming, bestrijding van corruptie en economische hervorming, het hoofd te bieden. Het land moet volledige medewerking verlenen aan het Joegoslavië-tribunaal. Goede betrekkingen met de buurlanden en regionale samenwerking zijn van groot belang.
11. Turkije voldoet nog steeds in voldoende mate aan de politieke criteria van Kopenhagen, en is doorgegaan met zijn politieke hervormingen. Het tempo daarvan is het afgelopen jaar echter afgenomen. Aanzienlijke verdere inspanningen zijn vooral nodig op het gebied van de vrijheid van meningsuiting. Voorts zijn verbeteringen nodig op het gebied van de rechten van niet-islamitische geloofsgemeenschappen, vrouwenrechten, vakbondsrechten en de civiele controle over het militaire apparaat. Turkije kan worden beschouwd als een functionerende markteconomie. Het land heeft zijn vermogen om de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen, versterkt. De goede betrekkingen met de buurlanden blijven van groot belang.

12. Zoals gezegd in de verklaring van de Europese Gemeenschap en haar lidstaten van 21 september 2005 verwacht de EU dat Turkije het Aanvullend Protocol bij de Overeenkomst van Ankara volledig en op niet-discriminerende wijze toepast, en dat alle belemmeringen voor het vrije verkeer van goederen, inclusief beperkingen op middelen van vervoer, worden opgeheven. Als Turkije verzuimt zijn verplichtingen volledig na te komen, zal dat gevolgen hebben voor de algemene vooruitgang van de onderhandelingen. De Commissie zal nog voor de Europese Raad van december passende aanbevelingen opstellen, indien Turkije zijn verplichtingen niet is nagekomen. Het is tevens van wezenlijk belang dat Turkije, overeenkomstig het toetredingspartnerschap, concrete stappen zet om de bilaterale betrekkingen met alle EU-lidstaten zo spoedig mogelijk te normaliseren.
13. Door de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië in december 2005 de status van kandidaat-lidstaat te geven, erkende de EU de prestatie die het land met zijn hervormingen had geleverd. Het land heeft ook in 2006 vooruitgang geboekt, zij het in een langzamer tempo. Alle landen van de westelijke Balkan hebben vooruitgang geboekt volgens het stappenplan dat de Commissie vorig jaar heeft voorgesteld. Elk land boekt vooruitgang in zijn eigen tempo. Een bevredigende staat van dienst van een land wat de tenuitvoerlegging betreft van de verplichtingen volgens de stabilisatie- en associatieovereenkomst (inclusief de handelsgerelateerde bepalingen), is voor de EU een essentieel element bij de beoordeling van een verzoek om toetreding.

BIJLAGE 1

Speciaal verslag over de capaciteit van de EU om nieuwe lidstaten op te nemen

INLEIDING

Dit verslag maakt integrerend deel uit van het uitbreidingsstrategiedocument voor 2006. Het is opgesteld op verzoek van de Europese Raad van juni 2006 en richt zich op de vraagstukken op middellange en lange termijn met betrekking tot de capaciteit van de EU om nieuwe lidstaten op te nemen. Er wordt gepleit voor een aanpak waarmee de EU haar eigen ontwikkeling op het gebied van beleid en instellingen kan handhaven en verdiepen en tegelijkertijd een uitbreidingsagenda kan nastreven in overeenstemming met de grote uitdagingen van de wereld van vandaag.

De Europese Raad (Kopenhagen) herinnerde er in 1993 aan dat “het vermogen van de Unie om nieuwe leden op te nemen, en tegelijk de dynamiek van de Europese integratie te behouden, ook een belangrijke overweging is in het algemeen belang van zowel de Unie als de kandidaat-lidstaten”. Zoals werd beschreven in het strategiedocument van de Commissie voor 2005 en werd bevestigd door de Europese Raad van juni 2006, moet het tempo van de uitbreiding worden afgestemd op de absorptiecapaciteit.

De EU moet ervoor zorgen dat zij naast de uitbreiding haar eigen ontwikkeling kan handhaven en verdiepen. Er zijn institutionele hervormingen nodig om de besluitvorming binnen de uitgebreide EU doelmatiger te laten verlopen. Tegen de tijd dat het volgende nieuwe lid klaar is voor de toetreding zou een nieuwe institutionele regeling een feit moeten zijn.

Bij de uitbreiding gaat het om het gezamenlijk uitvoeren van een project dat is gebaseerd op gemeenschappelijke beginselen, beleidsvormen en instellingen. De Unie moet ervoor zorgen dat zij voldoende capaciteit heeft om besluiten te nemen en te handelen op grond van een eerlijk evenwicht tussen de instellingen, binnen de begroting te blijven en ambitieus gezamenlijk beleid doeltreffend ten uitvoer te leggen.

De absorptiecapaciteit, of beter de integratiecapaciteit van de EU is afhankelijk van de ontwikkeling van het beleid en de instellingen van de EU en van de verandering van landen die het lidmaatschap aanvragen in goed voorbereide lidstaten. De Commissie beoordeelt zeer streng of toekomstige lidstaten voldoen aan de voorwaarden voor toetreding. De integratiecapaciteit heeft betrekking op het vermogen van de EU om op een bepaald moment of gedurende een bepaalde periode nieuwe leden op te nemen zonder de politieke en beleidsmatige doelstellingen van de verdragen in gevaar te brengen. Het is dus in de eerste plaats een functioneel concept. De Commissie zal in de toekomst op alle belangrijke momenten in het toetredingsproces effectbeoordelingen opstellen, waarin rekening zal worden gehouden met de specifieke kenmerken van ieder land.

De EU heeft vijf uitbreidingsronden meegemaakt en is daarbij gegroeid van zes naar 25 en binnenkort 27 lidstaten. Deze uitbreidingen droegen in sterke mate bij tot de eenmaking van Europa. De democratie, de mensenrechten en de stabiliteit werden overal op het continent bevorderd. Er werd nieuw Europees beleid ontwikkeld op bijvoorbeeld het gebied van de economische en sociale cohesie, de buitenlandse betrekkingen en de bescherming van het milieu. Parallel hieraan werden de interne markt, het Schengengebied en de euro tot stand gebracht. Met de vijfde uitbreidingsronde, die plaatsvond in 2004 en spoedig zal worden

voltooid met de toetreding van Bulgarije en Roemenië, is het gewicht van de EU in de wereld toegenomen en is economische winst geboekt met betrekking tot de handel, de investeringen en de economische groei. Tegelijkertijd is de EU nieuw beleid blijven ontwikkelen en implementeren, bijvoorbeeld op het gebied van justitie, vrijheid en veiligheid. De EU werd groter en de Europese integratie werd versterkt.

De huidige uitbreidingsagenda is gebaseerd op een strategie waarbij wordt uitgegaan van drie basisbeginselen: consolidatie, strikte voorwaarden en communicatie. De uitbreidingsagenda omvat landen op de westelijke Balkan en Turkije, die zich in verschillende fasen van het toetredingsproces bevinden. De Europese Raad heeft deze landen expliciet toetreding tot de EU in het vooruitzicht gesteld zodra zij aan de gestelde voorwaarden voldoen. De EU komt de aangegane verplichtingen jegens landen die reeds in het toetredingsproces zitten na, maar is voorzichtig met het aangaan van nieuwe verbintenissen.

Op dit moment is het niet waarschijnlijk dat in de toekomst een grote groep landen tegelijk zal toetreden. De kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten verschillen aanzienlijk wat betreft hun politieke en economische ontwikkeling en hun bestuurlijke capaciteit. Gezien de stand van zaken met betrekking tot de voorbereidingen op toetreding zullen nieuwe lidstaten op middellange of lange termijn toetreden.

De EU kan nieuwe lidstaten alleen succesvol opnemen als vooruitgang is geboekt in haar eigen ontwikkeling en de kandidaat-lidstaten hun verantwoordelijkheden daadwerkelijk kunnen vervullen. Ook moeten de EU-burgers klaar zijn voor verdere uitbreiding, en beter weten wat hierbij op het spel staat. Hiermee wordt de democratische legitimiteit van het proces in de ogen van het publiek bevorderd. De in dit verslag voorgestelde aanpak gaat uit van de volgende elementen:

- ervoor zorgen dat de EU voldoende capaciteit heeft om verdere impulsen te geven aan de Europese integratie;
- ervoor zorgen dat de kandidaat-lidstaten aan de strenge voorwaarden voldoen;
- betere communicatie.

De afgelopen jaren is de vraag gesteld waar uiteindelijk de grenzen van de Europese Unie liggen. De Commissie heeft daarover een aantal conclusies getrokken. De term “Europees” verwijst naar geografische, historische en culturele elementen die allemaal bijdragen aan de Europese identiteit. Gedeelde ideeën, waarden en historische banden kunnen niet in een simpele, tijdloze formule worden samengevat. Iedere volgende generatie zal hier anders over denken.

De juridische basis voor de uitbreiding wordt gevormd door artikel 49 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, waarin staat dat *“elke Europese staat die de in artikel 6, lid 1, genoemde beginselen in acht neemt, kan verzoeken lid te worden van de Unie”*. Dat betekent echter niet dat alle Europese landen zo’n aanvraag ook moeten indienen, of dat de EU alle aanvragen moet goedkeuren. De Europese Unie wordt eerst en vooral gedefinieerd door haar waarden.

EEN KORT OVERZICHT VAN DE INTEGRATIECAPACITEIT VAN DE EU IN HET VERLEDEN

De EU heeft een evaluatie uitgevoerd van haar vermogen om nieuwe lidstaten tijdens eerdere uitbreidingsronden op te nemen. De Raad heeft op basis van het oordeel van de Commissie over de lidmaatschapsaanvragen besloten om al dan niet toetredingsonderhandelingen te openen. De Commissie ging na of de kandidaat-lidstaten in staat zouden zijn om de verplichtingen in het kader van het lidmaatschap te vervullen en of zij het EU-beleid aanvaardden. Bij de eerste vier uitbreidingen werd ook een algemene analyse opgesteld van het effect van toetreding tot de Unie op het gebied van bijvoorbeeld het roterende voorzitterschap van de Raad, ramingen van de financiële overdrachten op basis van de bestaande gemeenschappelijke beleidslijnen en de toevoeging van officiële EU-talen.

De Commissie presenteerde in 2004 een studie naar de vraagstukken in verband met de eventuele toetreding van Turkije en deed daarbij de aanbeveling toetredingsonderhandelingen te openen. Volgens deze studie zouden de voorbereidingen op de toetredingen zeker tot in het volgende decennium duren. Er werden ramingen gepresenteerd van de gevolgen van de toetreding van Turkije voor de begroting en er werden met name problemen verwacht op de volgende terreinen: landbouw, cohesie, energie, migratie, buitengrenzen en buitenlands beleid.

Bij de voorbereiding van de eerdere uitbreidingen onderzocht de Commissie in aparte beleidsdocumenten welke gevolgen de toetreding van verschillende landen zou hebben voor de EU. De Commissie benadrukte daarbij dat de versterking van de Europese instellingen, de bevordering van de economische integratie en de ontwikkeling van gemeenschappelijk beleid voorwaarden zijn voor Europese integratie.

In 1997 analyseerde de Commissie de gevolgen van een eventuele vijfde uitbreiding en stelde hervormingen van de begroting en het beleid voor ter voorbereiding op de toetreding van nieuwe lidstaten. Een belangrijke doelstelling van “Agenda 2000” was om het EU-beleid klaar te stomen voor de uitbreiding.

Economisch gezien begon de EU de voorbereiding van de vijfde uitbreidingsronde reeds in 1991, toen de eerste Europaovereenkomsten met landen in Midden- en Oost-Europa werden ondertekend. Dankzij deze overeenkomsten werd de EU al gauw de belangrijkste handelspartner van deze landen. Het grootste deel van de bilaterale handel in industriegoederen tussen de EU en deze landen was ruimschoots voor de toetreding geliberaliseerd, wat de economische integratie sterk vergemakkelijkte.

De economische integratie met Turkije zal makkelijker zijn vanwege de douane-unie, waardoor economische hervormingen en ontwikkelingen zijn gestimuleerd. Op de westelijke Balkan worden de landen voorbereid via de stabilisatie- en associatieovereenkomsten, op grond waarvan geleidelijke liberalisering van de handel plaatsvindt en economische bijstand wordt verleend. De gelijktijdige uitbreiding en modernisering van de Midden-Europese Vrijhandelsovereenkomst (CEFTA) maakt sterkere economische integratie in Zuidoost-Europa mogelijk.

Tijdens de toetredingsonderhandelingen werd verder onderzocht in welke mate de EU in staat is nieuwe lidstaten op te nemen. De Commissie stelde maatregelen voor om het hoofd te bieden aan het effect van de uitbreiding op de huidige lidstaten op bepaalde beleidsterreinen. Voor de vijfde uitbreidingsronde hadden deze onder meer betrekking op het verkeer van

werknemers en het wegvervoer. Op basis van de raming van de Commissie van het bedrag dat op de begroting moet worden uitgetrokken voor de financiering van de vijfde uitbreiding werden de onderhandelingen afgesloten, ook op het terrein van de landbouwbetalingen.

De EU hielp de kandidaat-lidstaten bij hun voorbereidingen om te kunnen voldoen aan hun toekomstige verplichtingen in verband met het lidmaatschap. Voor de vijfde uitbreidingsronde werd een pretoetredingsstrategie opgesteld, met onder meer nauwgezet toezicht en regelmatige verslaglegging over de voortgang van ieder land, prioritering door middel van de toetredingspartnerschappen en financiële bijstand. Dankzij uitgebreide associatieovereenkomsten konden de kandidaat-lidstaten sommige rechten en verplichtingen in verband met het acquis communautaire met betrekking tot de interne markt reeds voor de toetreding op zich nemen, bijvoorbeeld wat betreft het mededingingsbeleid, intellectuele eigendom, zeevervoer en de certificering van industrieproducten. De kandidaat-lidstaten waren vertegenwoordigd in de EU-agentschappen en -comités. Zodra de toetredingsverdragen waren ondertekend, namen de kandidaat-lidstaten als waarnemers deel aan het wetgevingsproces.

Deze strategie was gericht op een solide voorbereiding door de kandidaat-lidstaten zelf en vergemakkelijkte hun soepele integratie in de EU. Twee jaar na hun toetreding hebben de tien nieuwe lidstaten hun wetgeving in zeer grote mate aangepast aan de Europese wetgeving, zoals blijkt uit het scorebord van de interne markt van de Commissie en de verslagen over de implementatie van de EU-wetgeving. Het economische effect van hun toetreding is positief. De instellingen werken goed en nemen beslissingen; de nieuwe lidstaten spelen een actieve rol.

De Commissie heeft een studie uitgevoerd naar de economische dimensie van de uitbreiding twee jaar na de uitbreidingsronde van 1 mei 2004. Uit deze studie blijkt dat de ervaringen de afgelopen twee jaar overwegend positief waren⁷. De uitbreiding naar het oosten heeft tot meer groei en werkgelegenheid binnen de Europese economie geleid. Dit succesvolle resultaat kon vooral worden bereikt dankzij de zorgvuldige voorbereiding van de uitbreidingen gedurende de afgelopen tien jaar.

De meeste burgers in de EU en in de kandidaat-lidstaten waren voorstander van de uitbreiding. Er staat echter veel op het spel en in de publieke opinie bestaan nog steeds bepaalde zorgen en misverstanden met betrekking tot de uitbreiding. Deze moeten worden aangepakt.

DE HUIDIGE INTEGRATIECAPACITEIT VAN DE EU

De EU moet ervoor zorgen dat zij goed kan blijven functioneren, in het belang van haar huidige en toekomstige burgers. Terwijl de EU zich intern voorbereidt op verdere institutionele hervormingen, zal het toetredingsproces zorgvuldig gecontroleerd doorgaan.

In dit deel wordt een methode gepresenteerd aan de hand waarvan de EU-capaciteit met betrekking tot toekomstige uitbreidingen kan worden beoordeeld, uitgaande van eerdere ervaringen.

⁷ Mededeling van de Commissie: *De uitbreiding twee jaar later – Een economisch succes*. COM (2006) 200 van 3.5.2006.

Ervoor zorgen dat de EU voldoende capaciteit heeft om verdere impulsen te geven aan de Europese integratie

De capaciteit van de EU om de Europese integratie bij uitbreiding op gang te houden hangt samen met drie factoren: de instellingen, het gemeenschappelijk beleid en de begroting. De EU moet ervoor zorgen dat haar instellingen goed blijven functioneren, dat haar beleid doeltreffend is en dat de begroting in overeenstemming is met de doelstellingen en de financiële middelen.

Instellingen

De EU heeft niet alleen vanwege de uitbreiding nieuwe institutionele regelingen nodig, maar ook om de bestaande Unie beter te laten functioneren. De EU moet ervoor zorgen dat de instellingen en het besluitvormingsproces effectief en verantwoordingsplichtig blijven, zowel voor de huidige lidstaten als met het oog op verdere uitbreiding.

Bij eerdere uitbreidingsronden maakte de integratie van de toetredende landen in de Europese instellingen deel uit van de toetredingsonderhandelingen. De hieruit voortvloeiende aanpassingen van de institutionele bepalingen werden vastgelegd in de betreffende toetredingsverdragen. De laatste uitbreiding werd voorafgegaan door institutionele hervormingen. De institutionele bepalingen van de toetredingsverdragen met de tien lidstaten die in 2004 toetraden en met Bulgarije en Roemenië zijn gebaseerd op het Verdrag van Nice.

Het Verdrag van Nice kent regels voor maximaal 27 lidstaten, dat wil zeggen tot en met de uitbreiding met Bulgarije en Roemenië. Op grond van dit verdrag moet op het moment dat de Unie 27 lidstaten telt het aantal leden van de Commissie echter kleiner zijn dan het aantal lidstaten. Het aantal leden van de Commissie wordt door de Raad met eenparigheid van stemmen vastgesteld. Deze regel zal gaan gelden voor de eerste Commissie die na de toetreding van de 27^e lidstaat aantreedt. De Raad zou daarnaast de nadere regels vaststellen voor een toerbeurtsysteem op voet van gelijkheid,

Het Verdrag van Nice voorziet niet in aanpassingen van de samenstelling en de werking van de andere instellingen wanneer de EU meer dan 27 lidstaten zal tellen. De toewijzing van zetels in het Europees Parlement en de weging van de stemmen in de Raad vormen een centraal element in de besluitvormingscapaciteit van de EU. Daarom moet de EU voorafgaand aan eventuele verdere uitbreiding een besluit moeten nemen over de omvang en de inhoud van institutionele hervormingen op dit gebied.

De uitbreiding zal ook praktische gevolgen hebben voor de werking van de instellingen, zoals het gebruik van verschillende talen. In de adviezen van de Commissie over toekomstige lidmaatschapsaanvragen zal een beoordeling worden opgenomen van het effect van de uitbreiding op de EU-instellingen.

Tegen de tijd dat het volgende nieuwe lid klaar is voor de toetreding zou een nieuwe institutionele regeling een feit moeten zijn. Het is zowel in het belang van toekomstige kandidaat-lidstaten als van de EU om ervoor te zorgen dat de EU beter functioneert.

EU-beleid

Eerdere uitbreidingen hebben geleid tot een versterking van het EU-beleid doordat de nieuwe lidstaten hun nationale ervaringen en beleidsoriëntaties inbrachten in het Europese project. Het bestaande acquis communautaire weerspiegelt voor een deel de invloed van eerdere uitbreidingen op uiteenlopende terreinen, zoals cohesiebeleid, landbouw, visserij, milieubescherming, buitenlandse betrekkingen, transparantie, verantwoordingsplicht en Europees burgerschap. Op sommige beleidsterreinen zou nog meer winst te behalen zijn als deze onder de juiste voorwaarden zouden worden uitgebreid tot meer landen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de interne markt of het terrein justitie, vrijheid en veiligheid.

De EU moet bij uitbreiding in staat blijven gemeenschappelijk beleid op alle terreinen te blijven ontwikkelen en implementeren. Tijdens alle belangrijke fasen van het uitbreidingsproces moet worden nagegaan wat het effect van de uitbreiding op het EU-beleid zal zijn.

In elk advies van de Commissie over een lidmaatschapsaanvraag zal worden nagegaan wat het effect van de toetreding op het EU-beleid zal zijn. Dit zal ook tot uiting komen in de specificaties van de toetredingsonderhandelingen.

In de onderhandelingskaders voor Kroatië en Turkije wordt een pakket maatregelen beschreven waarmee deze landen soepel in het EU-beleid kunnen worden geïntegreerd. Ook worden maatregelen vastgesteld om te zorgen voor een goede werking van het EU-beleid na de uitbreiding, zoals overgangsperioden, uitzonderingen, bijzondere regelingen en permanente vrijwaringen.

De Commissie zal bij het beoordelen van het effect van toekomstige uitbreidingen op de begroting ook het effect op het landbouw- en het cohesiebeleid onderzoeken. Hierbij zal rekening worden gehouden met de wijze waarop deze beleidsterreinen zich in de toekomst zullen ontwikkelen.

Tijdens de toetredingsonderhandelingen zal de Commissie grondige evaluaties uitvoeren van het effect van de toetredingen op belangrijke beleidsterreinen, zoals het verkeer van personen, grensbeheer, landbouw, cohesiebeleid en vervoer. Vergelijkbare beoordelingen zullen worden uitgevoerd op het gebied van het energiebeleid en het buitenlands en veiligheidsbeleid, waarbij rekening zal worden gehouden met de strategische motieven van de EU om uit te breiden, bijvoorbeeld met het oog op meer stabiliteit of voordelen met betrekking tot het buitenlandse beleid of de veiligheid of de veiligstellingen van de energievoorziening. Hierdoor zullen de lidstaten met volledig inzicht in de waarschijnlijke gevolgen gezamenlijke EU-standpunten kunnen formuleren voor de onderhandelingen over de betreffende hoofdstukken, met inbegrip van eventuele overgangsperioden of andere regelingen.

EU-begroting

De Unie moet haar beleid op solide wijze kunnen blijven financieren. Het effect van de uitbreiding op de EU-begroting zal gedurende het uitbreidingsproces voortdurend zorgvuldig worden beoordeeld. In elk advies van de Commissie over een lidmaatschapsaanvraag zal worden nagegaan wat het effect van de toetreding op de begroting zal zijn.

Voor eventuele nieuwe toetredingen moet de EU beslissen hoeveel begrotingsmiddelen hiermee gemoeid zijn. Op basis daarvan zal de Commissie bij toekomstige toetredingsonderhandelingen een pakket noodzakelijke financiële maatregelen voorstellen. In de analyse van de Commissie zal zowel rekening worden gehouden met de begrotingsaspecten als met de toename van de economische activiteit als gevolg van de toetreding.

Ervoor zorgen dat de kandidaat-lidstaten aan de strenge voorwaarden voldoen

Strenge voorwaarden vormen een van de pijlers van de uitbreidingsstrategie van de Commissie. Dankzij een goede voorbereiding kunnen de kandidaat-lidstaten gemakkelijker in de EU integreren. Nu de EU op steeds meer gebieden actief is, is het nog belangrijker dat de kwaliteit van de voorbereidingen verder wordt verbeterd. Gedurende de pretoetredingsfase moeten de voorwaarden streng worden toegepast en tijdens iedere fase van het toetredingsproces moet volledig worden voldaan aan de eisen.

In het kader van de pretoetredingsstrategie ziet de Commissie nauwlettend toe op de voortgang die door iedere kandidaat-lidstaat wordt geboekt met betrekking tot de politieke en economische criteria voor toetreding en met betrekking tot de criteria in verband met het acquis communautaire. De Commissie zal met name aandacht besteden aan het opzetten van de structuren die noodzakelijk zijn om de rechtsstaat te garanderen, onder meer de bestuurlijke en justitiële capaciteit en de bestrijding van fraude en corruptie. Deze vraagstukken moeten in een vroeg stadium van het pretoetredingsproces worden aangepakt.

Op basis van haar bevindingen zal de Commissie hervormingsprioriteiten voor de korte en middellange termijn voorstellen in het kader van het toetredings- of Europees partnerschap voor het betreffende land. Deze beleidskaders zijn een effectieve methode gebleken om prioriteiten vast te stellen tijdens de voorbereiding van de vijfde uitbreidingsronde. De Commissie zal deze regelmatig actualiseren. De financiële bijstand ter ondersteuning van de kandidaat-lidstaten zal worden geconcentreerd op de hervormingen die zijn aangewezen als partnerschapsprioriteiten. In 2007 zal één nieuw financieel instrument worden ingevoerd voor alle pretoetredingssteun, wat de doelmatigheid van de EU-steun voor de lidmaatschapsvoorbereidingen ten goede zal komen.

De associatieovereenkomsten met de kandidaat-lidstaten spelen een centrale rol in de voorbereidingen van deze landen. De Commissie zal nagaan of er aan de verplichtingen wordt voldaan. De vraag of een land een bevredigende staat van dienst heeft wat betreft het nakomen van zijn bilaterale verplichtingen is een essentieel element bij de beoordeling van een lidmaatschapsaanvraag.

De voortgang van de toetredingsonderhandelingen hangt af van de mate waarin voldaan wordt aan de toetredingsvoorwaarden zoals vastgelegd in de onderhandelingskaders, waarbij ieder land op zijn eigen verdiensten wordt beoordeeld. Van de kandidaat-lidstaten wordt verwacht dat zij aan bepaalde welomschreven criteria voldoen voordat een onderhandelingshoofdstuk wordt geopend of afgesloten. Als dat niet het geval is, kunnen de onderhandelingen over het betreffende hoofdstuk worden opgeschort of heropend.

In de toekomst zal er een nauwer verband worden gelegd tussen de voortgang van de politieke hervormingen en het algemene tempo van de onderhandelingen. De resultaten van de dialoog met de betrokken landen over hun voortgang met betrekking tot de politieke criteria worden rechtstreeks in het onderhandelingsproces verwerkt. De Commissie bereidt de dialoog samen met de lidstaten voor en brengt aan hen verslag uit in de desbetreffende organen van de Raad. In het kader van de Raad zijn nieuwe regelingen opgezet om ervoor te zorgen dat de ambtenaren uit de lidstaten die verantwoordelijk zijn voor het toezicht op de vooruitgang van de hervormingen aan dezelfde werkgroepen deelnemen als de ambtenaren die verantwoordelijk zijn voor de toetredingsonderhandelingen.

Het huidige onderhandelingskader kent bovendien ook een hoofdstuk Justitie en fundamentele rechten, waar politieke vraagstukken worden besproken. Zo kan de vooruitgang op cruciale gebieden goed in het oog worden gehouden. De toetredingsonderhandelingen kunnen worden geschorst als de beginselen van vrijheid, democratie, eerbiediging van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en van de rechtsstaat ernstig en aanhoudend worden geschonden.

De resultaten van de dialoog met de betrokken landen over hun economische hervormingen worden eveneens in het onderhandelingsproces verwerkt. De Commissie bereidt de dialoog samen met de lidstaten voor en brengt aan hen verslag uit in de desbetreffende organen van de Raad. Deze dialoog concentreert zich op de vervulling van de economische criteria en op convergentie met de economieën van de EU. Toetredende landen moeten al voor de toetreding een goed functionerende markteconomie hebben, die op de interne markt kan concurreren. De pretoetredingssteun zal sterker worden gericht op het verwezenlijken van dit doel.

Samen met het onderhandelingskader en de vaststelling van criteria voor het openen of afsluiten van hoofdstukken, zorgen deze regelingen ervoor dat de toetredingsonderhandelingen grondig worden aangepakt.

Kandidaat-lidstaten willen mogelijk zelf streefdata voor hun toetreding vaststellen om hun hervormingsinspanningen beter te kunnen aansturen, maar de EU zou geen datum moeten noemen totdat de toetredingsonderhandelingen hun einde naderen. Hierbij moet het beginsel worden gehandhaafd dat de datum voor de afronding van de toetredingsonderhandelingen afhankelijk is van de voortgang die het betreffende land boekt.

Betere communicatie

Democratische legitimiteit is essentieel voor het toetredingsproces. Elk belangrijk besluit dat de toetreding van een land tot gevolg heeft, wordt met eenparigheid van stemmen genomen door de democratisch verkozen regeringen van de EU-lidstaten en kandidaat-lidstaten. De nationale parlementen ratificeren dit besluit. Het Europees Parlement, waarvan de leden rechtstreeks worden gekozen, moet toestemming verlenen.

Democratische legitimiteit houdt ook in dat Europa luistert naar de verwachtingen van de burgers en adequaat beleid formuleert om tegemoet te komen aan hun bezorgdheid. Voor al haar beleid, ook het uitbreidingsbeleid, moet de EU de steun zien te krijgen van de burger. Daarvoor is het essentieel dat strak de hand wordt gehouden aan het proces en aan de strenge voorwaarden. Ook moet er vertrouwen bestaan in de integratiecapaciteit van de EU. Daarnaast is betere communicatie een essentieel onderdeel van het uitbreidingsbeleid van de EU. De publieke opinie stond doorgaans achter de eerdere uitbreidingen, maar er was ook sprake van twijfels en misverstanden. De burger moet beter worden voorbereid op toekomstige uitbreidingen.

De EU moet beter communiceren over de voordelen en uitdagingen met betrekking tot de uitdagingen. Het is voornamelijk de taak van de lidstaten en van de kandidaat-lidstaten om hun keuzes toe te lichten en te verdedigen. De leiders op nationaal, regionaal en lokaal niveau begrijpen de bezorgdheden van hun kiezers het best en zijn het best in staat om rechtstreeks met hen te communiceren. De lidstaten die zichzelf verbonden hebben tot het uitbreidingsproces moeten hun burgers beter uitleggen welke concrete voordelen zij kunnen verwachten van de uitbreiding. De Commissie vervult haar rol hierin samen met het Europees Parlement, de nationale, regionale en lokale overheden, universiteiten en denktanks en het maatschappelijk middenveld. De Commissie zal er met name voor zorgen dat feitelijke informatie in gebruiksvriendelijke vorm beter beschikbaar is. Daarbij gaat het zowel om informatie met betrekking tot het uitbreidingsbeleid als praktische kwesties, zoals de voorwaarden in verband met het toezicht op de hervormingen, het vaststellen van criteria en het opstellen van effectbeoordelingen.

De EU, de lidstaten en de kandidaat-lidstaten moeten meer inspanningen doen om de wederzijdse kennis en het wederzijdse begrip te bevorderen en de betrokkenheid bij het gezamenlijke Europese project te vergroten. Daartoe zijn grote inspanningen gedurende vele jaren nodig. De dialoog met het maatschappelijk middenveld die in 2004 met Turkije tot stand werd gebracht en die in 2006 werd uitgebreid tot de westelijke Balkan moet verder worden ontwikkeld. De Commissie is van plan deze dialoog uit te breiden naar andere maatschappelijke en economische sectoren, in samenwerking met het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's en andere organen die op dit gebied actief zijn. Het is belangrijk dat de burgers worden betrokken bij deze dialoog en dat ongerustheid en misverstanden worden weggenomen.

De Commissie is voorstander van meer transparantie als middel om het uitbreidingsproces dichterbij de burger te brengen. De Commissie maakt haar adviezen over lidmaatschapsaanvragen en haar verslagen over de voortgang van ieder land reeds openbaar. Ook zijn de onderhandelingskaders voor Kroatië en Turkije gepubliceerd. Ook andere belangrijke documenten met betrekking tot de toetredingsonderhandelingen zouden nu openbaar moeten worden gemaakt. Tijdens de vijfde uitbreidingsronde was dit al het geval voor een aantal kandidaat-lidstaten, die hun eigen onderhandelingsstandpunten publiceerden. De Commissie is van mening dat de beoordelingsverslagen, de criteria voor het openen van de onderhandelingen over bepaalde hoofdstukken en de standpunten van de EU in de onderhandelingen via internet bekend zouden moeten worden gemaakt.

De in dit verslag beschreven aanpak zal de democratische basis voor het uitbreidingsproces versterken. Het is in het belang van alle betrokkenen om te voorkomen dat er een kloof ontstaat tussen beleidsmakers en het publiek. De lessen die konden worden getrokken uit de vijfde uitbreidingsronde kan de EU gebruiken bij het proces de komende jaren.

BIJLAGE 2

Conclusies inzake Albanië, Bosnië en Herzegovina, Kroatië, de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Montenegro, Servië, Kosovo⁸, Turkije

Albanië

Wat de **politieke criteria** betreft, heeft Albanië enige vooruitgang geboekt inzake de democratie en de rechtsstaat, met inbegrip van de strijd tegen corruptie, wat een sleutelprioriteit is van het Europese partnerschap. Albanië voert nog steeds een constructief beleid ten aanzien van deze regio. Voor andere partnerschapsprioriteiten moeten nog meer inspanningen worden geleverd.

Er is enige vooruitgang geboekt inzake de **democratie en de rechtsstaat**. Deze vooruitgang is echter onregelmatig. Het *parlement* speelt politiek een grote rol en de parlementaire commissie voor Europese integratie is zeer actief geweest. Het parlement is thans transparanter en zijn betrekkingen met andere constitutionele organen zijn doeltreffend; toch zijn er nog technische en administratieve tekortkomingen. Er is behoefte aan meer samenwerking tussen de regering en de oppositie om voor de toekomst belangrijke projecten mogelijk te maken, zoals een verkiezingshervorming en het aangaan van de verplichtingen die voortvloeien uit de stabilisatie- en associatieovereenkomst.

De *regering* heeft een plan goedgekeurd om de verplichtingen die voortvloeien uit het Europese partnerschap en de stabilisatie- en associatieovereenkomst na te komen. Zij creëert momenteel structuren om de wezenlijke onderdelen van de EU-hervormingen te coördineren en de middelen tot uitvoering daarvan te beheren. Het is van essentieel belang dat er coördinatie is tussen deze structuren. Het is noodzakelijk dat een beter gebruik wordt gemaakt van expertise voor het opstellen van wetsvoorstellen. De herstructurering van een groot aantal ministeries heeft tijdelijk een gereduceerde capaciteit in bepaalde afdelingen van de *overheidsadministratie* tot gevolg gehad. Het is nu van belang voort te bouwen op deze veranderingen om de doeltreffendheid te vergroten. Er zijn enkele personeelswijzigingen doorgevoerd zonder voldoende rekening te houden met de ambtenarenwet. Bepaalde benoemingen in de administratie blijven politiek gemotiveerd. Het beheer van de openbare dienst, de loopbaanstructuren en de salarissen blijven ondermaats.

Een nieuwe wet moet de loopbaanstructuur en de methode voor de toewijzing van rechtszaken aan de rechters verbeteren. In het *rechtsstelsel* is de transparantie enigszins verbeterd. Bij de rechtshandhaving is enige vooruitgang geboekt. Toch bleef de algemene vooruitgang wat de verbetering van het rechtsstelsel betreft, eerder beperkt. De aanwervingsprocedures voor rechters en de arbeidsvoorwaarden voor justitiële bestuurders moeten worden verbeterd. De bevoegdheden van de twee justitiële inspecties moeten adequaat worden verdeeld. De samenwerking tussen de politie en het gerecht moet worden verbeterd. Over het algemeen blijft de uitvoering van vonnissen ondermaats. Om een positief klimaat te scheppen voor handel en investeringen is rechtszekerheid cruciaal.

⁸ Volgens Resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad.

De *strijd tegen corruptie* heeft geleid tot ontslagen op grote schaal in de openbare dienst. Het aantal ambtenaren dat voor corruptie werd vervolgd, is toegenomen. Er werd een taskforce op hoog niveau voor de bestrijding van corruptie opgezet en de wet inzake belangenvermenging werd verbeterd. De hoge inspectie voor de openbaarmaking en verificatie van vermogens werkt thans doeltreffender en er werden stappen gezet om de transparantie van de overheidsadministratie te vergroten. Waar anticorruptiemaatregelen de grens van het wettelijk toelaatbare hebben overschreden, is het constitutionele hof tussenbeide gekomen. Voor het voorkomen van corruptie, dat immers een ernstig probleem blijft vormen, zijn nu verdere institutionele maatregelen noodzakelijk. De strijd tegen corruptie is een prioriteit voor de uitvoering van de stabilisatie- en associatieovereenkomst.

Wat de ***mensenrechten en de bescherming van minderheden*** betreft, is beperkte vooruitgang geboekt. Opleiding inzake de mensenrechten is nu verplicht gesteld voor personeel van het gerecht. De regels voor voorlopige hechtenis werden verbeterd. De ombudsman van Albanië is inzake de mensenrechten actiever geworden. Toch blijven de afdwinging van de internationale normen inzake het voorkomen van foltering, de levensomstandigheden in de gevangenissen en de rechten van gedetineerden, vooral van gedetineerden in voorlopige hechtenis, ondermaats. Aan de recente wijzigingen in de samenstelling van de toezichthoudende autoriteit voor de media moet op passende wijze uitvoering worden gegeven. Het wettelijke kader voor de persvrijheid blijft zwak en de tenuitvoerlegging ervan ondermaats. De bevordering van de persvrijheid is een kernprioriteit van het Europese partnerschap. Een nieuw uitvoerend agentschap kan de restitutie van eigendommen bespoedigen (dit is ook een kernprioriteit van het Europese partnerschap), maar het proces blijft erg traag verlopen. Rechtszekerheid over eigendommen is essentieel voor het voldoen aan de verbintenissen van de stabilisatie- en associatieovereenkomst. Albanië is ermee begonnen een wettelijk kader voor de bescherming van minderheden op te zetten; de uitvoering van internationale verbintenissen blijft echter onvoldoende en er zijn verdere inspanningen nodig om tolerantie te bevorderen. De strategie van Albanië inzake de Roma heeft een aantal waardevolle initiatieven opgeleverd, maar er zijn te weinig middelen voor. Met name Romakinderen zijn bijzonder kwetsbaar voor mensenhandel.

Wat ***regionale kwesties en internationale verplichtingen*** betreft, is Albanië een positieve rol blijven spelen. Het neemt actief deel aan regionale initiatieven op politiek, handels-, milieu-, economisch, veiligheids-, luchtvaart- en energiegebied. Albanië heeft zijn betrekkingen met aangrenzende en andere landen in de regio verder ontwikkeld, en heeft met name inzake Kosovo een constructief standpunt blijven innemen.

Wat de ***economische criteria*** betreft, heeft Albanië over het algemeen macro-economische stabiliteit bereikt. Dit heeft bijgedragen tot de evolutie van Albanië naar een functionerende markteconomie. Er moeten verder aanzienlijke hervormingsinspanningen worden geleverd om Albanië ook in staat te stellen het hoofd te bieden aan de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie.

Over het algemeen werd de politieke consensus over de essentiële punten van het economische beleid gehandhaafd. Albanië heeft de macro-economische stabiliteit grotendeels kunnen handhaven. De economische groei bleef sterk en het armoedeniveau is verder gedaald. De macro-economische beleidsmix bleef adequaat. Het monetaire beleid was geloofwaardig en de inflatie kon laag worden gehouden. De fiscale consolidatie kende verdere vooruitgang en de hervorming van de administratie van de overheid en de belastingen droeg bij tot een

betere fiscale situatie. De administratieve belemmeringen voor de toegang tot de markt werden verder afgebouwd.

De tekorten op de externe rekeningen stegen aanzienlijk en de exportbasis van Albanië bleef erg smal. Het wettelijke kader voor aanbestedingen, privatiseringen en concessies in Albanië moet worden verbeterd. Tekortkomingen in het bedrijfsklimaat, zoals rechtsonzekerheid en een zwakke rechtshandhaving, ondermaatse infrastructuur of onbetrouwbare stroomtoevoer zijn een hindernis voor de economische ontwikkeling. De afdwinging van eigendomsrechten bleef zwak en er werd slechts weinig vooruitgang geboekt met de verbetering van de doeltreffendheid van het rechtsstelsel. De versterking van het kader voor regelgeving en toezicht in de niet-bancaire financiële sector blijft een ernstig probleem. De inspanningen om de aanzienlijke grijze economie aan te pakken en in kaart te brengen moeten verder worden opgevoerd. Het privatiseringsproces is nog niet afgesloten en de herstructurering van de staatsbedrijven, met name in de elektriciteitssector, moet zonder verwijl worden voortgezet.

Albanië heeft vooruitgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving, beleid en capaciteit aan de **Europese normen**, met name op het gebied van de bestrijding van de georganiseerde misdaad, op douanegebied en concurrentiegebied. Een gestage voortzetting van de hervormingen op gebieden als overheidsopdrachten, intellectuele eigendom en veterinaire en fytosanitaire controle is essentieel voor een succesvolle tenuitvoerlegging van de stabilisatie- en associatieovereenkomst.

Op sommige gebieden van de **interne markt** is vooruitgang geboekt, maar op andere gebieden moet nog veel worden gedaan om te voldoen aan de verplichtingen van de stabilisatie- en associatieovereenkomst van Albanië. Met de goedkeuring van en het toezicht houden op normen is enige vooruitgang geboekt. De capaciteit voor accreditatie, metrologie en marktcontrole werd versterkt, maar er zijn nog verbeteringen in de wetgeving en een betere coördinatie nodig. De coherentie van de structuren voor de bescherming van de volksgezondheid is verbeterd. Deze structuren moeten nu worden versterkt. De stabilisatie- en associatieovereenkomst bevat verbintenissen inzake het *vrije verkeer van werknemers*, van *diensten* en de *vrijheid van vestiging*. Inzake het vrije verkeer van werknemers is er geen noemenswaardige vooruitgang geboekt. De discriminatie inzake registratiegelden voor buitenlandse bedrijven is ongedaan gemaakt. De procedures voor de registratie van bedrijven werden vereenvoudigd maar zij blijven relatief onduidelijk. Er blijven belemmeringen voor de vrije vestiging en het kapitaalverkeer.

Een doelmatig douanestelsel is essentieel voor de tenuitvoerlegging van de stabilisatie- en associatieovereenkomst. Na aanzienlijke hervormingen in het douanestelsel zijn de douane-inkomsten gestegen. Er is vooruitgang geboekt met de informatisering, de douanevoorschriften en de oorsprongsregels. De samenwerking tussen de politie en de douane is versterkt. Er is nu behoefte aan betere infrastructuur en een verdere aanpassing van de wetgeving. Het belastingbeheer werd vereenvoudigd en er is vooruitgang geboekt inzake informatisering en risicoanalyse. Er is nu behoefte aan verdere aanpassing van de wetgeving aan de EU-normen en een omvattende strategie voor de inning en controle van de belastingen.

Albanië heeft in het kader van de stabilisatie- en associatieovereenkomst op het gebied van de *concurrentie* verbintenissen op zich genomen. Wat *antitrustmaatregelen* betreft, is het functioneren van de bevoegde autoriteit verbeterd, hoewel er nog problemen zijn met personeelstekort en gebrek aan ervaring. De voorbereidingen inzake staatsteun in het kader van de stabilisatie- en associatieovereenkomst zijn een eind gevorderd. Het wettelijke kader en de inventarisatie zijn nu afgewerkt. Nu moet de operationele onafhankelijkheid van het departement staatsteun worden verzekerd.

Een nieuwe wet inzake *overheidsopdrachten* is in voorbereiding en de opleiding ter zake werd uitgebreid, maar het huidige wettelijke kader is niet in overeenstemming met het acquis. De dienst overheidsopdrachten blijft zwak. Vooruitgang op dit gebied is vitaal voor een beter bestuur in de openbare sector, een kernprioriteit van het Europese partnerschap en de stabilisatie- en associatieovereenkomst. Wat de *intellectuele eigendom* betreft, is nu een gegevensbank voor handelsmerken, octrooien en industriële ontwerpen opgezet. In de douaneadministratie werd een eenheid voor de intellectuele eigendom opgericht. Het auteursrechtenbureau is echter nog niet operationeel en de afdwingbaarheid van de intellectuele-eigendomsrechten blijft zwak. Om aan de verbintenissen van de stabilisatie- en associatieovereenkomst te voldoen, moeten nog aanzienlijke inspanningen worden geleverd.

Op het gebied van de *werkgelegenheid* is weinig vooruitgang geboekt. Op *onderwijsgebied* kan enige vooruitgang worden gemeld, waaronder de goedkeuring van nationale strategieën voor secundair onderwijs en beroepsopleiding. Toch blijft de deelname aan het onderwijs relatief laag.

Op sommige *sectorale beleidsgebieden* is vooruitgang te melden. Wat de *industrie* en de *kleine en middelgrote ondernemingen* betreft, zijn een herzien actieplan om administratieve belemmeringen voor bedrijven weg te nemen en een nieuwe koepelorganisatie voor de bevordering van investeringen, export en kleine en middelgrote ondernemingen nu operationeel. Toch verloopt de verbetering van het ondernemingsklimaat en de inkrimping van de informele economie verder langzaam. De vooruitgang op het gebied van de *landbouw* is zeer beperkt. Er is een stijging geweest van de verkoop van en investeringen in sommige producten, maar de productiviteit en het concurrentievermogen blijven zwak. De naleving van de *veterinaire en fytosanitaire normen* van de EU, die essentieel is voor de naleving van de handelsbepalingen van de stabiliteits- en associatieovereenkomst en de interim-overeenkomst, blijft ondermaats. De *visserijdienst* controleert het aan land brengen van vis, maar het illegale schaden van visbestanden wordt voortgezet.

Wat *milieu* en *transport* betreft, is enige vooruitgang geboekt inzake de horizontale wetgeving, maar de tenuitvoerlegging en de ontwikkeling van de infrastructuur blijven zwak. De *energiesector* blijft zeer zwak. Albanië heeft het Verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap geratificeerd en is begonnen met de aanpassing van de relevante wetgeving; de elektriciteitsverliezen zijn echter toegenomen en het inningspercentage is gedaald. Albanië blijft achterop wat betreft de naleving van de verbintenissen van de stabilisatie- en associatieovereenkomst inzake de *informatiemaatschappij* en de *media*. Wat elektronische communicatie en informatietechnologieën betreft, moet de liberaliseringswetgeving worden uitgevoerd en toegepast. Het regelgevende kader is nog niet op één lijn gebracht met het acquis. De regelgevende instantie op telecomgebied is nog niet voldoende actief. Wat de *financiële controle* betreft, heeft de regering goedkeuring gehecht aan het beleidsdocument voor de interne controle van de overheidsfinanciën. Er is vooruitgang geboekt op het gebied van de wet- en regelgeving, maar die blijft beperkt. Redelijke vooruitgang is geboekt wat betreft de *statistieken*.

Op het gebied van *justitie, vrijheid en veiligheid* is op sommige punten vooruitgang geboekt. Toch moet aan alle gebieden duidelijke en voortdurende aandacht worden besteed. De opleiding en documentbeveiliging voor het *visumbeheer* werden verbeterd. Er is nog geen gecentraliseerd IT-netwerk operationeel en er zijn nog wijzigingen van de wetgeving noodzakelijk. Nieuwe uitrusting en een betere coördinatie hebben geleid tot enige vooruitgang op het gebied van het *grensbeheer*, maar er is nog steeds geen geïntegreerd grensbeheer operationeel. De infrastructuur voor het grensbeheer moet worden versterkt. De

asielwetgeving stemt overeen met de internationale normen, maar de toepassing ervan laat nog te wensen over. Albanië heeft zijn interne coördinatie en de samenwerking met de buurlanden ter bestrijding van illegale *migratie* opgevoerd. Het is van belang dat Albanië voorziet in voldoende personeel om te voldoen aan zijn verplichtingen in het kader van de overnameovereenkomsten.

Wat de strijd tegen *witwassen* betreft, werden de financiële inlichtingendienst en het openbaar ministerie versterkt en de internationale samenwerking verbeterd; beide dienen echter nog verder te worden versterkt en het wettelijke kader moet verder worden ontwikkeld. Een grotere politieke bereidheid en betere internationale samenwerking hebben geleid tot meer arrestaties van groothandelaars in *drugs*, maar er is nog behoefte aan een betere inlichtingencapaciteit, binnenlandse samenwerking tussen de organen en procedures voor in beslag genomen drugs. De drugshandel blijft evenwel een ernstig probleem. Er worden inspanningen geleverd om de organisatie van de *politie* te verbeteren. De samenwerking tussen de douane- en de inlichtingendiensten is verbeterd, maar er is nog behoefte aan verbetering in het dossierbeheer en de interne controlestructuren.

Er is vooruitgang geboekt in de *strijd tegen de georganiseerde misdaad*, een kernprioriteit van het Europese partnerschap. Een sterke politieke wil om de georganiseerde misdaad aan te pakken heeft geleid tot politieacties tegen grote misdaadbenden. De operationele samenwerking met buurlanden van Albanië werd sterk verbeterd. De samenwerking tussen de politie en het gerecht op centraal niveau is enigszins verbeterd. De concrete resultaten zijn echter nog voor veel verbetering vatbaar. Er is behoefte aan een betere coördinatie tussen de politie en het gerecht op lokaal niveau en aan grotere inspanningen voor de bestrijding van corruptie op hoog niveau in deze organen. Er is meer bescherming nodig voor getuigen. De regering heeft een nationale strategie aangenomen tegen de *mensenhandel* en de structuren voor de uitvoering daarvan verbeterd. De vervolging en bestraffing van handelaars is met succes voortgezet. Toch blijft de mensenhandel nog een probleem. Er zijn meer middelen en een betere binnen- en buitenlandse coördinatie vereist. De directie *terrorismebestrijding* van de politie heeft grote hoeveelheden wapens in beslag genomen, maar de infrastructuur en de samenwerking tussen de diensten moeten worden versterkt. De situatie inzake de *persoonsgegevensbescherming* blijft zorgwekkend.

Bosnië en Herzegovina

Bosnië en Herzegovina is verder vooruitgegaan op het gebied van de **politieke criteria**, hoewel in een langzamer tempo. Aan de belangrijkste beleidsprioriteiten van het Europese partnerschap werd slechts ten dele tegemoet gekomen. Een groot aantal belangrijke kwesties moet nog worden aangepakt vooraleer de onderhandelingen over een stabilisatie- en associatieovereenkomst kunnen worden afgerond.

Er is enige vooruitgang geboekt inzake de **democratie en de rechtsstaat**. De algemene verkiezingen van 1 oktober waren de eerste verkiezingen sinds de overeenkomst van Dayton/Parijs die volledig door de autoriteiten van Bosnië en Herzegovina werden georganiseerd. Uit voorlopige conclusies van het Bureau voor democratische instellingen en mensenrechten (ODIHR) van de OVSE is gebleken dat deze verkiezingen een stap vooruit betekenden voor de versterking van de democratie en de rechtsstaat, en dat zij over het algemeen volgens internationale normen zijn verlopen. Door een *niet-aanpassing* van de *grondwet* voldeden de verkiezingen echter niet helemaal aan de vereisten van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Er zijn enkele stappen gezet om ervoor te zorgen dat de ministeries en instellingen op staatsniveau beschikken over voldoende middelen om hun taken te vervullen, maar er zijn nog meer inspanningen nodig om aan deze kernprioriteit van het Europese partnerschap tegemoet te komen. Er is beperkte vooruitgang geboekt met de voorzieningen inzake voldoende technische middelen en personeel voor de *parlementaire vergadering* op staatsniveau. De coördinatie tussen instellingen op staatsniveau blijft ondermaats en er werden geen nieuwe mechanismen ingesteld om dit te verhelpen. Over het algemeen blijven de prestaties van de uitvoerende en wetgevende organen onvoldoende.

De verwezenlijkingen van Bosnië en Herzegovina inzake stabiliteit en veiligheid van de laatste jaren hebben de Vredesimplementatieraad in staat gesteld te besluiten tot sluiting van het bureau van de Hoge Vertegenwoordiger per 30 juni 2007. Begin 2007 moet deze beslissing opnieuw worden bekeken.

De goedkeuring van een omvattende strategie voor de *overheidsadministratie* vormt gedeeltelijk een antwoord op een kernprioriteit van het Europese partnerschap. De wet over de staatsombudsman vormde ook een positieve ontwikkeling. Het bureau voor de coördinatie van de overheidsadministratie werd versterkt en de overheidsdiensten hebben hun aanwervingsprocedures verbeterd. Het is nu nodig om de hervorming van de overheidsadministratie ten uitvoer te leggen om in het algemeen de administratieve capaciteit te verbeteren.

Wat het kernprobleem van de *politiehervorming* betreft, is weinig vooruitgang geboekt. De werkzaamheden van de directie voor de herstructurering van de politie hebben vertraging opgelopen, voornamelijk ten gevolge van de aanpak van de Republika Srpska. Dit heeft geleid tot vertragingen bij de uitvoering van het akkoord van oktober 2005 inzake de politiehervorming, die een kernprioriteit is van het Europese partnerschap.

Wat het *rechtsstelsel* betreft, hebben de staatsrechtbank, het openbaar ministerie en de Hoge Raad voor Justitie en Rechtsvervolgung zich goed van hun taken gekweten. Geleidelijk aan worden deze instellingen autonoom verantwoordelijk en vermindert hun afhankelijkheid van de internationale gemeenschap. Toch moeten de onafhankelijkheid van het rechtsstelsel verder worden versterkt en de doeltreffendheid ervan verbeterd.

Er werd een nieuwe strategie tegen *corruptie* aangenomen. Corruptie blijft een ernstig probleem in Bosnië en Herzegovina. Corruptiegevallen moeten harder worden onderzocht en aangepakt.

Op het gebied van de *mensenrechten en de bescherming van minderheden* is beperkte vooruitgang geboekt. De mensenrechtencommissie binnen het constitutionele hof heeft verder doeltreffend werk geleverd. Er moet meer aandacht worden besteed aan de uitvoering van vonnissen in verband met mensenrechten en een correcte toepassing van de internationale mensenrechtenverdragen. Etnische discriminatie blijft een kritiek punt. Er moet verder worden gestreefd naar het bestrijden van intolerantie en een verbetering van de detentieomstandigheden. Voor de bescherming van de Romaminderheid moeten concrete stappen worden ondernomen.

In het kader van de vrijheid van meningsuiting en de pers werd op staatsniveau openbare-omroepwetgeving goedgekeurd. De overeenstemmende wetgeving op entiteitsniveau is goedgekeurd in de Republika Srpska, maar niet in de federatie. De tenuitvoerlegging van de omroepvorming is slechts gedeeltelijk geweest. De relevante prioriteit van het Europese partnerschap werd niet volledig nagekomen.

Het fonds voor de terugkeer van vluchtelingen is operationeel en Bosnië en Herzegovina heeft actief deelgenomen aan het Sarajevo-proces. Er zijn verdere maatregelen nodig om de terugkeer van vluchtelingen en intern ontheemden te ondersteunen en meer bepaald hun sociale en economische integratie.

Er is beperkte vooruitgang geboekt in verband met **regionale kwesties en internationale verplichtingen**. Er zijn inspanningen gedaan om de samenwerking met het Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië te verzekeren (dit is een kernprioriteit van het Europese partnerschap), maar deze zijn nog voor verbeteringen vatbaar. Er moeten verdere maatregelen worden getroffen om de nog vrij rondlopende verdachten te lokaliseren en de netwerken die hen ondersteunen te ontmantelen. Er is vooruitgang geboekt met de vervolging van oorlogsmisdaden door de staatsrechtbank. Op entiteitsniveau moet de vervolging worden verbeterd.

De relaties van Bosnië en Herzegovina met zijn buurlanden zijn verder goed gebleven. Sommige bilaterale kwesties, meer bepaald inzake grensafbakening en handel, moeten nog worden aangepakt.

Wat de **economische criteria** betreft, heeft Bosnië en Herzegovina beperkte vooruitgang geboekt in de richting van een functionerende markteconomie. Er zijn nog belangrijke extra inspanningen noodzakelijk om de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie te kunnen weerstaan.

De coördinatie van het fiscale beleid is verbeterd en in januari 2006 is de btw met succes in heel het land ingevoerd. De analytische capaciteit ter ondersteuning van de beleidsvorming is enigszins verbeterd. De economische groei bleef robuust. De fiscale consolidatie werd voortgezet. In de eerste helft van 2006 nam de geregistreerde export toe, gesteund door de invoering van de btw en een verhoogde productie voor sommige artikelen. De privatisering werd voortgezet, meer bepaald in de Republika Srpska, en bepaalde veranderingen in de wetgeving werden goedgekeurd om de herstructurering van ondernemingen te ondersteunen.

Toch bleven de hervormingen op vele gebieden erg langzaam verlopen. Het nog steeds aanzienlijke onevenwicht van de handelsbalans en de lopende rekening wijst op een niet voldoende dynamisch bedrijfsleven en een grote particuliere consumptie. De basis voor economische groei blijft smal. De fiscale situatie in het land heeft niet voldoende rekening gehouden met de aanzienlijke macro-economische onevenwichten. De beleidsvorming inzake economische en fiscale kwesties in het land blijft een complex en onvoldoende gecoördineerd proces. Daarnaast nam de druk op de overheidsuitgaven toe, ondanks de reeds relatief grote omvang daarvan. De doeltreffendheid van de overheidsuitgaven is nog steeds relatief beperkt. Het bedrijfsklimaat en het bestuur van ondernemingen bleven over het algemeen ondermaats. De privatisering en de bedrijfsherstructurering verliepen langzaam, met name in de federatie. Grote delen van het bedrijfsleven zijn nog niet voldoende geherstructureerd.

Bosnië en Herzegovina heeft beperkte vooruitgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving en beleid aan de **Europese normen**. Bosnië en Herzegovina moet verder zijn capaciteit opvoeren om in dit verband de vereisten van het Europese partnerschap na te komen.

Wat de *interne markt* betreft, is op het gebied van het *vrije verkeer van goederen* weinig bereikt. De voorbereidingen voor normalisatie, certificatie, metrologie en markttoezicht zijn in een pril stadium blijven steken en de nieuwe wetgeving wordt niet op een correcte manier uitgevoerd. Het ontbreken van organen en procedures voor de conformiteitsbeoordeling blijft de exportcapaciteit belemmeren. Voor de oprichting van een structuur voor markttoezicht die stoelt op een aangepaste productenwetgeving en de gefaseerde afschaffing van tegenstrijdige mechanismen ter controle van goederen voordat deze in de handel komen, moeten dringend maatregelen worden getroffen.

Inzake het *vrije verkeer van werknemers* zijn er geen speciale ontwikkelingen te melden. Op het gebied van de *diensten* is beperkte vooruitgang geboekt en inzake het *recht op vestiging* en het *vennootschapsrecht* zijn geen noemenswaardige veranderingen te melden. Het toezicht op de banken is niet op staatsniveau gebracht maar blijft een verantwoordelijkheid van de entiteiten.

Inzake het *vrije kapitaalverkeer* is geen noemenswaardige ontwikkeling te melden, maar de voorbereidingen van Bosnië en Herzegovina ter zake zijn al goed gevorderd. Er is beperkte vooruitgang geboekt met betrekking tot de *douaneregels*. De douanewetgeving is operationeel en grotendeels op één lijn gebracht met het acquis. Er dient voor een volledige tenuitvoerlegging te worden gezorgd, speciaal op gebieden als oorsprongsregels, douanewaarde en vereenvoudigde procedures. Wat de *belastingen* betreft, vormde de succesvolle invoering van de btw een positieve ontwikkeling. Er werd beperkte vooruitgang geboekt op het gebied van de directe belastingen.

Wat de *concurrentie* betreft, maakt Bosnië en Herzegovina gestage vooruitgang op het gebied van de antitrustcontrole, maar inzake staatssteun is helemaal geen vooruitgang geboekt. Er hebben een aantal ontwikkeling plaatsgevonden inzake *openbare aanbestedingen*, vooral door de oprichting van de dienst overheidsopdrachten en het toezichtsorgaan voor aanbestedingen. Met de uitvoering en handhaving van de *intellectuele-eigendomsrechten* is beperkte vooruitgang geboekt.

Inzake het *werkgelegenheidsbeleid* is weinig te melden. De arbeidsmarkt van Bosnië en Herzegovina blijft gebukt gaan onder werkloosheid, een grote fragmentering en het gebrek aan een deugdelijk werkgelegenheidsbeleid. Weinig vooruitgang is te melden wat betreft het *onderwijs*. De wet op het hoger onderwijs en andere belangrijke wetten werden nog niet aangenomen. De scheiding van de kinderen op school op grond van afkomst blijft een serieus probleem.

Er is weinig extra vooruitgang geboekt inzake de instelling van een reële interne markt in Bosnië en Herzegovina, hetgeen een kernprioriteit is van het Europese partnerschap.

Wat het *sectorale beleid* betreft, is geen significante vooruitgang te melden op het gebied van de *industrie* en de *kleine en middelgrote ondernemingen*. De industriële strategie en de strategie voor de ontwikkeling van kleine en middelgrote ondernemingen werden nog niet goedgekeurd.

Op het gebied van de *landbouw* is over het algemeen beperkte voortgang geboekt. Het beleid wordt nog steeds op entiteitsniveau bepaald en de coördinatie is onvoldoende. De ontwikkeling van een algemene landbouwstrategie werd uitgesteld, gedeeltelijk door een gebrek aan het nodige wettige en institutionele kader op staatsniveau. Op veterinaire gebied werden uitvoeringsbepalingen goedgekeurd. De tenuitvoerlegging blijft beperkt, met name door een gebrek aan personeel en financiën en een zwakke coördinatie tussen de veterinaire diensten op staats- en entiteitsniveau. De voorbereidingen van Bosnië en Herzegovina op *milieugebied* verkeren nog in een pril stadium. De milieuwet op staatsniveau tot instelling van een nationaal geharmoniseerd kader voor milieubescherming is nog niet goedgekeurd en het nationale milieugentschap is nog niet opgericht.

Er wordt duurzame vooruitgang geboekt inzake de betrokkenheid van Bosnië en Herzegovina bij de ontwikkeling van het trans-Europees *transportnetwerk*. Bosnië en Herzegovina geeft uitvoering aan het Memorandum van Overeenstemming inzake de ontwikkeling van een kernnetwerk voor regionaal vervoer in Zuidoost-Europa van juni 2004. Het heeft de Overeenkomst betreffende de totstandbrenging van een Europese gemeenschappelijke luchtvaartruimte ondertekend, die tot doel heeft een Europese gemeenschappelijke luchtvaartmarkt te creëren waar EU-luchtvaartnormen gelden. Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt met de aanpassing aan het luchtvaartacquis.

Op *energievlak* zijn er enkele positieve ontwikkelingen geweest. Het Verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap werd geratificeerd. In de elektriciteitssector werd het elektriciteitstransport ontbundeld, en werden een onafhankelijke netbeheerder en een transmissiebedrijf wettelijk opgericht. Toch moet de overdracht van activa en passiva tussen de netbeheerder en het transmissiebedrijf nog worden voltooid. Daardoor kunnen deze organen nog niet volledig operationeel worden. Er bestaat nog geen nationale energiestrategie.

Wat de *informatiemaatschappij* en de *media* betreft, heeft de onafhankelijke overheidsinstelling die communicatie reguleert een effectieve concurrentie op de telecommunicatiemarkt voorbereid. Er is echter slechts beperkte vooruitgang geboekt inzake de openbare omroep en de oprichting van een nieuwsagentschap. Op het gebied van de *interne financiële controle* bij de overheid is geen noemenswaardige ontwikkeling te melden.

Er zijn stappen gezet op het gebied van de *statistiek*, met name door de ondertekening van een samenwerkingsakkoord tussen de verschillende statistiekorganen op staats- en entiteitsniveau. Toch zijn nog verdere aanzienlijke vorderingen noodzakelijk om een doeltreffend statistieksysteem volgens EU-normen in Bosnië en Herzegovina in te stellen.

Op het gebied van *justitie, vrijheid en veiligheid* is enige vooruitgang geboekt inzake *visumbeheer, grensbeheer, asiel en migratie*. De vrijstelling van de visumplicht voor alle EU-burgers werd bevestigd. Bosnië en Herzegovina heeft diverse overnameovereenkomsten gesloten met een aantal EU-landen en derde landen, en heeft zich bereid verklaard over een dergelijke overeenkomst op EU-niveau te onderhandelen. Het aantal aan de grens verstrekte visa is verder verminderd. Er is verdere vooruitgang geboekt met de oprichting van een functionerend asielsysteem en met de bestrijding van illegale migratie. Er is enige vooruitgang geboekt met het grensbeheer, door de herziening van de nationale strategie voor geïntegreerd grensbeheer van 2005 en de afwerking van het actieplan voor geïntegreerd grensbeheer. De financiën voor de tenuitvoerlegging ontbreken echter. De grenscontroles kunnen nog worden verbeterd. Op alle gebieden moet nog worden gewerkt aan tekortkomingen inzake personeelsgebrek en materieel.

Beperkte vorderingen werden geboekt inzake *witwassen*. De financiële inlichtingendienst binnen het staatsbureau voor onderzoek en bescherming blijft gebukt gaan onder een gebrek aan personeel. Er werd geen nieuwe wetgeving tegen witwassen goedgekeurd en de rechtshandhaving blijft onvoldoende. Er zijn enkele maatregelen getroffen in de strijd tegen *drugs* door de goedkeuring van een wet inzake de preventie van het misbruik van drugs en precursoren. Er moet op staatsniveau een drugsbeleid volgens EU-normen worden ontwikkeld.

Inzake de strijd tegen de *georganiseerde misdaad, de mensenhandel en het terrorisme* heeft Bosnië en Herzegovina enige vooruitgang geboekt. Er werd een nationale strategie voor de bestrijding van georganiseerde misdaad goedgekeurd. Het wettelijke kader voor de strijd tegen de georganiseerde misdaad is operationeel, hoewel de tenuitvoerlegging van de wet nog moet worden verbeterd. Het staatsbureau voor onderzoek en bescherming heeft meer onderzoek gedaan en arrestaties verricht. Het bureau moet nu op volle toeren gaan draaien, met name wat de personeelssterkte betreft. Het nationale actieplan 2005-2007 voor de bestrijding van de *mensenhandel* wordt ten uitvoer gelegd. Vervolgingen worden nog vaak verhinderd door inconsistenties tussen de wetgeving op staats- en entiteitsniveau. Bosnië en Herzegovina heeft ook een strategie voor de *terrorismebestrijding* goedgekeurd. Wat de *persoonsgegevensbescherming* betreft, is de desbetreffende wet goedgekeurd, maar het bureau voor gegevensbescherming werd nog niet opgericht. De situatie inzake de persoonsgegevensbescherming blijft een punt van zorg.

Kroatië

Kroatië voldoet nog steeds aan de **politieke criteria**. Over het algemeen is er vooruitgang geboekt, maar op enkele gebieden zijn verdere aanhoudende inspanningen nodig. De kortetermijnprioriteiten van het toetredingspartnerschap zijn ten dele aangepakt.

De democratie en de rechtsstaat zijn verder versterkt. Er is echter nog aanzienlijke ruimte voor verbetering op het gebied van justitie, het overheidsapparaat en de strijd tegen corruptie. Significante verbeteringen op deze terreinen zijn absoluut nodig om een solide basis te creëren voor de volledige implementatie van het *acquis*.

De werkzaamheden ter voorbereiding van de strategie voor de *hervorming van het overheidsapparaat* zijn begonnen. De regering heeft in september 2006 een beleidsnota aangenomen, waarin zij zich ertoe verbindt vóór juli 2007 te komen tot de opstelling van een herziene Wet algemene administratieve rechtspraak. Het algemene strategische kader voor de aanpak van dit cruciale vraagstuk had echter al lang geleden moeten worden vastgesteld. Het bestaande systeem voor administratieve rechtspraak is omslachtig en moet dringend worden vereenvoudigd. De ruime discretionaire vrijheid die de wetgeving biedt heeft inefficiëntie en juridische onzekerheid tot gevolg en werkt corruptie in de hand. In januari 2006 is een nieuwe ambtenarenwet in werking getreden en zijn daarmee verband houdende uitvoeringswetten goedgekeurd. Het ambtelijk apparaat heeft echter nog steeds te lijden onder ontoelaatbare politieke beïnvloeding, het hoge personeelsverloop en een tekort aan gekwalificeerd personeel.

Er is een begin gemaakt met de implementatie van een strategie voor de *hervorming van het justitiële stelsel*, een belangrijke prioriteit van het toetredingspartnerschap. Er zijn wetgevingswijzigingen en organisatorische veranderingen doorgevoerd die erop gericht waren het functioneren van het justitiële stelsel te verbeteren. De achterstand bij rechtszaken is teruggedrongen, maar blijft groot. De hervorming bevindt zich in een pril stadium en het justitiële stelsel lijdt dan ook nog steeds onder ernstige tekortkomingen. Er moet meer worden gedaan om de duur van rechtszaken te verminderen, het beheer van zaken te verbeteren, het netwerk van rechtbanken te rationaliseren en te zorgen voor een zorgvuldige handhaving van vonnissen. Om te zorgen voor onpartijdigheid moeten de procedures voor de benoeming en opleiding van justitieambtenaren en de tuchtmaatregelen worden verbeterd. In maart 2006 is een nieuw *anticorruptieprogramma* goedgekeurd. Het Bureau voor preventie van corruptie en georganiseerde criminaliteit (USKOK) is versterkt. Recent zijn maatregelen genomen in verband met enkele tot dusver onuitgezocht gebleven corruptiezaken. Deze maatregelen zijn een belangrijke prioriteit van het toetredingspartnerschap. Corruptie blijft evenwel een ernstig probleem. Vele beschuldigingen van corruptie worden niet onderzocht en corrupt gedrag blijft vaak onbestraft. De implementatie van het anticorruptieprogramma bevindt zich in een prille fase. Het USKOK en andere bij dit programma betrokken instanties moeten verder worden versterkt en de onderlinge coördinatie moet worden verbeterd. Volledige implementatie van het programma en de politieke bereidheid om de inspanningen verder te intensiveren zijn nodig, met name op het gebied van corruptie op hoog niveau.

Op het gebied van de *mensenrechten en de bescherming van minderheden* wordt nog steeds vooruitgang geboekt, zij het in traag tempo. Het juridische kader is aanwezig. De feitelijke implementatie van de wetgeving moet echter sneller geschieden.

In juni 2006 is het wetboek van strafrecht gewijzigd, onder andere om de gevangenisstraffen voor smaad af te schaffen en te voorzien in een bredere definitie van "haatdelicten". Met betrekking tot minderheden is er sprake van een significante verhoging van de financiering en schenkt de regering ook meer aandacht aan het actieplan in het kader van het Decennium voor de integratie van de Roma. Hooggeplaatste politici hebben laten zien dat zij gehecht zijn aan de integratie van minderheden.

Er zijn echter meer inspanningen nodig ter bestrijding van intolerantie en ter bevordering van verzoening, alsmede voor zorgvuldig onderzoek naar en eventueel vervolging van degenen die verantwoordelijk zijn voor etnisch gemotiveerd geweld. De implementatie van de constitutionele wet inzake nationale minderheden verloopt nog steeds traag, met name wat de bepalingen betreft inzake de werkgelegenheid voor leden van minderheden. Deze vraagstukken zijn belangrijke prioriteiten in het kader van het toetredingspartnerschap. Er is nog geen brede strategie en actieplan goedgekeurd voor alle vormen van discriminatie.

Er zijn gevallen geweest van politieke inmenging in de media. Er zijn plannen goedgekeurd ter verbetering van de rechten van vrouwen en kinderen. Deze moeten nu worden geïmplementeerd.

Met betrekking tot *regionale vraagstukken en internationale verplichtingen* is de volledige samenwerking met het Joegoslavië-tribunaal voortgezet, een belangrijke prioriteit van het Toetredingspartnerschap, en is gezorgd voor de volledige naleving van de overeenkomsten van Dayton en Erdut. De vervolging van oorlogsmisdaden in Kroatië is blijven verbeteren. De vooringenomenheid ten aanzien van Servische verdachten moet volledig worden aangepakt. Het vraagstuk van de bescherming van getuigen wordt door de procureur-generaal serieus

aangepakt, maar nog niet voldoende in het bredere justitiële stelsel. Er zijn niet altijd op alle terreinen evenveel vorderingen geboekt met betrekking tot de terugkeer van vluchtelingen, een belangrijke prioriteit van het toetredingspartnerschap. De wederopbouw en de teruggave van eigendom zijn over het algemeen degelijk aangepakt, maar de implementatie van de huisvestingsprogramma's voor voormalige pachters die willen terugkeren naar Kroatië is zwak. Er is geen vooruitgang geboekt met het valideren van pensioenrechten. Er moet sneller worden opgetreden om de vereiste economische en sociale voorwaarden te creëren die nodig zijn met het oog op de duurzaamheid van de terugkeer van vluchtelingen.

Er is in het algemeen vooruitgang geboekt op het gebied van regionale samenwerking. Dit proces moet worden voortgezet. Er is echter weinig vooruitgang geboekt bij het vinden van definitieve oplossingen voor diverse hangende bilaterale problemen met buurlanden van Kroatië, met name wat grensafbakening betreft. Dit is een belangrijke prioriteit van het toetredingspartnerschap. Er zijn inspanningen gewenst om samenwerking en goede betrekkingen met de buurlanden te ontwikkelen.

Wat de **economische criteria** betreft: Kroatië kan worden beschouwd als een functionerende markteconomie. Het land wordt in staat geacht op de middellange termijn het hoofd te kunnen bieden aan de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie, mits het vastberaden doorgaat met de uitvoering van het hervormingsprogramma om de nog resterende zwakke punten aan te pakken.

De politieke consensus over de belangrijkste elementen van het economisch beleid is over het algemeen gehandhaafd gebleven. Het op stabiliteit georiënteerde macro-economisch beleid heeft bijgedragen tot een laag inflatiepercentage, een stabiele wisselkoers en een lichte versnelling van de groei. De particuliere investeringen zijn gestegen en de werkloosheid is afgenomen. De gestage fiscale consolidatie heeft doorgezet, gesteund door de sterke groei van de opbrengsten. Er zijn enkele maatregelen genomen om de uitgaven in de gezondheidszorg onder controle te brengen. De registratieprocedures voor bedrijven zijn verder vereenvoudigd. Het bankwezen is verder gegroeid en er is een nieuwe toezichthoudende autoriteit voor de niet-bancaire financiële sector opgericht. De wegeninfrastructuur is verbeterd. Er is verdere vooruitgang geboekt met de bevordering van de concurrentie in de telecommunicatiesector. De eerste stappen zijn gezet om het verliesgevend spoorwegsysteem te herstructureren. De Kroatische economie is sterk geïntegreerd met die van de EU.

Het aanzienlijke en nog groeiende onevenwicht van de handelsbalans en de lopende rekening en de forse buitenlandse schuld vormen in potentie echter een risico voor de macro-economische stabiliteit. De steun aan verlieslijdende ondernemingen en de aanzienlijke lopende uitgaven blijven een belasting vormen voor de overheidsbegroting. Het tempo van de structurele hervormingen is over het algemeen traag. Er is weinig vooruitgang geboekt bij de implementatie van privatiseringsplannen en de herstructurering van bedrijven. De ontwikkeling van een levendiger particuliere sector heeft hinder ondervonden van tekortkomingen van de overheidsadministratie en het justitiële stelsel, waardoor de procedures voor het betreden en verlaten van de markt en de handhaving van eigendomsrechten en rechten van crediteurs zijn ondermijnd. De overheidsbemoeienis met de economie is nog steeds aanzienlijk. Er zijn meer inspanningen nodig om de participatiegraad op het gebied van levenslang leren te verhogen.

Kroatië heeft zijn **vermogen om te voldoen aan de verplichtingen van het lidmaatschap** verder verbeterd. Op de meeste gebieden is vooruitgang geboekt, vooral wat betreft de aanpassing van wetgeving. De vooruitgang varieert wel aanzienlijk tussen de hoofdstukken onderling. Wat betreft het algemene niveau van aanpassing en bestuurlijke capaciteit, moet nog veel worden gedaan. De kortetermijnprioriteiten in het kader van het toetredingspartnerschap moeten op vele gebieden nog worden gehaald.

De vooruitgang op het gebied van het *vrij verkeer van goederen* is beperkt en ongelijkmatig. De vooruitgang met de nieuwe en algemene aanpak is niet geëvenaard op het gebied van de oude aanpak. Aanzienlijke inspanningen zijn over de hele lijn nodig op het gebied van wetgeving en bestuurlijke capaciteit. Met betrekking tot het *vrij verkeer van werknemers* is in beperkte mate vooruitgang geboekt. Aanzienlijke inspanningen zijn nodig wat betreft de ontwikkeling van capaciteit voor de coördinatie van de stelsels voor sociale zekerheid. Er is in beperkte mate vooruitgang geboekt met betrekking tot het *recht van vestiging en het vrij verrichten van diensten*. De algemene graad van aanpassing is redelijk, al zijn op enkele gebieden nog aanzienlijke inspanningen nodig. Kroatië heeft enige vooruitgang geboekt op het gebied van het *vrij verkeer van kapitaal*. Grotere inspanningen zijn echter nodig, met name wat betreft het witwassen van geld en de procedures voor de verwerving van onroerend goed door onderdanen van EU-lidstaten.

De vorderingen met betrekking tot *aanbestedingen van overheidsdiensten* waren matig. Aanzienlijke verdere inspanningen zijn nodig om een algemene strategie op te stellen voor aanpassing en versterking van de institutionele structuur. De vooruitgang op het gebied van het *vennootschapsrecht* was goed. Er waren twee belangrijke wetswijzigingen op het gebied van boekhoudnormen en auditing van bedrijven. De aanpassing verloopt volgens schema, al zijn verdere inspanningen nodig voor toezicht en handhaving van de naleving door de bedrijven. Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van de *wetgeving inzake intellectuele eigendom*, met name wat betreft de handhaving. Verdere inspanningen zijn echter nodig.

Op het gebied van de *mededingingswetgeving* is Kroatië enige vooruitgang blijven boeken, zowel wat betreft antitrustbepalingen als staatssteun. Kroatië moet echter nog meer doen. De wetgeving moet verder worden aangepast, de bestuurlijke capaciteit moet worden versterkt en de handhaving moet beter worden. Er moeten goede herstructureringsplannen komen voor de staalsector en de scheepsbouw. De fiscale steun blijft problematisch. De relevante verplichtingen op grond van de stabilisatie- en associatieovereenkomst moeten nog worden nagekomen.

Kroatië heeft enige vooruitgang geboekt met betrekking tot *financiële diensten*, met name dankzij de verbeterde aanpassing van de verzekeringswetgeving en de oprichting van een geïntegreerde toezichthoudende autoriteit voor de niet-bancaire sector. De aanpassing is redelijk gevorderd, maar de inspanningen moeten worden vergroot.

Enige vooruitgang is te melden wat betreft de *informatiemaatschappij en de media*. De concurrentie op de markt voor telecommunicatie is versterkt. De aanpassing op het gebied van elektronische communicatie- en informatietechnologieën is redelijk gevorderd. Verdere versterking van het Kroatische Bureau voor Telecommunicatie is nodig. Ook op het gebied van de media en in de audiovisuele sector is verdere aanpassing van wetgeving noodzakelijk.

Op het gebied van de *landbouw* is redelijke vooruitgang geboekt, met name wat betreft de implementatie van de programma's voor plattelandsontwikkeling, het kwaliteitsbeleid en biologische landbouw. De totstandbrenging van administratieve structuren voor de implementatie, het beheer en de toezicht op het gemeenschappelijk landbouwbeleid bevindt zich in een prille fase. Wat betreft de *visserij* heeft Kroatië enige vooruitgang geboekt met de verdere aanpassing van het beheer van de visbestanden en de visserijvloot en de versterking van de inspectiediensten. Meer inspanningen zijn nodig om enkele hiaten te dichten, waaronder de totstandbrenging van een gecomputeriseerd register van vissersvaartuigen, VMS, gegevensverzameling en versterkte inspectie. Ook de steunmaatregelen moeten worden aangepast. Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van de aanpassing van het *veterinaire, fytosanitaire en voedselbeleid*. Aanzienlijke inspanningen zijn echter noodzakelijk, waaronder goedkeuring van een brede strategie voor voedselveiligheid en de benodigde kaderwetgeving.

Er is de nodige vooruitgang geboekt met het *vervoersbeleid*. De aanpassing is voortgezet met betrekking tot het weg-, lucht- en zeevervoer. Er moeten echter nog uitvoeringsbepalingen worden goedgekeurd, en meer inspanningen zijn nodig, met name wat betreft bestuurlijke capaciteit. Op *energiegebied* is eveneens enige vooruitgang geboekt, bijvoorbeeld met betrekking tot de continuïteit van de energievoorziening en de interne markt voor energie en aardgas. Kroatië heeft het Verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap geratificeerd. Meer inspanningen zijn echter nodig, met name wat betreft energie-efficiëntie, nucleaire veiligheid en versterking van de regelgeving.

De vorderingen op *belastinggebied* waren beperkt. De algemene vorderingen met de aanpassing van de wetgeving blijven beperkt. De belastingdienst moet aanzienlijk gemoderniseerd worden en de interconnectie van de IT-systemen moet worden verbeterd. Kroatië heeft enige vooruitgang geboekt op het gebied van de *economische en monetaire unie*. De voorbereidingen verlopen over het algemeen goed. Verdere inspanningen zijn echter nodig, met name om de volledige onafhankelijkheid van de centrale bank te kunnen garanderen. Op het gebied van *statistiek* heeft Kroatië over de hele lijn de nodige vooruitgang geboekt. Verdere inspanningen en met name duurzame nationale financieringsregelingen zijn nodig.

Met betrekking tot *sociaal beleid en werkgelegenheid* is weinig vooruitgang geboekt. Aanzienlijke inspanningen zijn nodig om de zwakke bestuurlijke capaciteit op dit gebied te versterken. Kroatië heeft, niet altijd in dezelfde mate, vooruitgang geboekt op het gebied van *ondernemings- en industriebeleid*. Er is de nodige vooruitgang geboekt op het gebied van het ondernemingsklimaat en het mkb-beleid, maar de belangrijkste uitdagingen op het gebied van de herstructurering van ondernemingen resteren nog, met name in de staalsector en de scheepsbouw. Er is enige vooruitgang geboekt met de *Trans-Europese Netwerken*. Ook is er enige vooruitgang geboekt op het gebied van het *regionaal beleid en de coördinatie van structuurinstrumenten*. Aanzienlijke inspanningen zijn echter nodig om de nodige bestuurlijke structuren tot stand te brengen voor de implementatie van de financiële middelen van de EU.

Met betrekking tot het *justitiële stelsel en de grondrechten* is enige vooruitgang behaald. Aanzienlijke verbeteringen zijn echter nog nodig op het gebied van de hervorming van justitie en de bestrijding van corruptie. Er is verder ruimte voor verbetering van de grondrechten. Op het gebied van *justitie, vrijheid en veiligheid* heeft Kroatië vorderingen geboekt, met name wat betreft grensbeheer, visumbeleid en asiel. Het actieplan voor geïntegreerd beheer van de grenzen moet echter worden bijgewerkt en de apparatuur moet worden gemoderniseerd. Aanzienlijke en aanhoudende inspanningen zijn nodig om de handhaving en bestuurlijke capaciteit te versterken, met name wat betreft de georganiseerde criminaliteit.

Er is redelijke vooruitgang geboekt met de hoofdstukken *wetenschap en onderzoek* en *onderwijs en cultuur*. In beide gevallen is de mate van voorbereiding op dit moment over het algemeen goed. Ook op het gebied van het *milieu* is de nodige vooruitgang geboekt, met name wat betreft de lucht- en waterkwaliteit, natuurbescherming, chemicaliën en GMO's. Gezien de reikwijdte en complexiteit van dit hoofdstuk, zijn verdere aanzienlijke inspanningen nog steeds noodzakelijk. De bestuurlijke capaciteit is gering en er zijn geen strategieën voor de financiering van de benodigde aanzienlijke investeringen. Op het gebied van de *bescherming van consument en gezondheid* heeft Kroatië slechts in beperkte mate vooruitgang geboekt. De aanpassing van de wetgeving moet grotendeels nog geschieden en de mate van markttoezicht voldoet nog lang niet aan de EU-normen.

Op het gebied van de *douane-unie* heeft Kroatië enige vooruitgang geboekt, met name dankzij de verdere aanpassing van de douaneprocedures en de bescherming van de intellectuele-eigendomsrechten. De bestuurlijke capaciteit moet echter aanzienlijk worden versterkt en de IT-systemen moeten geschikt zijn voor interconnectie. Op het gebied van de *buitenlandse betrekkingen* heeft Kroatië enige vorderingen gemaakt. Met betrekking tot het *buitenlands, veiligheids- en defensiebeleid* is de vooruitgang gecontinueerd. Kroatië is zich systematisch blijven aansluiten bij EU-verklaringen en andere GBVB-instrumenten.

Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van *financiële controle*, met name wat betreft interne financiële controle bij de overheid, externe auditing en bescherming van de euro tegen valsemunterij. Er is echter meer capaciteit nodig voor interne auditing en financieel beheer. De structuren voor de bescherming van de financiële belangen van de EU moeten operationeel worden. Er is geen bijzondere vooruitgang geboekt met betrekking tot *financiële en budgettaire bepalingen*.

Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië

Zoals beschreven in het advies van vorig jaar is de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië goed op weg om te voldoen aan de **politieke criteria**. Het tempo van de hervormingen daalde echter in 2006 en het land moet zijn inspanningen opvoeren. De politieke prioriteiten voor de korte termijn zoals beschreven in het Europees partnerschap zijn deels aangepakt.

De verdere implementatie van de kaderovereenkomst van Ohrid heeft bijgedragen aan de stabiliteit van het land en aan de consolidatie van de **democratie en de rechtsstaat**. Met het oog op verdere vooruitgang moeten alle politieke partijen de nodige inspanningen doen om consensus te bereiken overeenkomstig de letter en de geest van de overeenkomst.

De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië heeft vooruitgang geboekt bij het versterken van het verkiezingsproces ter voorbereiding op de *parlementsverkiezingen* van juli. Het juridische en institutionele kader voor de verkiezingen is hervormd overeenkomstig de aanbevelingen van het ODIHR en de kernprioriteiten van het Europees partnerschap. In juli vonden de verkiezingen grotendeels plaats overeenkomstig internationale normen, maar er waren nog steeds onregelmatigheden voor en tijdens de verkiezingen. Er zijn omvangrijke inspanningen nodig om ervoor te zorgen dat bij de volgende verkiezingen de normen volledig worden geëerbiedigd. Er moet een constructieve dialoog tussen alle politieke partijen van de regering en de oppositie worden gevoerd, met name in het parlement, om ervoor te zorgen dat de instellingen goed werken.

Wat betreft de *hervorming van het openbaar bestuur*, is de wet inzake overheidsambtenaren uit 2000 verder ten uitvoer gelegd. Er werden stappen gezet om het overheidsbeheer en de transparantie van de besluitvorming te verbeteren. Het decentralisatieproces is voortgezet en er is een begin gemaakt met de verbetering van de publieke dienstverlening. De regering en de gemeenten moeten zich intensief blijven inspannen om de resterende problemen aan te pakken. De politiek heeft echter nog steeds invloed op de benoemingen en ontslagen in het openbaar bestuur. Na de regeringswisseling werd het openbaar bestuur ingrijpend gewijzigd. De onafhankelijkheid, de bekwaamheid en de bestuurlijke capaciteit van het overheidsapparaat moeten worden versterkt.

Er is een belangrijke hervorming op het *gebied van justitie* in gang gezet, zoals vereist volgens het Europees partnerschap. Het grondwettelijke en juridische kader voor een onafhankelijke en efficiënte rechterlijke macht is nu grotendeels aanwezig. De implementatie van de hervorming blijft een grote uitdaging en is een belangrijke prioriteit binnen het Europees partnerschap; voortdurende inspanningen en duurzame resultaten zijn noodzakelijk. Er moeten verdere stappen worden ondernomen om ervoor te zorgen dat er in het hele land sprake is van een effectieve rechtsstaat. Met de goedkeuring van een nieuwe politiewet werd een belangrijke prioriteit van het Europees partnerschap vervuld, na vertragingen in de hervorming van de politie. De regering en de oppositie moeten constructief samenwerken met het oog op de soepele implementatie.

Het juridische en institutionele kader met betrekking tot *corruptiebestrijding* is versterkt. De samenwerking en de coördinatie tussen de betrokken organen zijn verbeterd. Corruptie blijft echter een wijdverspreid verschijnsel. Veel beschuldigingen van corruptie moeten nog worden onderzocht. De wetgeving moet volledig ten uitvoer worden gelegd en er moet een duidelijke politieke wil zijn om de inspanningen op te voeren.

Wat betreft de ***mensenrechten en de bescherming van minderheden***, is de implementatie van de Overeenkomst van Ohrid voortgezet. In het algemeen zijn de betrekkingen tussen de verschillende bevolkingsgroepen verder verbeterd, maar op een aantal terreinen zijn aanzienlijke nadere inspanningen nodig. Het wetboek van strafrecht werd gewijzigd, waardoor niet langer gevangenisstraf wordt opgelegd voor smaad. De mechanismen voor het onderzoeken van slechte behandeling van gedetineerden moeten worden versterkt, onder meer door middel van samenwerking tussen de ombudsman en het ministerie van Binnenlandse Zaken. Telecommunicatiekanalen worden nog steeds afgetapt bij gebrek aan een adequaat juridisch kader. Verdere inspanningen zijn nodig om meer vertrouwen tussen de gemeenschappen met een verschillende etnische achtergrond te kweken. De gemeenschappen zijn niet gelijk vertegenwoordigd in het openbaar bestuur. Er is enige voortgang geboekt met de implementatie van de actieplannen in het kader van het Decennium voor de integratie van de Roma (2005-2015), maar de situatie van de Romagemeenschap geeft nog steeds aanleiding tot bezorgdheid.

Met betrekking tot ***regionale aangelegenheden en internationale verplichtingen*** heeft de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië steeds volledige medewerking verleend aan het Internationale Strafhof voor voormalig Joegoslavië. De rechterlijke macht moet verder worden hervormd met het oog op de overdracht van zaken door het Internationale Strafhof. Het land handhaafde een constructief standpunt met betrekking tot de besprekingen over de status van Kosovo. De bilaterale niet-overleveringsovereenkomst met de Verenigde Staten van Amerika is nog steeds niet in overeenstemming met de relevante richtsnoeren van de EU inzake afspraken van een staat die partij is bij het Statuut van Rome van het Internationale Strafhof en met de VS.

De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië bleef een actieve partner in de regionale samenwerking. De bilaterale betrekkingen met de buurlanden hebben zich ontwikkeld, maar er is geen vooruitgang geboekt met betrekking tot de naamkwestie, die een probleem blijft dat nog moet worden opgelost. Er moeten constructieve nieuwe inspanningen worden gedaan om onder auspiciën van de VN met Griekenland te onderhandelen over een wederzijds aanvaardbare oplossing voor de naamkwestie, met het oog op de regionale samenwerking en goed nabuurschap.

Wat de **economische criteria** betreft, heeft de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië veel vooruitgang geboekt bij het totstandbrengen van een goed functionerende markteconomie. Verdere stabilisering en hervormingen zijn nodig met om op middellange termijn de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de EU het hoofd te bieden.

In het land bestaat een brede consensus over de kern van het economisch beleid. Als gevolg van een solide beleidsmix zijn de macro-economische stabiliteit en de voorspelbaarheid verder toegenomen. De inflatie is onder controle gebleven. De overheidsfinanciën zijn vrijwel in evenwicht gebleven en de relatief lage staatsschuld is verder gedaald. De liberalisering van de prijzen en de handel is grotendeels voltooid en er is vooruitgang geboekt met betrekking tot de privatisering van staatsbedrijven. De belemmeringen voor het starten en opheffen van bedrijven zijn verminderd door eenvoudigere en snellere procedures voor registratie en faillissement, overeenkomstig de prioriteiten van het Europees partnerschap. De stabiliteit van de financiële sector is verbeterd. Daarnaast zijn maatregelen genomen om de kwaliteit van de beroepsbevolking te vergroten en de infrastructuur te moderniseren. De buitenlandse directe investeringen zijn aanzienlijk toegenomen, vooral als gevolg van de inspanningen op het gebied van de privatisering. De economische integratie met de EU is ver gevorderd.

De werking van de markteconomie wordt echter nog steeds belemmerd door institutionele zwakheden, zoals de trage administratieve procedures, corruptie, bureaucratie en weinig rechtszekerheid. De tekortkomingen van de rechterlijke macht blijven ook een knelpunt voor de snellere verbetering van het zakelijke klimaat. Daarnaast functioneren de arbeidsmarkt en de financiële markt nog steeds slecht, wat een belemmering vormt voor de bijzonder hoge werkloosheid en de kredietverstrekking aan bedrijven. Het onderwijs sluit onvoldoende aan bij de behoeften van het land. Door deze factoren bleef de economische groei bescheiden. De aanzienlijke informele sector leidt nog steeds tot een aanzienlijke vertekening van de economie. De exportsector is sterk geconcentreerd.

Het land heeft verdere inspanningen gedaan om haar **capaciteit te vergroten om de verplichtingen van het lidmaatschap te vervullen**. Het land staat nog steeds voor grote uitdagingen wat betreft het implementeren en handhaven van de wetgeving. Er werd enige vooruitgang geboekt met betrekking tot de kortetermijnprioriteiten van het Europees partnerschap.

In het *vrije verkeer van goederen* werd enige vooruitgang geboekt op het gebied van horizontale maatregelen, maar het grootste deel van het sectorale acquis moet nog worden omgezet en uitgevoerd. Op het gebied van het *vrije verkeer van werknemers* waren de ontwikkelingen beperkt en bevinden de voorbereidingen zich nog in een vroeg stadium. Er is geen vooruitgang geboekt met betrekking tot het *recht van vestiging en het vrij verrichten van diensten*. Verdere inspanningen zijn nodig om de wetgeving aan te passen aan het acquis. Er is enige vooruitgang geboekt met betrekking tot het *vrije verkeer van kapitaal*, met name wat betreft betalingssystemen. Er zijn echter verdere inspanningen vereist. Met name het

wettelijke en institutionele kader met betrekking tot het witwassen van geld moet worden versterkt.

Er kan aanzienlijke vooruitgang worden gemeld op het gebied van de *overheidsopdrachten*, waar de basis is gelegd voor de ontwikkeling van een effectief systeem voor aanbestedingen. Verdere inspanningen zijn echter nodig, met name voor het opzetten van een effectief systeem voor bezwaarschriften. Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt ten aanzien van het *vennootschapsrecht*, met name door de invoering van één loket voor het registreren van vennootschappen, zoals vastgelegd in het Europees partnerschap. Verdere inspanningen zijn noodzakelijk om ervoor te zorgen dat de goedgekeurde regels daadwerkelijk worden uitgevoerd. Op het gebied van de wetgeving met betrekking tot *intellectuele eigendom* is er enige vooruitgang geboekt, met name met betrekking tot de intellectuele-eigendomsrechten. De inspanningen moeten echter worden opgevoerd met het oog op de versterking van de handhavingcapaciteit, de bestuurlijke structuren en de politieke wil om piraterij en namaak te bestrijden, zodat wordt voldaan aan de stabilisatie- en associatieovereenkomst. De voorbereidingen om de wetgeving aan te passen aan het acquis bevinden zich nog in een vroeg stadium.

Op het gebied van *mededinging* is enige vooruitgang geboekt, die vooral beperkt bleef tot het wettelijk kader. Er zijn aanzienlijke inspanningen nodig om de bestaande wetgeving effectiever ten uitvoer te leggen, met name wat betreft het functioneren van de Commissie voor de bescherming van de mededinging.

Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van de *financiële dienstverlening*, want de nationale wetgeving is verder in overeenstemming gebracht met de EU-normen in verschillende sectoren. Desalniettemin blijven er enkele tekortkomingen bestaan, met name wat betreft het niveau van toezicht op het bank- en verzekeringswezen.

Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt op delen van het gebied van de *informatiemaatschappij en de media*. De wetgeving met betrekking tot elektronische communicatie, informatietechnologie en de audiovisuele sector werd verder aangepast. De telecommunicatiemarkt moet echter verder geliberaliseerd worden, waarbij het beginsel van non-discriminatie tussen de operatoren en de onafhankelijkheid van de regelgevende autoriteit worden gewaarborgd, zodat een einde komt aan de schending van de stabilisatie- en associatieovereenkomst en aan een belangrijke prioriteit van het Europees partnerschap wordt voldaan.

Enige vooruitgang is geboekt wat betreft *landbouw en plattelandsontwikkeling*. Er is een begin gemaakt met de aanpassing van de wetgeving, maar deze bevindt zich nog in een vroeg stadium. Er is voortgang geboekt op delen van het terrein *voedselveiligheid, veterinaire en fytosanitaire beleid*, maar de implementatie van de wetgeving blijft achter. De voorbereidingen voor de aanpassing van de wetgeving aan het acquis op het gebied van *visserij*, waar nodig, bevinden zich in een vroeg stadium.

Op sommige onderdelen van het *vervoersbeleid* is goede vooruitgang geboekt. Er moeten echter aanzienlijke inspanningen worden gedaan om de administratieve capaciteit in alle vervoerssectoren aan te passen aan het acquis en te versterken. Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt in een deel van de energiesector. Er moet voorrang worden gegeven aan de goedkeuring van uitvoeringsbepalingen, met name met het oog op de verbintenissen in het kader van het Verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap, dat in mei 2006 door de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië werd geratificeerd.

Er werd vooruitgang geboekt met betrekking tot de aanpassing van de *fiscale wetgeving*, maar er zijn nog aanzienlijke inspanningen nodig om de wetgeving verder aan te passen en effectief ten uitvoer te leggen, alsmede om de administratieve capaciteit op het gebied van de belastinginning te vergroten.

De vorderingen met betrekking tot het *economisch en monetair beleid* waren matig, maar in het algemeen bevinden de voorbereidingen zich in een vergevorderd stadium. Enige vooruitgang is geboekt wat betreft *statistiek*. Verdere aanpassing van de wetgeving aan het acquis is noodzakelijk en de administratieve capaciteit moet aanzienlijk worden uitgebreid.

Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt op het gebied van *sociaal beleid en werkgelegenheid*, met name met betrekking tot arbeidsrecht en wetgeving inzake gelijke kansen. Een groot deel van het acquis moet nog worden omgezet, met name op het gebied van gezondheid en veiligheid op het werk, en er moeten aanzienlijke inspanningen worden geleverd met betrekking tot het werkgelegenheidsbeleid om de moeilijke situatie op de arbeidsmarkt het hoofd te bieden. Er is beperkte vooruitgang geboekt wat betreft het *ondernemings- en industriebeleid*. Het land heeft nog steeds geen strategieën op het gebied van industrie, technologie en innovatie en er moeten instrumenten en sectorale beleidslijnen worden ontwikkeld. De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië neemt deel aan de regionale initiatieven op het gebied van trans-Europese netwerken. De modernisering van de infrastructuur loopt stuk op de behoefte aan aanzienlijke financiële middelen. Er is beperkte vooruitgang geboekt op het gebied van het *regionale beleid en de coördinatie van structuurinstrumenten*. Er zijn aanzienlijke inspanningen nodig om de wetgeving inzake regionale ontwikkeling aan het acquis aan te passen en om het institutionele kader en de bestuurlijke capaciteit te vergroten.

Met betrekking tot *justitie en fundamentele rechten* werden de grondwet en de wetgeving gewijzigd zodat de hervorming van de rechterlijke macht kan worden doorgevoerd. Er is enige vooruitgang geboekt met betrekking tot het juridische en institutionele kader voor de corruptiebestrijding. Het verbeteren van de onafhankelijkheid en de doelmatigheid van de rechterlijke macht blijft een grote uitdaging en er is zeer sterke politieke wil nodig om de corruptie aan te pakken. De fundamentele rechten kunnen nog verder worden verbeterd. De situatie met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens blijft een bron van zorg. Er is vooruitgang geboekt op delen van het terrein *justitie, vrijheid en veiligheid*, met name met betrekking tot migratie, het visumbeleid en grensbeheer. De strategie voor grensbeheer moet verder ten uitvoer worden gelegd. Op het gebied van justitiële en politieke samenwerking en de bestrijding van drugs en de georganiseerde misdaad was de vooruitgang beperkter. Er zijn aanzienlijke en langdurige inspanningen nodig om de handhavings- en administratieve capaciteit te versterken.

De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië is begonnen met een meer geïntegreerd beleid op het gebied van *wetenschap en onderzoek*. Op het gebied van *onderwijs en cultuur* werden vorderingen gemaakt. Met betrekking tot *milieu* is enige vooruitgang geboekt wat betreft de versterking van het wetgevingskader. De voorbereiding voor de aanpassing van de wetgeving op dit vlak aan het acquis bevinden zich echter in een vroeg stadium en er zullen zeer grote inspanningen nodig zijn om ervoor te zorgen dat de wetgeving wordt geïmplementeerd en gehandhaafd. Enige vooruitgang is geboekt met betrekking tot de wetgeving inzake de *bescherming van consument en gezondheid*, vooral met betrekking tot veiligheidsmaatregelen. De wetgeving moet verder worden aangepast en er moet ook in het hele land een goed systeem voor de bescherming van consument en gezondheid worden opgezet.

Op het gebied van de *douane-unie* is de wetgeving ingrijpend gewijzigd. Boetes die een inbreuk vormden op de stabilisatie- en associatieovereenkomst zijn afgeschaft, overeenkomstig het Europees partnerschap. De administratieve capaciteit in termen van personeel, IT- en andere apparatuur moet echter verder worden versterkt om de wetgeving te kunnen handhaven.

Op het gebied van de *buitenlandse betrekkingen* is vooruitgang geboekt, met name wat betreft goederen voor tweërlei gebruik en de regionale integratie via het CEFTA-initiatief. Er is vooruitgang geboekt op delen van het terrein *buitenlands, veiligheids- en defensiebeleid*. Verdere aanpassing van de wetgeving is noodzakelijk, vooral wat betreft internationale beperkende maatregelen.

Er is vooruitgang geboekt wat betreft de wetgeving inzake *financiële controle*. Er moeten echter aanzienlijke inspanningen worden geleverd, met name om de capaciteit op het gebied van interne financiële controle bij de overheid, externe auditing en fraudebestrijding te versterken. Er is slechts beperkte vooruitgang geboekt met betrekking tot *financiële en budgettaire bepalingen*, maar de basisbeginselen en -instellingen zijn aanwezig.

Montenegro

Montenegro heeft enige vooruitgang geboekt wat betreft de **politieke criteria**. Het land heeft de kernprioriteiten van het Europees partnerschap globaal aangepakt, maar substantiële resultaten zijn vooralsnog uitgebleven.

Montenegro heeft het proces naar onafhankelijkheid in het algemeen soepel doorlopen, onder meer wat betreft de organisatie en het verloop van het referendum op 21 mei 2006, overeenkomstig de vereisten van het constitutionele handvest en de aanbevelingen van de Europese Unie. Montenegro is bezig met het opzetten van de wettelijke en institutionele structuren die noodzakelijk zijn voor zijn nieuwe bevoegdheden als onafhankelijke staat. Er zal met name een nieuwe grondwet moeten worden goedgekeurd. Deze grondwet zou in overeenstemming moeten zijn met Europese normen en voort moeten komen uit een brede consensus. Ook moet Montenegro de internationale overeenkomsten ondertekenen en ratificeren waarbij de Statenunie van Servië en Montenegro partij was.

Wat betreft *de democratie en de rechtsstaat* verliepen de *parlementsverkiezingen* van 10 september 2006 volgens internationale normen.

De *regering* en het *parlement* hebben flinke inspanningen gedaan om hun doelmatigheid te vergroten. De regering heeft coördinatiemechanismen opgezet op belangrijke terreinen waarop zij actief is. Het parlement heeft een nieuw reglement van orde goedgekeurd. Er is sprake van een voorzichtige aanzet tot politieke consensus met betrekking tot belangrijke keuzes, zoals Europese integratie. Dit proces moet met vastberadenheid worden voortgezet en moet met name tot uitdrukking komen in het werk van het parlement.

Er is vooruitgang geboekt met betrekking tot het juridische kader voor de hervorming van het *openbaar bestuur* en er is een nieuw systeem opgezet voor de aanwerving van ambtenaren. De opleiding van ambtenaren is verbeterd, maar het openbaar bestuur kent nog steeds grote zwakke plekken. Het moet worden gedepolitiseerd en geprofessionaliseerd, overeenkomstig de prioriteiten van het Europees partnerschap.

De algemene versterking van de *rechterlijke macht* is voortgezet. Dit is een belangrijke prioriteit van het Europees partnerschap. De goedkeuring van wetgeving inzake de opleiding van rechters en de oprichting van een onderwijscentrum van de overheid op dit vlak betekenden stappen in de goede richting. Er blijven echter nog problemen met betrekking tot de doelmatigheid en de onafhankelijkheid. De voorzichtige consensus over de justitiële hervormingen moet worden gevolgd door concrete stappen in de uitvoering, de plannen moeten spoedig worden afgerond en er moeten passende middelen worden toegekend. De benoeming en bevordering van rechters en openbaar aanklagers moet worden gedepolitiseerd en moet geschieden op basis van professionele en objectieve criteria.

De bereidheid om vooruitgang te boeken op het gebied van *corruptiebestrijding* is toegenomen, met name door de goedkeuring van een aantal plandocumenten door de regering en de verbetering van de verslaglegging. De dienst corruptiebestrijding is begonnen dossiers door te sturen aan de bevoegde organen. Corruptie blijft echter een wijdverspreid probleem in Montenegro en het algemene juridische en institutionele kader kent mazen die corruptie mogelijk maken en die een beperking vormen voor de capaciteit van de overheid om corruptie daadwerkelijk te voorkomen en te vervolgen. Het parlement is er niet in geslaagd de wet op belangenverstrengeling te veranderen. Deze moet aanzienlijk worden herzien en voortvarend worden gehandhaafd.

Op het gebied van *de mensenrechten en de bescherming van minderheden* bevindt Montenegro zich in een vroeg stadium van het opzetten van een juridisch en institutioneel kader na de onafhankelijkheid. In de komende tijd zou met name aandacht moeten worden besteed aan de grondwettelijke waarborgen met betrekking tot mensenrechten en rechten van minderheden, waaronder op het gebied van gevangenis, vrijheid van godsdienst, non-discriminatie en de positie van Roma en vluchtelingen. De media moeten onafhankelijk en professioneler worden en de wet op de toegang tot informatie moet krachtiger worden geïmplementeerd. De onafhankelijkheid van de omroep moet worden gehandhaafd.

Met betrekking tot *regionale aangelegenheden en internationale verplichtingen* verloopt de *samenwerking met het Internationale Strafhof voor Voormalig Joegoslavië* momenteel op bevredigende wijze, overeenkomstig de prioriteiten van het Europees partnerschap. Deze ontwikkeling moet worden voortgezet. Het lopende onderzoek naar de zaak van de verdwijning van een aantal Bosnische vluchtelingen in 1992 vormt een bron van zorg. Montenegro zet zich in voor *regionale samenwerking*. Het land neemt actief deel aan regionale initiatieven, onder meer op het gebied van de luchtvaart, vervoersinfrastructuur en energie. De betrekkingen tussen Montenegro en zijn buurlanden zijn goed. Na de onafhankelijkheid werden de resterende vraagstukken met Servië soepel opgelost, wat heeft bijgedragen tot de regionale stabiliteit. Montenegro handhaafde een constructief standpunt inzake Kosovo, overeenkomstig de prioriteiten van het Europees partnerschap.

Op de **economische criteria** heeft Montenegro enige vooruitgang geboekt op weg naar een goed werkende markteconomie. De hervormingsinspanningen moeten ook worden voortgezet om het hoofd te kunnen bieden aan de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de EU.

In het land bestaat een brede consensus over de kern van het economisch beleid. De macro-economische stabiliteit neemt geleidelijk toe. De economie is sneller gegroeid en de inflatie is binnen de perken gebleven. De staatsschuld is gedaald en de begrotingsinkomsten zijn verder gestegen. De directe buitenlandse investeringen zijn omvangrijk gebleven. De liberalisering van de prijzen is vrijwel voltooid. Het privatiseringsprogramma is vergevorderd en de registratie van bedrijven is verder vergemakkelijkt. De capaciteit van de rechterlijke macht op

het gebied van zakelijke geschillenbeslechting is verbeterd. De financiële bemiddeling is uitgebreid en de herstructurering van netwerkindustrieën is gaande.

De economische groei blijft echter afhankelijk van een klein aantal belangrijke sectoren en bedrijven. De externe onevenwichtigheid nam toe. De arbeidsmarkt blijft star en er is veel werkloosheid. Het systeem voor financiële controle, zowel intern als extern, moet worden gemoderniseerd. Het zakelijke klimaat wordt nog steeds belemmerd door de regelgeving, onder meer op gemeentelijk niveau. Er wordt weinig geïnvesteerd in infrastructuur. Sommige staatsbedrijven hebben een grote schuld of grote achterstallige betalingen aan de regering. De structuur van de staatssteun moet worden verbeterd. Er moet een systeem worden opgezet waarbij alle nieuwe steunmaatregelen vooraf worden gecontroleerd. De staatsbedrijven moeten verder worden geherstructureerd en het privatiseringsplan is nog maar deels voltooid. Recentelijk zijn de openstelling van de handel en de handelsintegratie met de EU toegenomen, maar deze zijn nog steeds bescheiden van omvang. De procedures voor privatisering moeten efficiënt en eerlijk zijn.

Montenegro heeft op de meeste terreinen enige vooruitgang geboekt met betrekking tot de aanpassing van de wetgeving aan de **Europese normen** en heeft zijn bestuurlijke capaciteit verder uitgebreid, met name wat betreft de coördinatie van Europese integratievraagstukken, waaronder de onderhandelingen over een stabilisatie- en associatieovereenkomst. De voorbereidingen bevinden zich echter nog in een vroeg stadium en er moeten aanzienlijke middelen worden vrijgemaakt om het wetgevingsproces te voltooien en te implementeren.

Wat betreft de **interne markt** is Montenegro begonnen met de wetgevende en administratieve voorbereidingen om de nieuwe verantwoordelijkheden op het gebied van normalisatie, certificering, metrologie, markttoegang en intellectuele-eigendomsrechten volledig te kunnen vervullen. Ook de voorbereidingen met betrekking tot de bescherming van consument en gezondheid, waaronder controles op veterinair en fytosanitair gebied en op het gebied van de visserij, verkeren nog in een vroeg stadium. De wetgeving inzake intellectuele-eigendomsrechten moet beter ten uitvoer worden gelegd. Montenegro moet ook toetreden tot alle internationale overeenkomsten op dit gebied waarbij de statenunie partij was.

Er is vooruitgang geboekt op het gebied van *diensten, het recht van vestiging en het vrije verkeer van kapitaal*.

De hervorming van de *douane* is voortgezet, maar er blijven aanzienlijke problemen met betrekking tot het wettelijk kader en de tenuitvoerlegging van de oorsprongsregels. Aanpassing aan de EU-normen op dit gebied is essentieel voor de sluiting en tenuitvoerlegging van een stabilisatie- en associatieovereenkomst. Aan de landsgrenzen zijn recentelijk belastingvrije winkels ontstaan, wat reden voor bezorgdheid is, aangezien hiermee het gevaar van smokkel toeneemt. Er moet gestreefd worden naar hervormingen op het gebied van de belastingen.

Enige vooruitgang is geboekt wat betreft *mededinging*, maar verdere vooruitgang is noodzakelijk met betrekking tot de operationele onafhankelijkheid van en voldoende middelen voor de mededingingsautoriteit en met betrekking tot de voortzetting van de voorbereidingen voor de invoering en implementatie van een juridisch kader voor staatssteun. Op het gebied van de *overheidsopdrachten* is enige vooruitgang geboekt en de recente wijzigingen in de wetgeving en de secundaire wetgeving zullen naar verwachting de resultaten van de relevante organen verbeteren. De algemene implementatie van de wetgeving inzake overheidsopdrachten was echter onvoldoende en moet worden verbeterd. Op al deze

terreinen moet vooruitgang worden geboekt met het oog op de implementatie van de stabilisatie- en associatieovereenkomst. De vooruitgang met betrekking tot het *werkgelegenheidsbeleid* was bescheiden. De werkloosheid vormt nog steeds een groot probleem in Montenegro en er worden onvoldoende maatregelen getroffen om de behoeften en de vaardigheden op elkaar af te stemmen. Een groot deel van het acquis moet nog worden omgezet, met name op het gebied van de gezondheid en veiligheid op het werk en gelijke kansen voor mannen en vrouwen. Met betrekking tot *onderwijs* ligt de integratie in de Europese ruimte voor hoger onderwijs in het kader van het Bolognaproces op schema. Er moeten echter nog aanzienlijke inspanningen worden geleverd om vaardigheden te ontwikkelen die aansluiten bij de eisen van de economie.

Met betrekking tot het *sectoraal beleid* heeft Montenegro bescheiden vooruitgang geboekt in de uitvoering van de prioriteiten van het Europees partnerschap op het gebied van de industrie en het midden- en kleinbedrijf. Montenegro heeft echter nog maar weinig vooruitgang geboekt bij het stroomlijnen van de vergunningenstelsels. Het zakelijke klimaat moet worden verbeterd door de administratieve procedures te vereenvoudigen. De staalsector moet worden geherstructureerd met het oog op de levensvatbaarheid en het concurrentievermogen.

Enige vooruitgang is te melden wat betreft de *landbouw*. Strategieën voor de ontwikkeling van de landbouw en de visserij zijn goedgekeurd door de regering en worden publiek getoetst. Montenegro heeft plannen ontworpen voor de ontwikkeling van de veterinaire sector. In het algemeen is met steun van de EU en met begrotingsmiddelen bescheiden vooruitgang geboekt met hervormingen. De implementatie haalt echter nog niet de Europese normen en moet worden verbeterd.

De voorbereidingen op het gebied van *milieu* bevinden zich nog steeds in een vroeg stadium. Er zijn strategische en wetgevende documenten goedgekeurd, maar de bestuurlijke capaciteit met betrekking tot beheer en controle op milieugebied moet aanzienlijk worden versterkt.

Met betrekking tot *vervoer* en *energie* kan enige vooruitgang worden gemeld. Montenegro neemt actief deel aan de regionale vervoersnetwerken en stelt dienovereenkomstig prioriteiten vast. Er is vooruitgang geboekt met betrekking tot de goedkeuring van de wet op het wegvervoer. Op het gebied van energie is met name vooruitgang geboekt met betrekking tot de herstructurering van de elektriciteits- en gassector en de bevordering van energiezuinigheid. Montenegro heeft het Verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap geratificeerd.

Er is vooruitgang geboekt op het gebied van de *interne financiële controle bij de overheid* en externe *auditing*. De Rekenkamer heeft haar capaciteit verder versterkt, maar Montenegro moet het systeem voor interne en externe controle aanzienlijk verbeteren en de Rekenkamer moet de hoogste instelling op het gebied van audit worden, gewaarborgd in de grondwet en in overeenstemming met de beste EU-praktijken.

Er is enige vooruitgang geboekt met betrekking tot het opzetten van een nationaal systeem voor *statistiek*. De algemene kwaliteit van de statistieken is echter nog steeds laag. Het Montenegrijnse bureau voor de statistiek en de andere onderdelen van het nationale statistische systeem moeten aanzienlijk worden verbeterd om aan de verplichtingen te kunnen voldoen en tijdig betrouwbare en accurate cijfers te kunnen leveren die in overeenstemming zijn met de Europese normen.

Op het gebied van *justitie, vrijheid en veiligheid* is enige vooruitgang geboekt met betrekking tot *grensbeheer*. Montenegro heeft na de onafhankelijkheid de volledige verantwoordelijkheid op zich genomen op het gebied van het *visumbeleid, asiel en migratie*. Er is gestart met de voorbereidingen voor het juridische en institutionele kader voor de tenuitvoerlegging.

Enige vooruitgang is te melden wat betreft *de bestrijding van het witwassen van geld*. De dienst die zich bezighoudt met het bestrijden van witwassen, die valt onder de eenheid fiscale recherche, heeft de samenwerking met de wetshandhavingsinstanties met de buurlanden verbeterd, maar de coördinatie en de uitwisseling van informatie moeten nog aanzienlijk worden versterkt.

Met betrekking tot de strijd tegen *drugs* is sprake van een zekere vooruitgang. Montenegro is een doorvoerland voor drugssmokkel en het drugsgebruik neemt toe.

Met betrekking tot de algemene herstructurering van de *politie* is enige vooruitgang geboekt, maar er zijn nog steeds onvoldoende middelen beschikbaar voor de politie, met name voor de bestrijding van de georganiseerde misdaad.

Montenegro heeft bij de *bestrijding van de georganiseerde misdaad* enige vooruitgang geboekt. In augustus 2006 werd een actieplan goedgekeurd voor de implementatie van de strategie met betrekking tot de bestrijding van corruptie en de georganiseerde misdaad. Dit moet worden gevolgd door een uitbreiding van de uitvoerende capaciteit van de wetshandhavingsorganen. Ook in de *strijd tegen mensensmokkel* is enige vooruitgang geboekt. Met geld van de overheid is een opvangcentrum voor slachtoffers opgezet. Er zijn voorbereidingen gaande om een wet voor te bereiden inzake de bescherming van persoonsgegevens, wat een belangrijke vereiste is op grond van de stabilisatie- en associatieovereenkomst. De situatie met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens blijft een bron van zorg. Montenegro is bezig zijn capaciteit met betrekking tot *terrorismebestrijding* uit te breiden.

Servië

Wat de **politieke criteria** betreft, heeft Servië overeenkomstig het Europees partnerschap vooruitgang geboekt. Er zijn echter nog een aantal problemen die moeten worden aangepakt. Dat betreft met name het feit dat Servië nog niet heeft voldaan aan zijn internationale verplichting tot volledige medewerking met het Joegoslavië-tribunaal, een voorwaarde voor hervatting van de onderhandelingen over de stabilisatie- en associatieovereenkomst.

Wat de *democratie en de rechtsstaat* betreft: nu Montenegro onafhankelijk is geworden, treedt Servië op als de rechtsopvolger van de Statenunie van Servië en Montenegro, zulks overeenkomstig het Constitutioneel Handvest van de Statenunie. De autoriteiten hebben dit proces op verantwoorde wijze aangepakt. De oplossing van problemen tussen de twee voormalige deelrepublieken verloopt soepel. Servië heeft het beleid en de instellingen van de Statenunie overgenomen. Dit proces is nog niet voltooid.

De goedkeuring van een nieuwe *grondwet* is een welkome ontwikkeling. Er zijn echter nog punten van zorg, die met name te maken hebben met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Het grondwettelijk kader moet solide worden uitgewerkt en ten uitvoer gelegd, teneinde de democratie en de rechtsstaat te versterken en te zorgen dat het in de toekomst verenigbaar is met het lidmaatschap van de EU. Voor Kosovo geldt dat de toekomstige status

daarvan wordt bepaald door het politieke proces dat overeenkomstig resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad van start is gegaan.

Het Servische *parlement* heeft zijn wetgevingsactiviteiten intensief voortgezet. Het is transparanter geworden en heeft zich meer opengesteld voor het algemene publiek. De herziening van het reglement van orde is een welkome ontwikkeling. Het functioneren ervan kent echter enkele zwakke punten. Met name moet worden vermeld dat enkele parlamentsleden op controversiële wijze van hun mandaat zijn ontheven. De werkzaamheden van de *regering* zijn transparanter geworden. Het Bureau voor Europese Integratie heeft zijn nuttige werkzaamheden voortgezet; met name kan hier het Actieplan voor de tenuitvoerlegging van het Europees partnerschap worden genoemd. Er is echter nog steeds een gebrek aan coördinatie binnen de regering. De capaciteit en de middelen waarover de vakministeries kunnen beschikken op het gebied van Europese integratie lopen sterk uiteen.

Wat de *hervorming van het openbaar* bestuur betreft, een van de belangrijkste prioriteiten van het Europees partnerschap, is er verdere vooruitgang geboekt met het juridisch kader voor het ambtenarenapparaat. Dat is nu in overeenstemming met de algemene Europese normen. Servië heeft op een aantal gebieden een goede bestuurlijke capaciteit. Die capaciteit moet nu in het gehele bestuur verder worden ontwikkeld. Het parlement heeft nog geen ombudsman benoemd, hoewel de wet dat voorschrijft.

De hervorming van de *strijdkrachten* is voortgezet, maar daarbij zijn moeilijkheden ondervonden. Ook stuitte de hervorming op verzet van sommige onderdelen van de strijdmacht. Het civiele toezicht op het leger, een belangrijke prioriteit van het Europees partnerschap, is nog onvoldoende. De nieuwe grondwet en het herziene reglement van orde van het parlement bieden de grondslag voor effectiever civiel toezicht.

De strategie voor de hervorming van het *justitiële stelsel* is goedgekeurd en de uitvoering is van start gegaan. De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, onderdeel van een belangrijke prioriteit van het Europees partnerschap, wordt echter nog aangetast door politieke beïnvloeding. Wat betreft de versnelling van de procedures van de handelsrechtbanken kunnen positieve ontwikkelingen worden gemeld. De efficiency van de rechtsgang laat echter nog te wensen over. De invoering van administratieve en beroepsrechtbanken heeft verdere vertraging opgelopen.

De nationale strategie en het actieplan voor *corruptiebestrijding* zijn goedgekeurd. In sommige sectoren zijn tastbare resultaten bereikt, maar corruptie is nog steeds een bron van zorg. Er moet nog een duidelijke en effectieve institutionele structuur worden opgezet.

Op het gebied van ***mensenrechten en bescherming van minderheden*** is opnieuw vooruitgang geboekt: de mensenrechtensituatie is verbeterd. Het ministerie voor Mensenrechten en Minderheidsrechten van de Statenunie is vervangen door een Bureau dat onder de minister-president ressorteert. De prestaties van het Bureau moeten echter nog worden getoetst. De nieuwe wet inzake kerken en religieuze organisaties garandeert niet de gelijke behandeling van religieuze groeperingen. Er is nog steeds geen brede antidiscriminatiwet, en er moet nog meer worden gedaan ter bevordering van tolerantie. Ook zijn verdere inspanningen nodig om marteling te voorkomen. Het vraagstuk van de restitutie van eigendommen is nog niet opgelost.

Er zijn maatregelen genomen om de onderwijsparticipatie van leden van minderheden en hun vertegenwoordiging in het openbaar bestuur te bevorderen. Er zijn echter nog problemen in verband met de informatievoorziening in minderheidstalen. De interetnische situatie in de Vojvodina is zich blijven verbeteren. De situatie in Zuid-Servië is nog steeds gespannen. In de Sandžak zijn er binnen de Bošnjak-gemeenschap incidenten opgetreden. De regering heeft een aantal actieplannen voor de Roma-gemeenschap goedgekeurd. De situatie van de Roma blijft echter precair. De plaatselijke integratie van vluchtelingen, met name de meest kwetsbare onder hen, blijft moeilijk.

Wat **regionale vraagstukken en internationale verplichtingen** betreft: Servië is blijven bijdragen aan de *regionale* samenwerking en een beleid blijven voeren dat gericht is op betere betrekkingen met de buurlanden. Er is vooruitgang geboekt inzake regionale samenwerking op het gebied van luchtvaart, vervoersinfrastructuur en energie. Servië heeft nog niet voldaan aan zijn internationale verplichting tot volledige medewerking met het Joegoslavië-tribunaal, een kernvoorwaarde van het Europees partnerschap. De Servische autoriteiten nemen deel aan de politieke besprekingen over de toekomstige status van Kosovo, die in 2005 van start zijn gegaan onder auspiciën van de VN. Belgrado ontmoedigt echter de deelname van de Kosovo-Serviërs aan de voorlopige instellingen voor zelfbestuur. Servië moet zich in dit verband, in overeenstemming met de kernprioriteiten van het Europees partnerschap, constructief opstellen.

Wat de **economische criteria** betreft: Servië heeft aanmerkelijke vooruitgang geboekt in de richting van een functionerende markteconomie. De stabilisatie- en hervormingsinspanningen moeten worden voortgezet om de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie het hoofd te kunnen bieden.

De consensus over de doelstellingen van het economisch beleid en de hervormingen is in 2005 over het algemeen gehandhaafd gebleven. De economische groei heeft doorgezet. Het tekort op de lopende rekening is verminderd, mede door het herstel van de uitvoer. De deviezenreserves zijn gegroeid door de sterke kapitaalinstream als gevolg van de privatiseringsopbrengsten en buitenlandse leningen van ondernemingen en handelsbanken. De buitenlandse directe investeringen zijn blijven toenemen, met name in verband met de privatisering. Het monetaire beleid is strakker geworden en de fiscale consolidatie is in 2005 voortgezet, door besnoeiing van de uitgaven en hoge belastingopbrengsten. De staatsschuld is afgenomen. Op het gebied van de hervorming van het pensioenstelsel en de registratie van ondernemingen zijn tastbare vorderingen gemaakt. De privatisering van bedrijven in collectieve eigendom en banken is vooruitgegaan. De voorbereidingen voor de herstructurering en privatisering van staatsbedrijven zijn geïntensiveerd. Er is enige vooruitgang geboekt met het opzetten van het regelgevingskader voor netwerkindustrieën. De economische integratie met de EU is versterkt.

De inflatie en het externe tekort blijven echter relatief hoog. De fiscale consolidatie is begin 2006 stilgevallen. De voorgenomen versnelling van de overheidsinvesteringen houdt een risico in voor verdere fiscale consolidatie en de macro-economische stabiliteit. De buitenlandse schuld is gestegen door een toename van de leningen van de particuliere sector. De werkloosheid is verder gestegen. Investering in volledig nieuwe faciliteiten blijft verwaarloosbaar. De toestand van het bedrijfsleven is over het algemeen zwak gebleven, mede door een gebrek aan concurrentie op de binnenlandse markt en trage vorderingen op het gebied van de procedures voor herstructurering van bedrijven, privatisering en beëindiging van bedrijfsactiviteiten. De nieuwe faillissementswetgeving wordt nog niet vaak toegepast.

De kapitaalmarkten staan nog in de kinderschoenen. Overheidsbemoeienis met de economie is nog steeds dominant.

Servië heeft op de meeste gebieden goede vorderingen gemaakt wat betreft de aanpassing van zijn wetgeving en beleid aan de **Europese normen**. De versterking van de bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering van de stabilisatie- en associatieovereenkomst is voortgezet. Om de toekomstige integratie met de EU naderbij te brengen, moet het land zich echter nog inspannen om het wetgevingsproces en de tenuitvoerlegging van de wet te voltooien, vooral op gebieden waar er sprake is van sterke gevestigde belangen.

De juridische en bestuurlijke aanpassing aan het EU-acquis inzake de **interne markt** is in Servië goed vooruitgegaan. Om aan de vereisten van de stabilisatie- en associatieovereenkomst te kunnen voldoen, heeft Servië zich het afgelopen jaar aanhoudende inspanningen getroost om zijn wetgeving aan te passen aan die van de EU. Aanmerkelijke vooruitgang kan worden gemeld op het gebied van *normalisatie, conformiteitsbeoordeling en accreditatie, metrologie, dienstenverkeer, kartelbestrijding, vennootschapsrecht en douane*. Het wetgevingskader inzake normalisatie, certificatie en metrologie is aanwezig en moet nu ten uitvoer worden gelegd. Op het gebied van financiële diensten is een aantal wetten aangenomen om de voorschriften verder aan te passen aan die van de EU. Er is een onafhankelijke instantie voor kartelbestrijding ingesteld. De douane heeft aanzienlijke vorderingen gemaakt wat betreft de controle en het beheer van de douanewetgeving.

Op sommige terreinen moet Servië inspanningen leveren om de toekomstige overeenkomst niet alleen ten uitvoer te kunnen leggen, maar er ook ten volle van te kunnen profiteren. Het land moet zijn bestuurlijke structuren versterken, met name op gebieden als belastingheffing, controle van *overheidssteun, overheidsopdrachten, intellectuele-eigendomsrechten en consumentenbescherming*. Het wetgevingskader op het gebied van overheidsopdrachten en intellectuele-eigendomsrechten is relatief goed ontwikkeld. Er zijn extra inspanningen nodig om die wetgeving adequaat ten uitvoer te leggen en te handhaven. Servië moet zijn discriminerende belasting op buitenlandse goederen herzien en zich verbinden tot uitvoering van de EU-gedragscodes inzake de belastingregeling voor ondernemingen. Het wetgevingskader inzake de controle op overheidssteun moet nog worden vastgesteld en de bestuurlijke capaciteit moet worden versterkt. De Raad voor Consumentenbescherming moet verder worden versterkt.

Wat het **sectoraal beleid** betreft, heeft Servië goede vorderingen gemaakt op een aantal gebieden: *onderwijs, werkgelegenheid en sociaal beleid, mkb-beleid, landbouwbeleid, statistiek, energie, luchtvaart en vervoersinfrastructuur*. Er is een nieuw juridisch kader ingesteld voor het hoger onderwijs. De effectieve implementatie van het Europees Handvest voor het midden- en kleinbedrijf is voortgezet. Servië heeft zich verdere inspanningen getroost om zijn landbouwsector te hervormen en moderniseren en heeft actief deelgenomen aan de verbetering van vervoersnetwerken in de regio. Servië heeft de overeenkomst betreffende de totstandbrenging van een Europese gemeenschappelijke luchtvaartruimte ondertekend. Het land participeert actief in de implementatie van het memorandum van overeenstemming inzake de ontwikkeling van een kernnetwerk voor regionaal vervoer en het waarnemingscentrum voor vervoer in Zuidoost-Europa. Servië heeft het Verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap geratificeerd.

Op bepaalde terreinen zijn extra inspanningen nodig om de verplichtingen op grond van de toekomstige stabilisatie- en associatieovereenkomst en de prioriteiten van het Europees partnerschap te kunnen nakomen. Dit betreft onder meer de aanpassing aan de EU-wetgeving op het gebied van *voedselveiligheid*, het *milieu*, de *informatiemaatschappij* en *financiële controle*. De capaciteit moet wat de voedselveiligheid betreft worden versterkt, met name op fytosanitair gebied. Op milieugebied moet Servië zijn bestuurlijke capaciteit versterken, nieuwe wetgeving ontwikkelen en voor correcte tenuitvoerlegging en handhaving zorgen. Op het gebied van informatietechnologieën moet de regelgevende autoriteit voor telecommunicatie worden versterkt, met als doel verbetering van de concurrentie in die sector. Wat de media betreft baart het juridisch kader zorgen, met name waar het gaat om de capaciteit van de regelgevende instantie. Op het gebied van financiële controle moet Servië een strategie formuleren voor de instelling van een stelsel voor interne financiële controle bij de overheid.

Wat betreft *justitie, vrijheid en veiligheid* heeft Servië de bevoegdheden van de Statenunie overgenomen inzake *visumbeheer, grenscontrole, asiel en migratie*. De vreemdelingenwet, waarbij de toekomstige visumregeling moet worden vastgesteld, moet nog worden goedgekeurd. De nationale strategie voor geïntegreerd grensbeheer en het bijbehorende actieplan zijn goedgekeurd. De wet inzake de staatsgrenzen is nog niet goedgekeurd. De overdracht van de grenscontrole van de militaire aan de civiele autoriteiten is aan de gang. Op asielgebied moet de uitvoeringswetgeving die de procedures voor de opvang en bescherming van asielzoekers regelt, nog worden goedgekeurd. Er bestaat een tekort aan adequate infrastructuur en gekwalificeerd personeel. Er is een aantal overnameovereenkomsten ondertekend. Het juridische en financiële kader voor de integratie van overgenomen personen is nog niet aanwezig. Er is enig resultaat behaald in het kader van de strijd tegen illegale migratie, maar toch is dit nog een punt van zorg.

De tenuitvoerlegging van de nieuwe *politiewet* verloopt tamelijk traag. De wetgeving inzake de veiligheidsdiensten is nog niet vastgesteld. Op het gebied van de bestrijding van het *witwassen van geld* is de wetgeving verbeterd, maar de bevoegde instanties werken nog onvoldoende samen.

De *georganiseerde misdaad* blijft een bron van ernstige zorg. Het actieplan voor de tenuitvoerlegging van de nationale strategie voor de strijd tegen de georganiseerde misdaad is nog niet gereed. De gespecialiseerde diensten bij de politie moeten verder worden versterkt, met name de diensten die met het onderzoek naar financiële criminaliteit zijn belast. Er moet nog passende wetgeving worden vastgesteld inzake inbeslagneming en bevroering van tegoeden, bankrekeningen en de opbrengsten van misdrijven. Bij de tenuitvoerlegging van de wet inzake de bescherming van getuigen zijn tekortkomingen gebleken. Wat betreft *mensenhandel* is de strafwet gewijzigd en zijn enkele veroordelingen uitgesproken. *Terrorisme* en de financiering daarvan zijn als afzonderlijke misdrijven in het Wetboek van Strafrecht opgenomen. De ratificatie en tenuitvoerlegging van de desbetreffende internationale verdragen moet worden versneld. De situatie op het gebied van de *bescherming van persoonsgegevens* is een punt van zorg.

Kosovo

Wat de **politieke criteria** betreft is Kosovo stabiel gebleven en heeft het vorderingen gemaakt met de overdracht van bevoegdheden aan de voorlopige instellingen voor zelfbestuur. Intensievere inspanningen zijn nodig om de rechtsstaat te versterken. Belangrijke kortetermijnprioriteiten van het Europees partnerschap zijn slechts ten dele aangepakt.

Op het gebied van **democratie en rechtsstaat** heeft het vraagstuk van de *status* van Kosovo de politiek gedomineerd. De voornaamste Albanees-Kosovaarse politieke partijen hebben een constructiever dialoog ontwikkeld, die moet worden volgehouden. Door het accent dat op de status ligt, zijn bepaalde VN-normen snel ten uitvoer gelegd, maar is bij de hervormingen vertraging opgelopen. De regeling van de status moet leiden tot een stabiele democratie voor alle Kosovaren, ongeacht hun etnische achtergrond, consolidatie van de rechtsstaat en bescherming van de mensenrechten en de rechten van minderheden. De instellingen van Kosovo moeten een begin maken met de ontwikkeling van een visie op de toekomst van Kosovo nadat de status van het land is geregeld. Het accent moet daarbij liggen op gezonde beleidsvorming, verstandig fiscaal beleid, efficiënte instellingen en goed bestuur op alle niveaus.

Er is vooruitgang geboekt wat de versterking van de rol van het Kosovaarse *parlement* betreft. Er is een belangrijk hervormingspakket goedgekeurd dat leidt tot beter toezicht op de uitvoerende macht, versterking van de financiële verantwoordingsplicht en meer transparantie. De parlementaire commissies zijn echter niet altijd in staat hun rol in het wetgevingsproces te vervullen, ten dele door een gebrek aan gekwalificeerd personeel bij de secretariaten van de commissies. Het benoemen van *rapporteurs* behoort nog niet tot de praktijk.

De opvolging van de overleden president Rugova en de formatie van een nieuwe regering zijn soepel verlopen. Vooruitgang in het kader van het stabilisatie- en associatieproces is voor de Kosovaarse regering nu een topprioriteit. De regering heeft een bureau voor Europese integratie ingesteld en een actieplan goedgekeurd voor het aanpakken van de prioriteiten van het Europees partnerschap.

Wat het *openbaar bestuur* betreft: de voorlopige instellingen hebben een onafhankelijke toezichtsraad en een comité voor de aanstelling van hoge ambtenaren ingesteld. Ook zijn een nieuw ministerie van Justitie en een nieuw ministerie van Binnenlandse Zaken opgericht. De regering heeft enige vooruitgang geboekt wat betreft de verbetering van de coördinatie- en de beleidsvormingscapaciteit. De autoriteiten oefenen beperkte controle uit over bepaalde Servisch-Kosovaarse gebieden, met name in de noordelijke gemeenten. De bestuurlijke capaciteit van Kosovo blijft echter zwak en het ambtenarenapparaat is te omvangrijk. Dit ambtenarenapparaat moet dan ook grondig worden hervormd. Er is nog steeds sprake van politieke beïnvloeding van bestuurlijke benoemingen.

Wat het *justitiële stelsel* kunnen de instelling van de Kosovaarse Raad van Justitie en het Kosovaarse Justitiële Instituut worden gemeld. Omvangrijke bevoegdheden zijn aan de voorlopige instellingen overdragen om de lokale participatie en de verantwoordingsplicht te versterken. De huidige rol die het parlement speelt bij de benoeming van rechters en aanklagers ondermijnt de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en maakt het mogelijk dat politieke en etnische overwegingen invloed uitoefenen op wat een objectief en technisch aanwervingsproces zou moeten zijn. De gerechtelijke instellingen van Kosovo hebben weinig

voortgang geboekt op het gebied van burgerlijke zaken en strafzaken. De achterstand bij de afhandeling van rechtszaken is groter geworden en de vonnissen worden niet altijd ten uitvoer gelegd. In de sterk geprofileerde zaken met betrekking tot de onlusten van maart 2004 is het nog steeds problematisch vonnis te wijzen, doordat de politie op weinig doortastende wijze onderzoek verricht, de strafmaat laag is en de getuigen weinig medewerking verlenen.

Naar aanleiding van een van de prioriteiten van het Europees partnerschap heeft de regering een actieplan voor *corruptiebestrijding* goedgekeurd. Ook is een raad voor corruptiebestrijding ingesteld en heeft het parlement een directeur voor het bureau voor corruptiebestrijding benoemd. Niettemin is corruptie in Kosovo nog wijdverbreid en is bij de effectieve bestrijding van corruptie weinig voortgang geboekt.

Op het gebied van de ***mensenrechten en de bescherming van minderheden*** kan de oprichting worden gemeld van een adviescommissie voor de behandeling van klachten van personen die menen slachtoffer te zijn van *mensenrechtenschendingen* door UNMIK. Het mandaat van de internationale ombudsman is eind 2005 verstreken. Het parlement heeft een Kosovaar tot waarnemend ombudsman benoemd.

In het voorjaar van 2006 hebben de president en de minister-president een opvallende op *minderheden* gerichte voorlichtingscampagne gelanceerd. Beiden riepen de minderheidsgemeenschappen op Kosovo als hun thuisland te beschouwen en met de voorlopige instellingen voor zelfbestuur van Kosovo samen te werken. De minderheden bevinden zich echter nog steeds in een nadelige positie. Verdere inspanningen ter bestrijding van intolerantie zijn dan ook nodig. Met name gedurende de zomer van 2006 hebben zich enkele gewelddadige aanvallen op Kosovo-Serviërs voorgedaan. Voor de duurzame terugkeer van vluchtelingen en ontheemden zijn de omstandigheden nog steeds moeilijk.

De betrekkingen tussen de Kosovo-Serviërs en de Kosovo-Albanen blijven moeizaam. Belgrado ontmoedigt de deelname van de Kosovo-Serviërs aan de voorlopige instellingen voor zelfbestuur, en deze worden door de Kosovo-Serviërs nog steeds geboycot.

Wat ***regionale vraagstukken en internationale verplichtingen*** betreft: Kosovo heeft zijn deelname aan regionale fora en samenwerkingsinitiatieven (een belangrijke prioriteit van het Europees partnerschap) versterkt, met name op het gebied van vervoer en energie. Een vrijhandelsovereenkomst met de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië is in werking getreden en vrijhandelsovereenkomsten met Kroatië en Bosnië en Herzegovina zijn ondertekend.

Wat de ***economische criteria*** betreft: Kosovo heeft enige voortgang geboekt in de richting van een functionerende markteconomie. Aanzienlijke extra inspanningen zijn nodig om de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie het hoofd te kunnen bieden.

De consensus over de belangrijkste elementen van het economisch beleid van Kosovo is over het algemeen gehandhaafd gebleven. De monetaire stabiliteit wordt nog steeds ondersteund door het gebruik van de euro als enig wettelijk betaalmiddel. Het begrotingsbeleid is strakker geworden, dit in overeenstemming met de snel verminderende steun van de kant van donoren en de voorzienbare uitputting van de opgebouwde reserve aan kasdeposito's. Overeenkomstig de belangrijkste aanbevelingen van het Europees partnerschap is een economisch beleidskader voor de middellange termijn ingesteld dat zich een duurzame begrotingskoers ten doel stelt. Het eerste uitgavenkader voor de middellange termijn is goedgekeurd. Dit biedt een geconsolideerd overzicht van de in de begroting opgenomen en de niet daarin opgenomen

financieringsbehoeften, met inbegrip van investeringsprojecten van de overheid. De privatisering van de bedrijven in collectieve eigendom is sterk vooruitgegaan. Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt wat betreft de verzelfstandiging van ondernemingen die thans staatseigendom zijn (een belangrijke prioriteit van het Europees partnerschap).

De macro-economische stabiliteit die tot dusver is bereikt is echter nog onvoldoende, vooral als gevolg van de kwetsbare begrotingspositie en de onhoudbare externe positie. De werkloosheid is hoog, mede door de excessieve arbeidskosten. Deze kosten remmen bovendien de ontwikkeling van de particuliere sector en het concurrentievermogen van de export. De tenuitvoerlegging van de beleidsverbintenissen van de autoriteiten stuit nog op ernstige problemen, met name waar het gaat om een duurzame begrotingskoers voor de middellange termijn. De economische activiteit wordt nog steeds gehinderd door de inefficiëntie van het gerechtelijk apparaat en het gebrek aan rechtszekerheid betreffende de uitoefening van eigendomsrechten. Kleine en middelgrote ondernemingen hebben slechts beperkte toegang tot externe financiering. De infrastructuur is nog steeds ontoereikend en vaak van slechte kwaliteit. De elektriciteitsvoorziening blijft onbetrouwbaar, wat de economische ontwikkeling hindert. De herstructurering van overheidsbedrijven, met name het energiebedrijf van Kosovo, moet verder worden versneld.

Kosovo heeft goede vorderingen gemaakt wat betreft de aanpassing van zijn wetgeving en beleid aan de **Europese normen**. De vorderingen bij de effectieve tenuitvoerlegging en handhaving van de wetgeving zijn echter beperkt. Er zijn extra inspanningen nodig om een bestuursklimaat te creëren dat verdere aanpassing aan de Europese normen bevordert.

Wat de **interne markt** betreft: enige vooruitgang is geboekt bij de totstandbrenging van systemen voor *normalisatie, certificatie, metrologie, accreditatie* en *conformiteitsbeoordeling*. Weinig vooruitgang is te melden op een aantal belangrijke gebieden als *overheidsopdrachten, mededinging* en de bescherming van *intellectuele eigendomsrechten*. Slechts weinig vooruitgang is geboekt op het terrein van *werkgelegenheid, sociaal beleid* en *onderwijs*. Ook is slechts beperkte vooruitgang geboekt op het gebied van het *vrij verkeer van kapitaal*.

De *douanewetgeving* is grotendeels in overeenstemming met het acquis. Goede vooruitgang is geboekt ten aanzien van de prioriteiten van het Europees partnerschap op een aantal terreinen die de bestuurlijke capaciteit op douanegebied betreffen (zoals automatisering, risicoanalyse en corruptiebestrijding). Er is een herzien geïntegreerd douanetarief voor Kosovo in werking getreden. De UNMIK-douanediens is ingrijpend gereorganiseerd en de inlichtingen- en de onderzoeksdienst zijn versterkt. Op het gebied van de *belastingheffing* is enige vooruitgang geboekt, maar de binnenlandse belastinginning laat nog te wensen over.

Wat de ontwikkeling van **sectoraal beleid** betreft is goede vooruitgang geboekt in de *vervoerssector*, een van de prioriteiten van het Europees partnerschap. De regering heeft een beleidsnota inzake multimodaal vervoer goedgekeurd. De overeenkomst betreffende de totstandbrenging van een Europese gemeenschappelijke luchtvaartruimte is door Kosovo ondertekend.

Enige verbetering is bereikt wat de herstructurering van de *energiebedrijven* betreft. De regelgevende instantie voor energie is inmiddels operationeel en heeft een grote hoeveelheid uitvoeringsbepalingen vastgesteld. Kosovo heeft het Verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap geratificeerd. De financiële levensvatbaarheid en de betrouwbaarheid

van de energiesector zijn echter nog steeds precair. Het inningspercentage van facturen is nog steeds onhoudbaar laag, terwijl technische verliezen en diefstal zeer vaak voorkomen.

Wat het *milieu* betreft is op wetgevingsgebied tamelijk goede vooruitgang geboekt. Er is enige vooruitgang geboekt wat de landbouw betreft, met name op veterinair gebied. Op het gebied van de *financiële controle* zijn aanzienlijke vorderingen gemaakt.

Goede vooruitgang is geboekt ten aanzien van het *audiovisueel beleid* en de media. De omroepwet is in april 2006 goedgekeurd. Op het gebied van elektronische communicatie en de informatiemaatschappij is weinig vooruitgang geboekt.

Enige vorderingen zijn gemaakt op het gebied van de *statistiek*. De voorbereidingen voor een volks- en woningtelling zijn aan de gang. Er is een internationaal monitoringbureau opgericht dat het bureau voor de statistiek bij de voorbereidingen voor de volkstelling moet bijstaan en erop moet toezien dat die volgens de internationale normen wordt uitgevoerd. Ook is gestreefd naar een sterkere participatie van de minderheden in een aantal proeftellingen. De capaciteit van het bureau voor de statistiek is echter nog steeds zwak.

Op het gebied van ***justitie, vrijheid en veiligheid*** is enige vooruitgang geboekt wat betreft het *grensbeheer*. In januari 2006 is door de grenspolitie en de douane een memorandum van overeenstemming ondertekend om geïntegreerd grensbeheer te bevorderen.

Het centrum voor financiële informatie heeft met de medewerking van de Kosovaarse autoriteit voor het bankwezen en het betalingsverkeer de regelgeving ter *bestrijding van witwassen* herzien.

Inzake *drugsbestrijding* kunnen geen vorderingen worden gemeld. De capaciteit van de plaatselijke politie op het gebied van drugsbestrijding moet worden versterkt.

De Kosovaarse politiedienst heeft zich verder ontwikkeld in de richting van een professionele *politieorganisatie*. Er is een Kosovaarse adjunct-politiecommissaris benoemd, alsmede vier assistent-commissarissen bij de Kosovaarse politie. Extra inspanningen zijn vereist om een effectieve politiedienst op te zetten en de plaatselijke researchcapaciteiten op het gebied van corruptie en georganiseerde misdaad te versterken.

Er wordt gestreefd naar intensivering van de bestrijding van de *georganiseerde misdaad*, nog steeds een ernstig probleem in Kosovo. Criminele netwerken laten hun invloed gelden in diverse sociaal-economische sectoren en in de politiek. Het is een probleem om hooggekwalificeerd Kosovaars politiepersoneel te vinden. Er is nog steeds geen wetgeving die het mogelijk maakt de identiteit van informanten in rechtszaken vertrouwelijk te houden. Weinig vooruitgang is geboekt bij de bestrijding van *mensenhandel* – Kosovo is in dat verband nog steeds land van oorsprong, doorvoer en bestemming. Zorgwekkend is dat nog steeds geen vooruitgang is geboekt op het gebied van de *bescherming van persoonsgegevens*.

Turkije

Turkije blijft in voldoende mate voldoen aan de **politieke criteria** van Kopenhagen en heeft de politieke hervormingen voortgezet. Het voorbije jaar is het hervormingstempo echter vertraagd. Met name op het gebied van de vrijheid van meningsuiting zijn belangrijke verdere inspanningen nodig. Voorts zijn verbeteringen nodig op het gebied van de rechten van niet-islamitische geloofsgemeenschappen, vrouwenrechten, syndicale rechten en de civiele controle over het militaire apparaat.

Wat de **democratie en de rechtsstaat** betreft, werd voor de *overheidsadministratie* een wet aangenomen tot aanstelling van een ombudsman. Wat de hervorming van de overheidssdienst betreft, is geen vooruitgang te melden.

Op het gebied van de *burgerlijk-militaire relaties* heeft het parlement voor de militaire gerechtshoven herziene procedures goedgekeurd tot bevordering van de rechten van de beschuldigten. Toch zijn bepaalde hogere officieren ermee doorgegaan publieke verklaringen af te leggen om invloed uit te oefenen op gebieden waarvoor zij geen verantwoordelijkheid dragen.

Er is vooruitgang geboekt op het gebied van de *hervorming van het rechtsstelsel*. De toepassing van de nieuwe wetgeving door de rechtbanken is echter nog zeer ongelijk en de onafhankelijkheid van het gerecht moet verder worden versterkt.

Voor de strijd tegen *corruptie* is beperkte vooruitgang geboekt met de hervorming van de wetgeving. Corruptie blijft wijdverbreid. Het anticorruptiebeleid is zwak en de autoriteiten die hiervoor verantwoordelijk zijn, moeten worden versterkt.

Wat betreft de **mensenrechten en de bescherming van minderheden**, is het aantal meldingen over *foltering en slechte behandeling* verder teruggedaan. Toch blijven beschuldigingen van foltering en slechte behandeling buiten de gevangenissen en in het zuidoosten zorgwekkend. Straffeloosheid voor folteraars blijft ook een probleem. De gevolgen van de wijzigingen op de antiterreurwet voor de fundamentele vrijheden moeten van nabij worden gevolgd. Met deze wijzigingen werd een lange lijst van strafbare feiten van terroristische aard ingevoerd en werden de rechten van de verdediging verzwakt.

Over het algemeen is het nu mogelijk in Turkije open te debatteren over een brede waaier van onderwerpen, ook traditioneel gevoelige thema's. Desondanks is door het huidige wettelijke kader de *vrijheid van meningsuiting* nog niet volgens EU-normen gegarandeerd. Een recente uitspraak van het Hof van Cassatie in verband met artikel 301 van het strafwetboek interpreteert de vrijheid van meningsuiting restrictief. Daarnaast is een aantal mensen vervolgd voor het geweldloze uiten van hun mening. Artikel 301 en andere bepalingen van het Turkse strafwetboek waarmee de vrijheid van meningsuiting wordt ingeperkt, moeten op één lijn worden gebracht met het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

De beperkingen op de *vrijheid van vergadering en de vrijheid van vereniging* zijn versoepeld en de recent genomen maatregelen ter zake werden beter uitgevoerd. Tijdens betogingen werd echter in sommige gevallen excessief geweld gebruikt door de ordehandhavers. Er blijven problemen met het oprichten van verenigingen die een specifieke culturele identiteit bevorderen.

Wat de *vrijheid van godsdienst* betreft, werd de goedkeuring van de wet die de situatie van de *religieuze minderheden* moest verbeteren, diverse keren uitgesteld, en in de praktijk is er geen verbetering van de problemen die niet-islamitische gemeenschappen ondervinden. Er is geen verandering in de situatie van de Alevitische gemeenschap. Er moet een wettelijk kader worden vastgesteld overeenkomstig het Europees Verdrag voor de rechten van de mens zodat alle religieuze gemeenschappen ongehinderd kunnen functioneren.

Voor de *rechten van de vrouw* is er steeds meer aandacht in Turkije, en de maatschappelijke groepen kunnen op dit punt steeds meer een positieve rol spelen. Het wettelijke kader is over het algemeen tevredenstellend. In de praktijk worden de vrouwenrechten echter niet altijd beschermd, met name in de armste gebieden van het land. Misdrijven uit "eerwraak" moeten op een meer systematische manier worden onderzocht en waar nodig vervolgd en bestraft.

Wat de *rechten van het kind* betreft, is er weinig verandering. De wettelijke voorzieningen inzake onderwijs en tewerkstelling onder de leeftijd van vijftien moeten beter worden uitgevoerd.

Er is geen wettelijke vooruitgang te noteren inzake *vakbondsrechten*. Turkije voldoet nog niet aan de EU- en IAO-normen, met name wat het stakingsrecht en het recht op collectieve arbeidsovereenkomsten betreft.

De aanpak van Turkije van de *rechten van minderheden* blijft restrictief. Turkije heeft de internationale wettelijke instrumenten inzake de rechten van minderheden niet geratificeerd. Wat de *culturele rechten* betreft, wordt het uitzenden in andere talen dan Turks beperkt toegestaan. In het openbare schoolstelsel blijven beperkingen bestaan voor het leren van andere talen dan Turks. Alle particuliere instellingen die Koerdische taalcursussen aanboden, werden in augustus 2005 gesloten. Zowel in het openbare leven als in de toegang tot de openbare diensten blijven de algemene restricties op het gebruik van andere talen dan Turks erg strikt.

Turkije is het slachtoffer geworden van een stijging van terreuraanslagen, meer bepaald van de PKK, die op de EU-lijst van terroristische organisaties staat. De EU heeft deze terreuracties streng veroordeeld.

Turkije moet de ernstige economische en sociale problemen van het *zuidoosten* aanpakken en de Koerdische bevolking alle rechten en vrijheden verlenen. De grote aantallen intern ontheemden blijven zorgbarend.

Wat ***regionale kwesties en internationale verplichtingen*** betreft, heeft Turkije zijn voortdurende steun betuigd aan de VN-pogingen om het *probleem Cyprus* definitief te regelen. Er is echter geen vooruitgang geboekt met de normalisering van de bilaterale betrekkingen met de Republiek Cyprus. Sinds de ondertekening van het aanvullende protocol bij de Associatieovereenkomst in juli 2005 heeft Turkije geen vooruitgang geboekt wat de uitvoering daarvan betreft, en werden alle belemmeringen voor het vrije verkeer van goederen, met inbegrip van restricties voor de directe transportverbindingen met Cyprus, niet weggewerkt. Tijdens zijn vergadering in juni 2006 herinnerde de Europese Raad eraan dat de Raad de tenuitvoerlegging van het aanvullende protocol in de loop van 2006 zou evalueren en zou garanderen dat aandacht zou worden besteed aan de kwesties die in de verklaring van de EU van 21 september 2005 waren aangehaald.

De *betrekkingen met Griekenland* hebben zich goed ontwikkeld maar er is geen vooruitgang gemaakt met de regeling van het lopende grensconflict. Tijdens een vergadering van de ministers van Buitenlandse Zaken van beide landen werd een nieuw pakket vertrouwenwekkende maatregelen overeengekomen. Goede nabuurschapsverhoudingen blijven cruciaal.

Wat de **economische criteria** betreft: Turkije kan worden beschouwd als een functionerende markteconomie, tenminste als het zijn recente prestaties op het gebied van stabilisatie en hervormingen goed in stand houdt. Turkije moet in staat worden geacht de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie op de middellange termijn het hoofd te bieden, mits het zijn stabilisatiebeleid vastberaden handhaaft en verdere besliste stappen zet in de richting van structurele hervormingen.

De consensus inzake de essentiële punten van een markteconomie werd over het algemeen gehandhaafd. Op stabiliteit gerichte macro-economische beleidsmaatregelen hebben bijgedragen tot sterke economische groei en een toenemende veerkracht. Het tekort op de begroting en de overheidsschuld zijn significant teruggebracht en bepaalde essentiële maatregelen werden getroffen om het socialezekerheidsstelsel te bevorderen. De onafhankelijkheid van de regelgevende en toezichtsorganen werd bevestigd en de speciale privileges van de staatsbanken worden geleidelijk aan afgebouwd. Het privatiseringsproces is weer meer op gang gekomen. De bancaire en niet-bancaire financiële sector zijn verder verdiept, en het toezicht erop is nog versterkt. De economie heeft zich meer geopend voor buitenlandse handel en investeringen. De centrale bank en de regering hebben hun desinflatiebeleid voortgezet.

De relatief hoge financieringsbehoeften, zowel extern als van de overheid, blijven in hoge mate afhankelijk van de belangstelling bij investeerders, wat de macro-economische stabiliteit in gevaar kan brengen. Om die reden moet de fiscale consolidatie verder worden versterkt en doeltreffend worden geruggensteund door structurele maatregelen. De strijd tegen zwartwerk moet aandacht krijgen. Er blijven onevenwichten op de arbeidsmarkt bestaan. De werkgelegenheidscijfers zijn erg laag en kennen een dalende trend, vooral bij vrouwen. Het beleid heeft hierop slechts in beperkte mate gereageerd en de niet-loonkosten bleven hoog. De gemiddelde onderwijsnormen zijn relatief laag en er bestaan verder grote verschillen. Het ondernemingsklimaat werd negatief beïnvloed door markttuittredingsdrempels en een gebrek aan transparantie inzake staatssteun. De herstructurering van de energiesector verloopt tamelijk langzaam.

Turkije heeft zijn **vermogen om te voldoen aan de verplichtingen van het lidmaatschap verder verbeterd**. Op de meeste gebieden is vooruitgang geboekt. Toch blijft het nakomen van de prioriteiten op de korte termijn van het toetredingspartnerschap op vele punten achterop. Turkije is een aantal verplichtingen van de douane-unie niet nagekomen. Er moet nog veel worden gedaan om de wetgeving aan te passen en de institutionele en administratieve capaciteit te verbeteren.

De vooruitgang op het gebied van het *vrije verkeer van goederen* is ongelijkmatig. Er waren verbeteringen op het gebied van de accreditering, normalisatie en conformiteitscontrole. Een aantal bepalingen blijft echter in strijd met de algemene beginselen van het vrije verkeer van goederen, en er blijven technische belemmeringen voor de handel bestaan. Inzake het *vrije verkeer van werknemers* waren er geen ontwikkelingen. De aanpassing aan het acquis op het gebied van het *recht van vestiging* en de *vrije dienstverlening* blijft beperkt. Turkije heeft zeer weinig vooruitgang geboekt op het gebied van het *vrije verkeer van kapitaal*. De aanpassing

van de wetgeving is onvolledig, met name wat de strijd tegen het witwassen betreft. Buitenlanders mogen slechts in beperkte mate onroerende goederen aankopen.

De vorderingen met betrekking tot *overheidsopdrachten* waren zeer beperkt. Door de invoering van vrijstellingen werd de reikwijdte van de wetgeving ingeperkt. Turkije heeft geen orgaan dat een coherent beleid op alle gebieden van de overheidsopdrachten kan garanderen. Wat het *vennootschapsrecht* betreft, is beperkt vooruitgang geboekt. Turkije heeft de meeste internationale boekhoudkundige normen aangenomen. Voor de meeste Turkse bedrijven, die slechts zijn onderworpen aan een rapportageverplichting inzake belastingen, zijn deze echter niet wettelijk verbindend. Het niveau van de aanpassing is laag. Wat de wetgeving inzake *intellectuele eigendom* betreft, is de aanpassing van de wetgeving goed gevorderd en werd de administratieve capaciteit verbeterd. Toch is verdere vooruitgang noodzakelijk, met name voor het aanpakken van georganiseerd plagiaat en vervalsingen. Daarnaast moeten de samenwerking en de coördinatie tussen de relevante autoriteiten worden versterkt. Niet-gespecialiseerde lagere rechtbanken hebben moeite de wetgeving correct toe te passen.

De vooruitgang op het gebied van het *mededingingsbeleid* is ongelijk. De aanpassing aan het antitrustacquis is goed gevorderd en de handhaving door de concurrentieautoriteit is tevredenstellend. Inzake staatssteun is er echter geen vooruitgang. Turkije beschikt niet over het noodzakelijke wettelijke kader, noch over de nodige administratieve structuren om de EU-normen toe te passen. De relevante verplichtingen op grond van de stabilisatie- en associatieovereenkomst moeten nog worden nagekomen.

Wat de *financiële diensten* betreft, heeft Turkije enige vooruitgang geboekt. De nieuwe bankwet en de faillissementswet voor de sector verzekeringen en aanvullende pensioenen zijn een verbetering. De aanpassing aan de wetgeving voor verzekeringen is beperkt. Op het gebied van de beleggingsdiensten en de effectenmarkten moeten de beleggerscompensatieregeling, de grensoverschrijdende verlening van diensten, de openbaarmakingsvereisten en de prospectussen verder worden aangepast. De toezichtscapaciteit moet verder worden versterkt, met name in de sector verzekeringen en effecten.

Er is gedeeltelijk vooruitgang geboekt op het gebied van de *informatiemaatschappij en de media*, met inbegrip van lokale uitzendingen in andere talen. Turkije beschikt over een goede basis voor verdere aanpassing op het gebied van elektronische communicatie en informatietechnologieën. Over het algemeen blijft de aanpassing van het beleid op media- en audiovisueel gebied erg beperkt.

Inzake *landbouw* is er beperkte vooruitgang geboekt met de plattelandsontwikkeling. De tenuitvoerlegging kwam echter in gevaar door een vertraagde goedkeuring van daarmee verband houdende wetgeving en administratieve structuren. De meeste administratieve structuren voor de uitvoering van het gemeenschappelijke landbouwbeleid moeten nog worden uitgevoerd. Het Turkse beleid om financiële steun meer en meer te koppelen aan het productieniveau is niet in overeenstemming met de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Over het algemeen is de aanpassing van de wetgeving beperkt. Wat *visserij* betreft, heeft Turkije geen vorderingen gemaakt. Belangrijke elementen van het acquis ontbreken in de Turkse wetgeving. De structuren voor de uitvoering van het gemeenschappelijke visserijbeleid zijn niet operationeel. Er is beperkte vooruitgang geboekt op het gebied van de aanpassing van het *veterinaire, fytosanitaire en levensmiddelenbeleid*. Noch het wettelijke kader, noch de administratieve structuren zijn operationeel voor de

tenuitvoerlegging van het acquis. Over het algemeen zijn de controlesystemen onvoldoende. De voornaamste moeilijkheid is het ontbreken van een doeltreffend controlesysteem voor dierziekten in de veterinaire sector, vooral in het licht van de diergezondheidssituatie.

Er is enige vooruitgang geboekt met het *vervoersbeleid*. Inzake wegtransport is de aanpassing goed gevorderd, op andere terreinen blijft de aanpassing ongelijk. De tenuitvoerlegging en de handhavingscapaciteit moeten met aandacht worden gevolgd. Momenteel is een besluit over de structuur van de spoorwegsector hangende. De internationale overeenkomsten inzake zee- en luchttransport worden niet aangevuld door de omzetting van het desbetreffende acquis. Inzake de *trans-Europese netwerken* is beperkte vooruitgang geboekt. Op *energiegebied* is enige vooruitgang geboekt. De wettelijke omzetting is echter ongelijk. Er dient een kaderwet voor efficiënt energieverbruik te worden opgesteld. De administratieve capaciteit en de onafhankelijkheid van de regelgevende organen moeten worden versterkt.

De vorderingen op *belastinggebied* waren beperkt. Het Turkse belastingstelsel is gedeeltelijk in overeenstemming met het acquis. Onvolledig blijven bijvoorbeeld de reikwijdte en de tarieven van de btw, de structuur en de tarieven van de accijnzen, alsook de directe belastingen in het algemeen. Alle discriminerende elementen inzake de belasting op alcohol- en tabaksproducten moeten dringend worden afgeschaft.

Op het gebied van de *economische en monetaire unie* heeft Turkije vooruitgang geboekt. Over het algemeen zijn de voorbereidingen terzake goed op weg. De wetgeving om monetaire financiering van de overheidssector te verhinderen, alsook het verbod op geprivilegieerde toegang van de overheid tot financiële instellingen is niet in overeenstemming met het acquis. Voorts wordt de doeltreffendheid van het economische beleid gehinderd door een gebrek aan efficiënte coördinatie en samenwerking. Turkije heeft enige vooruitgang geboekt met het gebruik van uniforme classificaties en de beschikbaarheid van sectorale *statistieken*. De aanpassing van de wetgeving blijft beperkt, maar nieuwe wetgeving biedt aanzienlijke vooruitgang. Turkije heeft enige beperkte vooruitgang geboekt inzake werkgelegenheid en sociaal beleid, met name op het gebied van sociale bescherming en wat de toepassing betreft van de nieuwe gehandicaptenwet. De volledige eerbiediging van de vakbondsrechten moet echter worden gegarandeerd. De strijd tegen zwartwerk moet aandacht krijgen. Om de tenuitvoerlegging te waarborgen, moet de administratieve capaciteit worden opgevoerd.

Wat het *ondernemings- en industriebeleid* betreft, heeft Turkije goede vorderingen gemaakt, met name wat de wettelijke oprichting betreft van het agentschap voor de steun en promotie van investeringen. Er is vooruitgang geboekt met de privatisering, de aanpassing van de definitie van kleine en middelgrote ondernemingen en de beleidsprogrammering. De aanpassing van de wetgeving is goed opgeschoten.

Er is vooruitgang inzake het *regionale beleid en de coördinatie van de structuurinstrumenten*, in het bijzonder door de goedkeuring van de wet tot oprichting van ontwikkelingsagentschappen. De rol en de werking van deze agentschappen zijn echter een punt van zorg. Eigen inbreng en verantwoordelijkheid moeten nog worden verbeterd, met name moet een herverdeling van de bevoegdheden tussen de ministeries op centraal en regionaal niveau worden overwogen. De aanpassing van de wetgeving blijft beperkt.

Met betrekking tot het *justitiële stelsel en de grondrechten* is enige vooruitgang behaald. Er is over het algemeen gestage vooruitgang geboekt op het gebied van de hervorming van het rechtsstelsel. De toepassing van de nieuwe wetgeving door de rechtbanken is echter nog zeer ongelijk en de onafhankelijkheid van het gerecht moet verder worden versterkt. In de strijd tegen corruptie is vooruitgang geboekt, meer bepaald door een grotere transparantie van de overheidsadministratie. Corruptie blijft echter wijdverbreid en de corruptiebestrijdingsinstanties en desbetreffende beleidsmaatregelen blijven nog ondermaats. De reikwijdte van de parlementaire onschendbaarheid is te groot. Inzake de grondrechten is met betrekking tot de wetgeving beperkte vooruitgang geboekt, hoewel de uitvoering van de hervormingen nog bezig was.

Op het gebied van *justitie, vrijheid en veiligheid* heeft Turkije vooruitgang geboekt inzake asiel, grensbeheer, de strijd tegen de mensenhandel, douane en politiesamenwerking. De aanpassing van de wetgeving is aan de gang, maar is onvolledig op gebieden als migratie, de strijd tegen de georganiseerde misdaad, het witwassen, alsook inzake de gerechtelijke samenwerking in civiele en strafrechtelijke zaken.

Er is verder vooruitgang geboekt inzake *wetenschap en onderzoek*, met name door deelname aan de EU-onderzoeksprogramma's en inzake begrotingstoewijzingen. Op het gebied van *onderwijs en cultuur* is verder goede vooruitgang gemaakt. De aanpassing van de wetgeving op beide gebieden is goed gevorderd.

De aanpassing is aangevat inzake afvalbeheer en lawaaihinder. Op andere punten, met inbegrip van de internationale overeenkomsten, blijft de aanpassing op *milieugebied* beperkt. Het gebrek aan vooruitgang inzake horizontale wetgeving, met name voor grensoverschrijdende aangelegenheden en de openbare raadpleging, is steeds meer zorgwekkend. Op het gebied van luchtkwaliteit, natuurbescherming en waterkwaliteit is geringe vooruitgang geboekt met de omzetting van het acquis. Zodra zij wordt uitgevoerd, zal de gewijzigde milieuwet de institutionele capaciteit versterken. De prestaties inzake handhaving zijn ondermaats.

Wat *consumentenbescherming en volksgezondheid* betreft, is de consumentenbescherming verbeterd, met name door de invoering van een markttoezichtssysteem. Ook op het gebied van de volksgezondheid is er verbetering, met name door de oprichting van een netwerk voor epidemiologisch toezicht en controle op besmettelijke ziekten. De handhaving op beide gebieden blijft echter zwak.

De *douane-unie* heeft Turkije voorbereid op een hoge mate aan aanpassing op dit punt. Op sommige specifieke gebieden, zoals vrijhandelszones, de vrijstelling van douanebelasting, de strijd tegen vervalsingen, en controle achteraf, is de wetgeving niet aangepast. De douaneadministratie moet worden versterkt, onder meer moet de IT-interconnectie een aanvang nemen. .

Op het gebied van de *buitenlandse betrekkingen* heeft Turkije een hoge mate van aanpassing van de wetgeving bereikt. De aanpassing aan het gemeenschappelijke handelsbeleid van de EU is echter niet volledig. De aanpassing aan het gemeenschappelijke buitenlands, veiligheids- en defensiebeleid van de EU werd voortgezet. Turkije heeft zijn buitenlandse beleidsactiviteiten in het Midden-Oosten geïntensifieerd, en de regionale stabiliteit bevordert. De grens met Armenië is nog steeds gesloten. Turkije heeft deelgenomen aan missies in het kader van het Europees veiligheids- en defensiebeleid. De deelname van Turkije aan het Europees veiligheids- en defensiebeleid blijft echter problemen stellen. Turkije blijft de deelname van Cyprus en Malta aan de strategische samenwerking tussen de EU en de NAVO blokkeren. Turkije verzet zich evenzo tegen de toetreding van Cyprus tot de Regeling van Wassenaar. Turkije moet het statuut van het Internationale Strafhof nog ondertekenen.

Er is enige vooruitgang te melden op het gebied van *financiële controle*. Bepaalde bestuurlijke structuren en uitvoerende wetgevingsbepalingen zijn gereed. De wet op het beheer en de controle van de overheidsfinanciën is echter nog niet volledig operationeel. Hoewel enkele tijdelijke maatregelen reeds zijn goedgekeurd, zijn de structuren om de financiële belangen van de EU te beschermen nog niet volledig. Met betrekking tot *financiële en budgettaire bepalingen* moet Turkije te zijner tijd de nodige coördinatiestructuren en uitvoeringsbepalingen in het leven roepen om te kunnen zorgen voor een correcte berekening, inning, betaling en controle van de eigen middelen.